

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЗА МАТЕРІАЛАМИ І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЛЯ НАУКОВЦІВ,
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ,
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
АСПІРАНТІВ,
МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

**25 ЖОВТНЯ 2024 Р,
М. ОДЕСА**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

за матеріалами І Всеукраїнської науково-практичної конференції
для науковців, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти,
аспірантів, молодих учених

(25 жовтня 2024 р, м. Одеса)

Рекомендовано до друку вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 3 від 31 жовтня 2024 року)

Рецензенти:

Потапчук Т. В. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Сараєва І. В. – доктор філософії, завідувачка кафедри дошкільної і початкової освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Організаційний комітет:

Богущ Алла Михайлівна, дійсний член НАПН України, академік, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Березовська Людмила Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Попова Ірина Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Діхтяренко Станіслава Вадимівна, викладач-стажист кафедри теорії та методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти: зб. наукових праць за матеріалами І Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 25 жовтня 2024 р. / за ред. Л. Березовської. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. 192 с.

До збірника увійшли тези доповідей учасників І Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти». У роботах розглянуто освітні технології підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в сучасному інформаційному просторі; використання освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; зарубіжний досвід створення і впровадження освітніх інновацій у систему дошкільної освіти.

Збірник адресовано науково-педагогічним та педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти, аспірантам, молодим ученим, усім, хто цікавиться проблемами сучасної дошкільної освіти.

Матеріали розміщено в авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів, їхню відповідність вимогам чинного правопису і достовірність фактів та статистичних даних несуть автори

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Olena BABCHUK,
Ph.D., Associate Professor
The Head of Department of Family and
Special Pedagogy and Psychology
Odesa, State institution
«South Ukrainian National Pedagogical
University named after K.D. Ushinsky»,
Odesa (Ukraine)
e-mail: Babchuk.OG@pdpu.edu.ua

ORGANIZATION OF THE COMMUNICATIVE PROCESS IN AN INSTITUTION OF PRE-SCHOOL EDUCATION

The professional activity of a preschool teacher is associated with the need for constant communication with a wide range of people: children with various individual and psychological characteristics; parents with different educational and age status; colleagues, the administration of the preschool education institution, social partners, etc. This fact indicates the communicative responsibility of specialists and increased requirements for the level of their communicative knowledge and skills.

In the Professional Standard of a preschool teacher, one of the labor activities of a preschool teacher is the organization of the educational process based on direct communication with each child, taking into account his educational needs. The educator acts as the main organizer and active participant of the communicative environment in the educational process, his image is a linguistic authority for the child [10].

Currently, the requirements for the quality of the professional functions of a teacher are significantly increased, which is due to the freedom of creativity, the variability of complex and partial programs, and the variety of types of preschool education institutions. In the process of successfully solving educational tasks in a preschool education institution, a special role is played by the character of the

teacher (communicativeness, optimism, humor, intelligence, purposefulness, etc.), as well as his professional qualities.

Within the framework of the problem posed by us, it is necessary to emphasize the priority of skills in the field of communication (setting and solving communicative tasks, mastering the techniques of productive communication, etc.). Close attention of researchers to communicative processes in pedagogy can be explained by the fact that this is the central link, the essence of the profession. Communication is the driving mechanism of any education.

An objective study of the problem of communicative training of students of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty «Preschool Education» is possible only with the help of relying on real communicative training of preschoolers, which is an important and necessary prerequisite for the implementation of the tasks set by us. A preschool teacher must know and understand the age and individual characteristics of children at each age stage. Otherwise, it is unlikely that he will be able to determine the goals, content and methods of effective formation of communicative knowledge and skills in a child.

It is necessary to speak about the communicative education of preschoolers rather carefully and cautiously, since at various stages of preschool childhood there is an adequate and significant change in the nature of education, upbringing and development in the variety of their relationships. In connection with such gradual changes, the nature of pedagogical support is also changing. For effective communicative activity, a teacher must know that communication permeates the entire system of pedagogical influence, every microelement of it. The educator needs to master the communicative structure of the entire educational process. For this, the ability to simultaneously solve two problems is necessary: to construct the peculiarities of one's behavior (one's pedagogical individuality), one's relations with children, that is, the style of communication, and to construct expressive means of communicative influence. The second component is constantly changing under the influence of emerging pedagogical and, accordingly, communicative tasks [8].

The effectiveness of the implementation of pedagogical activities in a children's institution largely depends on the nature of the interaction of adults with children. Researchers A. Bogush [1], T. Dutkevich [4], S. Kulachkivska [7], M. Golyardyk and L. Dyka [3], V. Partola and M. Smolyaniuk [9], Yu. Kosenko [5] and others show the relationship between the teacher's and children's communication style and the nature of relationships in the children's community. Scientists note that the teacher must remember that when using communication styles, it is necessary to take into account the formation and development of the child's self-esteem, his desire to be better. In this regard, the pedagogical position of the educator is manifested in the recognition of the individuality of the child, his uniqueness; involves the creation of such pedagogical conditions that would contribute to the disclosure of children's potential, creative abilities and communicative activity.

In this regard, one of the important tasks facing preschool teachers today is choosing the right style of interaction with children, providing pedagogical support to the child in the formation of his individuality. At the same time, an important role is played by the ability of an adult to select speech means and methods of communication that contribute to the regulation of the child's behavior.

In the case of personality-oriented interaction with children of preschool age, the priority methods of communication are recognition, understanding, acceptance of the child's personality, taking into account his feelings and wishes. The teacher's personal position consists in building communication situations with children as full-fledged partners, which excludes all kinds of manipulation. The best communication tactic is cooperation using various communication tools that stimulate children's activity [6].

Rejection of the corporate stereotype "the teacher is always right" involves the ability to treat certain moments of the pedagogical situation with humor, to be ready to smile, to have tones and semitones; listen and hear the child without interrupting his statements; to influence children not directly, but indirectly, by creating conditions for the manifestation of the desired quality in them; do not be afraid of feedback, even if it is unpredictable.

In addition, there are a number of psychological barriers associated with the manifestation of standardization in the behavior of teachers, the normativity of views on the child, the incorrect use of stimulating material to activate children's language activity, the inability to create conditions that motivate the process of communication in the situation of interaction «educator-child». Such qualities of the teacher's personality as intemperance, emotional instability, rigidity, aggressiveness, self-doubt, timidity, isolation, etc. have a certain influence on the emergence of barriers in the process of interaction with children [2].

The analysis of pedagogical practice shows that educators cite external factors as causes of difficulties: lack of time, financial difficulties, children's irregular attendance of children's education institutions.

In this regard, pedagogical universities face the task of teaching students effective communication and the formation of communicative competence as a key component of the educator's professionalism.

Thus, the organization of the communicative process in a preschool education institution has its own characteristics, due to the specifics of the educator's professional activity. It should be emphasized that such activity is connected, first of all, with the age and individual possibilities of children's communication, with the creation of conditions for the transformation of each child into a subject of pedagogical activity, an equal participant in the dialogue with an adult. In this regard, when teaching effective communication, it is important to teach future educators to build subject-subject relationships, optimally use means of communication in accordance with the age characteristics of the communication partner, listen empathetically, and follow the rules of etiquette in communication.

References:

1. Богуш А.М. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку : монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш та ін. ; наук. ред. А. М. Богуш ; за заг. ред. Н. В. Гавриш. Луганськ: Альма-матер, 2006. 368 с.

2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 256с.
3. Голярдик Н.А., Дика Л.Л. Педагогічне спілкування як фактор взаємодії викладача і студентів у вищих навчальних закладах. Збірник наукових праць Національної Академії державної прикордонної служби України Серія: Педагогічні та психологічні науки. Педагогічні науки. 2014. № 2 (71). С. 64–73.
4. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
5. Косенко Ю.М. Основи педагогічної майстерності вихователя. Навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Дошкільна освіта». Маріуполь : Вид-во «Азов'є», 2013. 330 с.
6. Кость С.П., Сюсько Т.Я. Використання особистісно-орієнтованого підходу у формуванні мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2020. № 8 (84). С.22–26.
7. Кулачківська С.Є. Віковий аспект психічного розвитку дитини дошкільника. Психічний розвиток дитини дошкільника. Навчальний посібник для педагогів. Київ: Світоч, 2004. 75 с.
8. Мороз-Рекотова Л.В. Професійно-комунікативна культура вихователя закладу дошкільної освіти: навчальний посібник. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2020. 208 с.
9. Партола В.В., Смолянчук Н.М. Засвоєння майбутніми вихователями дитячого садка різних стилів педагогічного спілкування під час вивчення дисциплін природничо-математичного циклу. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016. Вип. 51. С. 261–267.
10. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»: Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 року № 755-21. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

Людмила БЕРЕЗОВСЬКА,
доктор педагогічних наук, професор кафедри
теорії та методики дошкільної освіти
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: Berezovska@pdpu.edu.ua

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми. Сучасний світ потребує від майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) умінь пристосовуватися до нових умов, бути гнучким, мобільним, креативним. Для того, щоб досягти суб'єкт-суб'єктної взаємодії з дітьми, сучасний вихователь повинен володіти інформаційно-комунікаційними технологіями (далі ІКТ), бути медіа грамотним та компетентним. Запровадження ІКТ в освітній процес – це не данина моді, а необхідність. У зв'язку з цим заклади вищої освіти у процесі підготовки майбутніх вихователів ЗДО, повинні сформувати у студентів інформаційно-цифрову компетентність, яка є ключовою професійної майстерності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обґрунтування необхідності розвитку цифрової компетентності відображено в нормативно правових документах. Кабінетом Міністрів України у 2021 р. схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей. У Законі України «Про освіту» інформаційно-комунікаційна компетентність визначається однією з ключових з-поміж інших компетентностей [2]. Законом України «Про національну програму інформатизації», передбачено формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту освітнього процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання [3]. Таким чином, створення науково інформаційного простору для дітей, молоді, є одним із завдань державної політики в галузі освіти.

Проблемі формування інформаційно-цифрової компетентності, використання інформаційних технологій у навчанні та підготовці майбутніх педагогів до професійної діяльності засобами цифрових освітніх технологій присвячено наукові розвідки українських (О. Будник, О. Буйницька, Р. Гуревич, В. Костюков, Є. Мотурнак, Н. Морзе та ін.) та зарубіжних (Д. Букантате, Дж. Равен, Д. Рікен, Т. Сабаліускас, К. Пукеліс та ін.) учених. Проте особливості сучасного освітнього процесу вимагають внесення коректив до змісту технологій навчання, які повинні відповідати новим освітнім тенденціям і сприяти гармонійному входженню дитини в інформаційне освітнє середовище.

Мета статті – розкрити теоретичні і практичні особливості формування у здобувачів освіти інформаційно-цифрової компетентності із використанням традиційних та інноваційних засобів навчання.

Виклад основного матеріалу. У Базовому компоненті дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) [4] (освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп’ютерна грамота») подано визначення цифрової компетентності, яка передбачає сформовану здатність дитини дошкільного віку використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології для задоволення індивідуальних та освітніх потреб. Зважаючи на це, пріоритетним завданням закладів вищої освіти є підготовка фахівців, майбутніх вихователів до цифрової компетентності, яка сприятиме подоланню цифрового бар’єру між педагогами та дітьми, допоможе їм комфортно почувати себе в нових соціально економічних умовах. Отже, одним із основних напрямів сучасної підготовки студентів ЗВО до професійної діяльності є не лише володіння традиційними формами і методами навчання, а й сучасними цифровими технологіями у майбутній професійній діяльності, що вимагає від педагогів високого рівня оволодіння цифровою грамотністю, використання Smart-технологій, хмарних сервісів, різноманітних додатків для створення презентацій під час підготовки до занять. Розкриття особливостей

оволодіння студентами інформаційно-цифровою компетентністю потребує визначення означеної дефініції.

Зауважимо, що в європейському освітньому просторі не існує єдиного терміна в галузі інформаційних технологій. Ученими використовуються такі поняття, як: цифрова компетентність, цифрова грамотність, інформаційно-комунікаційна грамотність, компетентність у галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

Вчені (Н. Морзе, А. Кочарян) пояснюють дефініцію «інформаційно-комунікаційна компетентність» як здатність особистості «автономно й відповідально використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і вирішення професійних завдань у певній галузі [5].

Заслугує на увагу визначення означеного поняття І. Бородкіної та Г. Бородкіна. У статті «Цифрова грамотність як фактор реформування вищої школи» науковці означене поняття визначають як широку цілісну концепцію, що охоплює набагато більше, ніж функціональні цифрові навички, які повинні опанувати студенти під час навчання. Цифрова грамотність передбачає цілу низку умінь та навичок, які вчені згрупували таким чином: медіа-грамотність (уміння критично сприймати і творчо переосмислювати інформацію); інформаційна грамотність (уміння знаходити, інтерпретувати, оцінювати інформацію); ІКТ-грамотність (приймати, адаптувати і використовувати цифрові пристрої); комунікації і співпраця (використання цифрових мереж для навчання); цифрові стипендії (участь у нових академічних, професійних і дослідницьких практиках); навички навчання (уміння вчитися у формальних і неформальних середовищах); кар'єра і стиль управління (уміння управляти цифровими технологіями) [1].

Суголосні з думкою зарубіжних учених М. Моя (M. Moysa), І. Мусумба (I. Musumba), Р. Акодо (R. Akodo) у тому, що використання цифрових технологій покращує якість викладання та навчання; робить його ефективним та доступним [7]. У ЗВО цифрові технології використовуються для

розроблення навчального матеріалу; надання та обміну матеріалом; спілкування між студентами та викладачами; створення та проведення презентацій, відео лекцій, різноманітних досліджень [8].

У дослідженні під цифровою компетентністю майбутнього вихователя ЗДО розуміємо його здатність використовувати інформаційні технології у роботі з дітьми дошкільного віку, що сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу, досягненню якісних результатів у навчанні, вихованні та розвитку особистості дитини, забезпечить розуміння та усвідомлення значення ІКТ для активної життєдіяльності в сучасному інформаційному просторі.

У процесі підготовки майбутніх вихователів ЗДО на факультеті дошкільної педагогіки та психології ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» в умовах пандемії використовують змішану систему навчання. Змішане навчання – це поєднання традиційної (робота в аудиторії) форми роботи зі студентами з елементами дистанційного (використання комп'ютерних технологій) навчання. Роботу зі студентами у дистанційному, онлайн-форматі організовуємо на корпоративній платформі Microsoft Teams. Це сучасна платформа, розроблена для використання у хмарі Office 365. З-поміж багатьох інших платформ, які використовуються для організації освітнього процесу, вирізняється простотою і зручністю у використанні та своїми можливостями.

Для вивчення питання проблеми запровадження змішаної системи у навчання серед студентів 3-їх – 4-их курсів спеціальності 012 Дошкільна освіта, було проведено онлайн опитування. Так, на запитання анкети «Чи задоволені Ви організацією змішаної системи навчання?» 76, 7% респондентів відповіли «так», 23,3 % «не зовсім». Щодо запитання «Які труднощі виникають у Вас у процесі змішаного навчання?» відповіді виявилися неоднозначними. Так, 32,2 % опитаних поскаржилися на великий обсяг матеріалу для виконання самостійної роботи; 21,4 % студентів зазначили, що мають проблеми з неякісним Інтернетом; 18,7 % опитаних відзначили, що не

оволоділи належним чином різноманітними цифровими платформами для створення мультимедійних презентацій, зокрема не вміють поєднувати звукові та візуальні образи, добирати кольори, створювати якісні відеоролики тощо; 16,4 % студентів зазначили, що їм складно самостійно розібратися з матеріалом, це займає багато часу і потребує значних зусиль; 11,3 % відповіли: «труднощів немає, проте хочеться живого спілкування». Наступне запитання анкети мало на меті з'ясувати «Які цифрові платформи та з якою метою Ви будете використовувати у роботі з дітьми дошкільного віку»? Аналіз анкетних даних, засвідчив, що лише 18,4 % респондентів назвали онлайн платформу «Всеосвіта», «ЛогікЛайк» (ігри на розвиток логічного мислення, пам'яті, уваги), «Вчи.юа», «Левко», «Малюк», «Learningapps». Більшість студентів не змогли назвати дієві платформи для дітей дошкільного віку, називали «Prometheus», «EdEra», «Coursera» та ін., але вони не підходять для роботи з дітьми дошкільного віку.

Таким чином, здійснивши аналіз відповідей студентів стосовно змішаної системи навчання виявили, що переважна частина опитаних респондентів адаптувалися до такої системи навчання, проте не оволоділи достатньою мірою практичними знаннями та вміннями застосовувати цифрові інструменти в роботі з дітьми дошкільного віку.

Висновки. Аналіз літературних джерел засвідчив, що для ефективного формування інформаційно цифрової компетентності майбутнім вихователям ЗДО необхідно опанувати системними знаннями щодо можливостей та способів використання ІКТ у професійній діяльності.

Список використаної літератури:

1. Бородкіна І., Бородкін Г. Цифрова грамотність як фактор реформування вищої школи». *Молодий вчений*. 2017 № 8 (48) С. 395-399.

2. Закон України «Про освіту».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Про внесення змін до Закону України «Про Національну програму інформатизації» Проект

URL: <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%97%D0%A3%20%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D0%9D%D0%9F%D0%86.pdf>

4. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти в Україні.
Наказ МОН від 12.01.2021 року № 33.
URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>

5. Морзе Н. В., Кочарян А. Б. Інформаційно-комунікаційна компетентність науково-педагогічних працівників університету. *Історичний розвиток формування понятійного апарату*. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2015. № 24. С. 20-31
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2015_24_5

6. Бородкіна І., Бородкін Г. Цифрова грамотність як фактор реформування вищої школи». *Молодий вчений*. 2017 № 8 (48) С. 395-399.

7. Moya, M. Musumba, I. & Akodo, R. (2011). Management attitude, support and integration of information communication technologies in higher education in Uganda. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, USA.
URL: <http://ahero.uwc.ac.za/index.php?module=cshe%26action=downloadfile%26fileid=18409092513601919673425> та ін. 2011

8. Rumanyika, J., & Galan, R. (2015). Challenges for teaching and learning information and communication technology courses in higher learning institutions in Tanzania: A review. *Information and Knowledge Management*, 5 (2), 1–12.

Алла БОГУШ
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та
методики дошкільної освіти
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, (Україна)
e-mail: Bogush.am@pdpu.edu.ua

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Започатковуючи наукове дослідження, сучасні дослідники в галузі психолого-педагогічних наук орієнтуються насамперед на його провідні наукові засади, які номінують специфічним терміном «підхід». Що ж означає науковий термін «підхід»?

Словникові джерела тлумачать «підхід» як: «сутність способів, прийомів розглядання чогось; впливу на когось (щось); ставлення до когось (чогось) [2]; «поняття, яке позначає дослідницьку позицію, з якої розглядається об'єкт; вихідна методологічна позиція дослідження, сукупність взаємопов'язаних принципів у межах яких відбувається дослідження [5].

Одним із провідних і обов'язкових підходів до організації психолого-педагогічних досліджень є методологічний підхід, який спрямовує і визначає організацію, зміст, методику дослідження, його результат. Це відомі методологічні підходи, такі як: діяльнісно-особистісний, системно-ціннісний, культурологічний, компетентнісний, контекстовий та ін. Означені підходи визначають насамперед змістовий контент дослідження, його методологію.

Натепер у науковій педагогічній літературі зустрічається розмаїття підходів, назву яких інтерпретують самі автори, наприклад, середовищний підхід, інноваційний підхід, лінгводидактичний чи лінгвістичний підходи, професійно-зорієнтований підхід. Наразі методологічний підхід обирає автор. На нашу думку, номінація підходів в авторській презентації слугує на існування і означає здебільшого засіб організації і предмет дослідження;

середовище, комунікація, інновації, певний вид професії чи діяльності фахівця.

Темою дослідження кафедри теорії і методика дошкільної освіти Університету Ушинського було обрано технологічний підхід до підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, тобто основним засобом професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти обрано освітні технології, яким натеper відведено досить привілейоване місце в системі педагогічних, методологічних і методичних досліджень.

Зауважу, що непростим було «входження» в педагогічну науку дефініції «технологія», В педагогічних науках усталеним упродовж віків був зрозумілий для всіх термін «методика» у своєму змістовому, функційному і структурному розмаїтті. Натомість у технічних науках панівним була дефініція «технічна освіта», яку здобували учні (студенти) в технічних закладах освіти відповідними технологічними засобами, методами і прийомами.

В результаті у ІХХ столітті у **США** з'являється термін «технології освіти» з поступовою його видозміною на термін «педагогічні технології», який упродовж тривалого часу так і не був зрозумілий педагогам, психологам і особливо методистам (лінгводидактам та ін.). На перших етапах учені і педагоги намагались з'ясувати, що ж саме вони повинні змінити у звичній методиці навчання, оскільки в технічних науках все зрозуміло – це використання різних технічних пристроїв (модним стало програмоване навчання). В педагогіці так само почали використовувати технічні засоби навчання. І тільки на сучасному етапі відбулося розмежування понять «методика» і «технологія», усталились терміни «педагогічні технології», «освітні технології».

В американській педагогічній літературі «педагогічну технологію» визначено як комплексний інтегративний процес, який охоплює людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності для аналізу проблем планування, забезпечення, оцінювання й управління розв'язанням проблем, що охоплюють усі аспекти засвоєння знань (1974 р.). Як бачимо, у позиціонованому тексті

розуміння феномену «педагогічні технології» акцентовано на управлінському контексті педагогічних технологій.

За Т. Постоян, «педагогічна технологія» є комплексною інтегрованою системою, що містить чимало упорядкованих операцій і дій, які забезпечують педагогічне цілевизначення, змістові, інформаційно-предметні та процесуальні, спрямовані на засвоєння систематизованих знань, надбання умінь, формування особистісних якостей учнів, що задані цілями навчання [6, с.117].

Феномен «технологія» грецького походження: «у грецькій мові «technē» означає «поняття» чи «вчення»; «logos - майстерність», мистецтво, тобто розглядається як мистецтво і майстерність навчання.

У технічних науках «технологія» означає сукупність знань і відомостей про послідовність окремих операцій у процесі виробництва. В освітній діяльності «технологію» розуміють як сукупність знань, методичних прийомів (окремих методик), реалізація яких веде до позитивних якісних змін тих, хто навчається, хто бере участь в освітньому процесі. Якщо порівнювати поняття «методика» і «технологія»; то найбільш об'ємнішим є феномен «технологія», який об'єднує в собі різні методики зі специфічними прийомами і методами навчання.

У тлумачному словнику В. Петрушенка дефініція «технологія» розглядається у трьох варіантах: а) як сукупність наук про техніку (англомовні країни); б) тип або спосіб зв'язку між собою вихідних елементів певного виробничого процесу; в) провідні форми соціально виправданих та ефективних способів використання техніки і технічних пристроїв [5, с.166].

Зазначимо, що натеper проблемі освітніх технологій у науково-педагогічній літературі присвячено досить значну кількість досліджень, висвітлених у відповідних монографіях, статтях, навчальних посібниках (В. Безпалько, І. Бех, М. Галагузова, Л. Завацька, І. Луценко, Т. Постоян, С. Харченко та ін.).

Найбільш уживаними в науковому просторі є два види технологій: «педагогічні технології» та «освітні технології».

Отже, сучасна освіта послуговується насамперед технологічним підходом в організації освітньо-виховного процесу щодо досягнення якості освіти.

Технологічний підхід у сучасних педагогічних науках усталився як відповідна структурна побудова освітнього процесу, що передбачає раціональну послідовність використання різних методик, методів, інформаційних технологій.

Л. Завадська розглядає, поняття «технологія» у трьох аспектах: а) як способи матеріалізації трудових функцій людини, її знань, навичок і досвіду щодо перетворення предмета праці чи соціальної діяльності; б) практична діяльність, що характеризується раціональною послідовністю використання обладнання для досягнення якісних результатів; в) систематичні методи планування, впровадження та оцінювання всіх процесів навчання і виховання учнів використання людських і технічних ресурсів для досягнення ефективності навчання [Завадська, 2008: 33].

Авторка докладно розглядає різні види технологій соціально-педагогічної роботи на сучасному етапі за ступенем новизни: інноваційні соціальні технології, інформаційні, історичні, демографічні, політичні соціальні технології.

Узагальнюючи наявні в літературі визначення поняття «технологія», вчена номінує більш широке визначення «технології»: як спосіб здійснення діяльності на основі її раціонального розчленування на процедури і операції з їх подальшою координацією і вибором оптимальних засобів і методів виконання. Підсумовуючи визначення, авторка виокремлює характерні ознаки технологій, як-от: процесуальність як єдність цілей, змісту, форм і результатів діяльності; сукупність методів зміни об'єкта; проектування процесів зміни [3, с.28].

Натепер найбільш уживаними в науковому просторі є два види технологій: «педагогічні технології», «технології освіти».

Повертаючись до теми дослідження кафедри «Освітні технології в підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти», зазначимо, що враховуючи широке розмаїття сучасних освітніх технологій у педагогічній і соціально-психологічній літературі, доцільно обмежитись провідними принципами їх добору і використання а саме:

- орієнтація змісту освітніх технологій на майбутню професію здобувачів освіти;
- врахування вікової категорії майбутніх здобувачів освіти в освітньо-виховному процесі відповідного закладу освіти (ЗДО, початкова школа, ЗВО тощо).

Попередня наукова тема кафедри була спрямована на розроблення і впровадження технологій психолого-педагогічного супроводу підготовки майбутніх фахівців ДО, яка успішно завершилась і результати якої висвітлено у відповідній монографії.

У педагогічній літературі галузі «дошкільна освіта» наявне розмаїття педагогічних технологій як для закладів дошкільної освіти, так і для здобувачів вищої освіти.

Зазначимо, що майбутніх вихователів необхідно насамперед познайомити з наявними сучасними інноваційними технологіями, розробленими для дітей дошкільного віку з апробацією їх на практичних заняттях, під час практики. Доцільно пропонувати майбутнім вихователям виконувати курсові й магістерські роботи на розроблення інноваційних освітніх технологій, підготувати до практики «Скарбничку інновацій».

Сучасна педагогічна література рясніє назвами інноваційних технологій і для викладачів вищої школи, і для закладів дошкільної освіти.

У цьому зв'язку виникає необхідність запропонувати здобувачам освіти скласти своєрідний тематичний каталог освітніх технологій як для ЗДО, так і для вищої школи з галузі, «дошкільна освіта», довідник наявної літератури для

використання її на практичних заняттях, для написання курсових і магістерських робіт.

Отже, використання освітніх інноваційних і сучасних педагогічних технологій спрямоване на підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Література

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика. К.: Вища шк., 2007. 542 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. і ред. Бусел В. Т. К.: Ірпінь, «Перун», 2005. 1728 с.
3. Завадська Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навч. посіб. К.: «Слово», 2008. 240 с.
4. Пехота О. Кіктенко А., Любарська О. Освітні технології. навч. – мет. Посібник За ред. О. Пехоти. К.: АСК. 2002. 255 с.
5. Петрушенко В. Тлумачний словник. К.. 2009. 246 с.
6. Постоян Т. Освітні технології. навч. посібник. Одеса. Вид. Букаєв. В. В. 2014. 206 с.
7. Рудік О. А. Березюк В. С. Інноваційні технології у ДНЗ. Х: Вид. група «Основа», 2017. 224 с.
8. Чекан О. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. для студентів ВНЗ та вихователів ДНЗ. К.: «Слово». 2015. 185 с.

Наталія ГУДАНИЧ,
викладач кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: hudanych.NM@pdpu.edu.ua

ФАСИЛІТАТИВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність проблеми. Фасилітативна підтримка розвитку пізнавальної ініціативності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій є критично важливою для майбутніх вихователів, оскільки це дозволяє зробити навчання більш динамічним, цікавим та індивідуально орієнтованим. Інформаційно-комунікаційні технології займають центральне місце в сучасній освіті, зокрема в дошкільній. Інформаційно-комунікаційні технології сприяють більш ефективній комунікації, розвитку критичного мислення та пізнавальної активності дітей. В умовах глобальних змін та цифровізації освіти важливо готувати майбутніх вихователів до роботи в цифровому середовищі, що вимагає від педагогів готовності використовувати інформаційно-комунікаційні технології для підтримки пізнавальної діяльності дітей, а також вміння інтегрувати ці технології в освітній процес [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Належна увага питанням використанню інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці здобувачів освіти приділялась у дослідженнях (В. Биков, О. Листопад, С. Семчук, О. Співаковський, М. Шишкіна, А. Яцишин та ін.); проблеми підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти досліджували (А. Богуш, Л. Зданевич, І. Княжева, Ю. Косенко, І. Мардарова, В. Нестеренко, І. Рогальська-Яблонська та ін.); питання розвитку пізнавальної активності й ініціативності здобувачів освіти досліджували (С. Болтівець, І. Дубровіна, В. Клименко, О. Олексюк, О. Пінська, Н. Хунсу, Чжан Лей та ін.).

Мета статті. Метою статті є аналіз особливостей фасилітативної підтримки розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Фасилітативна підтримка розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти – це процес сприяння та стимулювання активного залучення здобувачів освіти до пізнавальної діяльності через створення умов для розвитку їх самостійності, творчості, та ініціативи у навчанні. Фасилітатор (викладач або інша особа) допомагає майбутнім вихователям закладів дошкільної освіти не просто отримувати знання, а активно шукати шляхи вирішення проблем, досліджувати нові ідеї та самостійно організовувати своє навчання. Фасилітатор не навчає прямо, а створює умови для того, щоб здобувачі освіти могли самі здобувати знання та розвивати пізнавальні навички, що сприяє їхній ініціативності та відповідальності за власне навчання. Викладач мотивує студентів до пізнання, формує інтерес до навчання, підтримує їхню ініціативність.

Завдяки фасилітативній підтримці забезпечується комфортне середовище, де майбутній вихователь відчуває себе впевненим для висловлення власних ідей та досліджень. Викладачі працюють разом зі здобувачами освіти, допомагаючи їм розвивати навички самостійного вирішення завдань, заохочується критичне мислення та самоаналіз, що допомагає студентам усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони. Фасилітативна підтримка розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій полягає в тому, щоб сприяти їхній активній участі у освітньому процесі через використання цифрових технологій, що дозволяє майбутнім вихователям розвивати критичне мислення, креативність та самостійність у підходах до організації та реалізації освітнього процесу.

Основні напрями фасилітативної підтримки розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: використання інноваційних методів навчання (віртуальні лабораторії, онлайн-платформи, інтерактивні презентації); заохочення до пошуку інформації в Інтернеті, роботи з освітніми програмами та застосунками для дітей; викладач створює умови для активної роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями, надаючи здобувачам освіти доступ до онлайн-ресурсів, електронних підручників, інструментів для розробки мультимедійних освітніх матеріалів; стимулювання здобувачів освіти до самостійної розробки дидактичних матеріалів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (наприклад, створення анімаційних роликів або інтерактивних ігор для дітей); використання онлайн-платформ для дистанційної освіти (наприклад, Google Docs, Zoom) для спільного створення навчальних матеріалів або розробки планів занять; впровадження систем зворотного зв'язку через електронні журнали або платформи для оцінювання, що дозволяє студентам отримувати рекомендації та підтримку у режимі реального часу [3].

Фасилітативна підтримка розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій передбачає: використання цифрових інструментів для організації індивідуальної освітньої траєкторії (наприклад, ведення електронного портфоліо), викладачі заохочують студентів до самоаналізу своїх знань, застосовуючи електронні тести, анкетування та автоматизовані системи оцінювання.

Інформаційно-комунікаційні технології роблять освітній процес більш цікавим і різноманітним завдяки інтерактивним елементам, мультимедійному контенту (відео, анімації, презентації), що стимулює інтерес до самостійного пізнання здобувачі освіти можуть працювати з інтерактивними матеріалами, що заохочує їх досліджувати нові теми та концепції. Через інформаційно-комунікаційні технології студенти отримують доступ до численних освітніх

платформ, електронних бібліотек, відеолекцій, форумів для обміну досвідом, що дозволяє майбутнім вихователям розширювати свої знання і пізнавальні можливості, що сприяє ініціативності у навчанні [4].

Інтерактивні та мультимедійні інструменти допомагають студентам створювати власні освітні матеріали, зокрема мультимедійні заняття, інтерактивні ігри, презентації, що стимулює творчість та самостійність у вирішенні навчальних завдань. Інформаційно-комунікаційні технології сприяють розвитку у студентів цифрових навичок, які є необхідними для сучасного вихователя. Майбутні вихователі можуть освоювати нові інструменти для роботи з дітьми, такі як освітні додатки, платформи для дистанційного навчання та інші технології, що робить їх готовими до інноваційних підходів у роботі з дошкільниками. Інформаційно-комунікаційні технології дозволяють створювати індивідуальні траєкторії навчання. Студенти можуть обирати свій темп, планувати власний час і використовувати різні ресурси для поглиблення знань, що сприяє розвитку їх самостійності та ініціативності [3].

Завдяки інструментам для колективної роботи, таким як хмарні сервіси (Google Docs, онлайн-дошки), студенти можуть ефективно співпрацювати, створювати спільні проекти та ділитися знаннями. Така взаємодія формує пізнавальну ініціативність через обмін ідеями та спільне вирішення проблем. Інформаційно-комунікаційні технології дозволяють легко і швидко отримувати зворотний зв'язок від викладачів та одногрупників через електронні платформи, форуми та онлайн-курси, що сприяє розвитку рефлексії та самокорекції, що підвищує рівень самостійності в освітньому процесі. Інформаційно-комунікаційні технології забезпечують автоматизовані системи оцінювання, які дозволяють студентам одразу бачити результати своїх робіт, що сприяє самоконтролю і мотивації до подальшого вдосконалення, що розвиває у майбутніх вихователів відповідальність за свої результати та ініціативність у подоланні навчальних труднощів [3].

Переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій для фасилітативної підтримки розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти передбачає: індивідуалізацію навчання – здобувачі освіти можуть обирати власний темп і стиль навчання, завдяки доступу до онлайн-матеріалів; інтерактивність навчання – інформаційно-комунікаційні технології дозволяють створювати інтерактивні заняття, що активізують пізнавальну діяльність студентів; можливість дистанційного навчання – завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям майбутні вихователі можуть навчатися незалежно від місця перебування, що особливо актуально в умовах дистанційної освіти.

Висновки. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для фасилітативної підтримки розвитку пізнавальної ініціативності є ефективним інструментом, що сприяє самостійності, мотивації та креативності майбутніх вихователів. Фасилітативна підтримка розвитку пізнавальної ініціативності готує майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до роботи в умовах сучасного освітнього простору, що постійно змінюється. Інформаційно-комунікаційні технології стають потужним інструментом у розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів, допомагаючи їм бути більш самостійними, креативними та технологічно обізнаними.

Література

1. Богуш А. М. Педагогіка Добра і Миру в реаліях сьогодення. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2024. № 1. С. 9-15. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2024-1-1>
2. Теорія і практика підготовки майбутніх педагогів до інновацій в професійній діяльності : колективна монографія / О. А. Листопад, Т. Г. Постоян, О. А. Кудрявцева, І. К. Мардарова, Н. Л. Листопад, Н. М. Гуданич, М. В. Савченкова. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 276 с.

3. Lystopad O, Mardarova I., Kniazheva I, Kudriavtseva O. Formation of the Operational Skills of Using Information and Communication Technologies in the Professional Activity of a Future Pedagogue *Arab World English Journal (AWEJ)* Special Issue on CALL Number 9. July 2023 P.320-339. DOI : 10.24093/awej/call9.22

4. Semeniyako Y., Mardarova I., Lystopad O., Rybak O., Samoilenko V. & Hrechanovska O. Strengthening students' proficiency in digital technologies and the SMART society. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 2024. 16 (1), 608-622. DOI : <https://doi.org/10.18662/rrem/16.1/840>

Станіслава ДІХТЯРЕНКО
викладач-стажист кафедри теорії та
методики дошкільної освіти
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, (Україна)
e-mail: Dikhtyarenko.sv@pdpu.edu.ua

КОНСТРУЮВАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНО-КРЕАТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ДОСЛІДНО- ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ

Актуальність проблеми. В сучасних реаліях динаміка виникнення інноваційних освітніх технологій постійно зростає з урахуванням, суспільних потреб, регіональних напрямів розвитку економіки, особливостей залучення дітей до дослідно-експериментальної роботи, способах залучення технологічних, інформаційних засобів у презентації нового для вироблення у дітей дошкільного віку зацікавленості, активності, задоволення соціальних запитів батьків та громадськості у широкій презентації засобів для здобуття дітьми знань про світ, умінь у його освоєнні, способах самореалізації [7, с.12]. Професійне зростання педагога і розуміння та прийняття інноваційних змін

неможливі без високої ерудиції, творчого прийняття нового, самовизначення у способі реалізації, критичного мислення [7, с.20].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему впровадження інноваційних технологій у підготовці майбутніх фахівців закладу вищої освіти досліджували (Л. Березовська, А. Богуш, Т. Борова, Н. Луцан, Д. Вербівський, О. Слушний, С. Стрілець, С. Стеблюк, Н. Тверезовська та ін.).

Метою статті є схарактеризувати сутність освітньої технології «конструювання», розкрити його види та специфіку в системі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Передусім з'ясуємо сутність поняття «інновація», звернімося до джерельної бази. Так, у словникових джерелах поняття «інновація» характеризується як «комплекс заходів, спрямованих на впровадження в економіку нової техніки, технологій, винаходів» [3]; «(нововведення) (від лат. in – усередині та лат. novation – відновлення, зміна) - у соціально-психологічному аспекті створення і впровадження різноманітних нововведень, які породжують значимі зміни в соціальній практиці» [14, с.176]; «створення, розповсюдження і застосування нововведення, що задовольняє потреби людини і суспільства і викликає водночас соціальні й інші зміни» [11, с.124].

Розглянемо позицію учених стосовно трактування означеної категорії. Так, академік А. Богуш поняття «педагогічні інновації» визначає як творчий освітній процес нововведень, спрямований на оновлення змісту, форм, засобів і методів навчання і виховання майбутніх фахівців, застосування нових (як за змістом, так і за формою) технологій, організаційних діалогових форм взаємодії педагога з учнями (викладача зі студентами), які глобально змінюють як зміст, так і форми його набуття та результатів освіти [2, с.34]. Суголосні із позицією ученої, що впровадження інновацій в освітньо-виховний процес будь-якого закладу освіти (дошкільного, початкової, та основної школи, вищих закладів освіти) залежить передусім від інноваційно налаштованих кадрів (учителів, викладачів) та інноваційної активності тих, хто задіяний в інноваційну діяльність [2, с.34]. За Д. Вербівським, поняття

«інновація» - це прибуткове використання нововведень у вигляді нових технологій, видів продукції та послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного чи іншого характеру [4, с.30]. Важливим, на нашу думку, є виокремлені вченим види інновацій, з-поміж них: економічні, екологічні, виробничо-технологічні, інновації у духовній сфері, організаційно-управлінські, політичні, правові. За формою втілення існують інновації, які втілені в матеріалі (тверді «hard», прикладами яких є нові машини, обладнання тощо) та інновації, не втілені в матеріалі (м'які «soft», що відображають вдосконалення в системі науки, управління, освіти тощо) [4, с.31]. На думку Н. Тверезовської, «інновація» - це нове явище, новаторство або будь-яка зміна, яка вноситься суб'єктом господарювання у власну діяльність для підвищення своєї конкурентоспроможності, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [13]. Отже, інновація – це сучасний проєкт, який розробляється для оновлення змісту методичного забезпечення в системі освіти для покращення якості і результативності освітньо-виховного процесу.

Проаналізуємо поняття «технологія» за словниковими джерелами. У тлумачних словниках поняття «технологія» потрактовують як «система знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь» [3, 1448]; «сукупність методів, способів здійснення виробничих процесів та наукова дисципліна, що описує, розробляє і вдосконалює зазначені способи, засоби і порядок (регламенти, режими) їх здійснення; сукупність знань, дій, методів та інструментів для досягнення бажаного результату, метод перетворення заданого в необхідне» [1, с.220]; «сукупність засобів, методів і прийомів, що застосовуються у різних видах діяльності і гарантують здобуття передбачених результатів» [11, с.307].

Актуальну проблему впровадження інноваційних технологій активно досліджували вчені (В. Стрельников, М. Михайліченко, С. Штангей та ін.). Так, В. Стрельников і І. Брітченко вважають, що «технологія» є певним механізмом, що повинен привести у перетворювальний рух педагогічну дійсність, всю

систему вищої освіти [12, с.6]. Науковці М. Михайліченко, Я. Рудик зазначають, що поняття «технологія» походить від грец. *techne* – мистецтво, майстерність, і *logos* – наука, закон. Учені пояснюють, що «технологія» (дослівно) – це наука про майстерність [10, с.20]. На думку вчених, термін «технологія» - це один із найчастіше вживаних термінів не тільки у виробництві, а й у медицині, політиці, сфері обслуговування, і, звичайно, в освіті [10, с.22]. Поняття «технологія» учені С. Штангей, А. Больба розмежовують за двома позиціями, по-перше – це не тільки сукупність процесів матеріального виробництва і сфера послуг, а також це – галузь знань про перетворення і використання матерії (матеріалів), енергії, й інформації в інтересах людини та суспільства [15, с.3-4]. Отже, на основі аналізу наукових розвідок під технологією розуміємо цілісну систему знань, яка ґрунтується на основі дій, методів, прийомів, інструментів та застосовується для досягнення бажаного результату.

З'ясуємо сутність поняття «конструювання», яке за словниковими джерелами, трактується як «дія за значенням конструювати» [3, с.567]; «ігри та заняття дітей, змістом яких є складання різних об'єктів (будинків, автомобіль, пароплав, місток, башта тощо) з ігрових будівельних матеріалів за допомогою «конструкторів» [6, с.175-176].

Проблема конструювання з дітьми дошкільного віку висвітлена у працях багатьох учених (Н. Голота, Н. Котелянець, Ю. Котелянець та ін.). Так, Н. Голота розглядає «конструювання» (від лат. *construere* – *побудова*) – як створення моделі, приведення до певного порядку і взаємовідношення різних окремих предметів, частин, елементів. Характерною особливістю процесу конструювання, за словами вченої, є створення та перетворення (комбінування) просторових уявлень (образів) на основі оволодіння певними знаннями та вміннями [5, с.18]. Слугують на увагу виокремлені вченою основні типи конструювання, з-поміж них такі: технічне, художнє. Так, на думку вченої, у технічному конструюванні діти відображають переважно реальні та уявні об'єкти за асоціаціями з образами казок, фільмів. Моделюючи

різні об'єкти, діти відтворюють різні їх основні структурні та функціональні ознаки: будинок із дахом, вікнами, дверима; корабель з палубою тощо [5, с.18]. Щодо художнього конструювання, Н. Голота підкреслює, що на відміну від технічного типу, воно взаємно пов'язує техніку і мистецтво [5, с.18]. Н. Котелянець розглядає поняття «конструювання» із різних позицій, по-перше, це засіб інтелектуального розвитку дитини, по-друге, вид діяльності, який використовується для розв'язання практичних завдань і забезпечення естетичного виховання дітей [8, с.69]. Класифікуючи різні види конструювання, науковиця виокремлює творче конструювання, яке будується на основі трьох взаємопов'язаних складників, як-от: розвиток самостійного дитячого експериментування з новим матеріалом; розвиток образного мислення і уяви; формування узагальнених способів діяльності [8, с.71]. Поділяємо думку вченої, що система формування творчого конструювання передбачає самостійність дітей та розв'язання запропонованих їм завдань різного типу. Саме виконання завдань, у якому виявляється творчий пошук, стимулює дітей до експериментування з матеріалом, що стає більш глибоким і цілеспрямованим [8, с.71]. Діяльність конструювання, як визначає Ю. Котелянець, є тим видом дитячої активності, результат якої матеріалізується у формі продукту та об'єктивно відображає динаміку їхнього творчого розвитку [9, с.144].

Висновки. Отже, конструювання з дітьми дошкільного віку – це креативно-продуктивна технологія, на основі якої діти дошкільного віку створюють власну модель, під час дослідницького пошуку вчать експериментувати, розв'язувати завдання різного типу, що передбачає розвиток критичного мислення, уяви, творчості, самостійності, винахідливості та цілеспрямованості.

Література

1. Арістова А. В., І. В. Шліхта. Велика Українська енциклопедія. Тематичний словник гасел з напрямку «Філософські науки» (філософія, логіка,

етика, естетика). За заг. ред. д. і. н., проф. А. М. Киридон. К.: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво». 2019. 256 с.

2. Богуш А. М. Педагогічний месендж інноваційної діяльності майбутніх фахівців. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2020. Вип. 2(131). С. 31-37.

3. Бусел Т. В. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.

4. Вербівський Д. С. Інноваційні технології в закладі вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2023. Вип. 2(53). С. 30-33.

5. Голота Н. Своєрідність дитячого конструювання. *Дитячий садок. Мистецтво*. 2011. №2(11). С. 18-21.

6. Гончаренко. С. У. Український педагогічний словник. Київ. Либідь. 1997. 366 с.

7. Дудник Н., С. Гірняк., О. Свійонтик. Педагогічні технології: навч. метод. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта. Дрогобич: ДДУ ім. Івана Франка, 2023. 156 с.

8. Котелянець Н. Особливості конструювання дітей дошкільного віку. Зб. наук. праць ЛОГОС. *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences*. 2021. Volume 2. С. 69-71.

9. Котелянець Ю. Формування творчого конструювання дітей старшого дошкільного віку. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. 185. С. 112-118.

10. Михайліченко М. В., Я. М. Рудик. Освітні технології: навч. посібник. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.

11. Сергєєнкова О. П., В. В. Синявський. Психологічний словник. За ред. Н. А. Побірченко. 336 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf

12. Стрельніков В. Ю. І. Г. Брітченко. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.
13. Тверезовська Н. Т. Інтерактивні інноваційні технології у системі вищої освіти. URL: <https://core.ac.uk/download/47228206.pdf>
14. Шапар В. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапор, 2007. 640 с.
15. Штангей С. В., А. П. Больба. Комп'ютерно орієнтовані технології та засоби навчання в системі вищої освіти. *Науковий вісник УМО «Педагогіка»*. 2017. Вип. 3. С. 1-10.

Oleksii LYSTOPAD

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Preschool Education
State institution "South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky" c. Odesa (Ukraine),
e-mail: lystopad.oa@pdpu.edu.ua

PROFESSIONALLY ORIENTED POTENTIAL OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF A PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Relevance of the problem. The relevance of the problem of forming a professionally oriented educational environment of a pedagogical university lies in the need to ensure quality training of future teachers who are able to work effectively in the modern education system. The formation of a professionally oriented educational environment of a pedagogical university allows training specialists who meet the requirements of modern education, have a high level of professional competence and are capable of self-realisation in their professional activities.

Analysis of the latest research and publications. The formation of professionally oriented potential of the pedagogical university environment is an important issue that attracts the attention of researchers in the field of pedagogy (V.Andrushchenko, I.Bekh, A.Bogush, M.Vashulenko, R.Hurevych, V.Luhovyi,

N.Nychkalo, S.Nikolaenko, S.Sysoieva and others). In today's context of education reform and the introduction of new teaching technologies, this issue is of particular relevance [1]. Recent studies point to the importance of creating an educational environment that promotes the development of future teachers' professional competences. In particular, researchers point out that the educational environment should be comprehensive and include not only theoretical training, but also opportunities for practical application of knowledge [3]. Studies point to the need to create an inclusive, dynamic and technologically equipped educational environment that would help future teachers develop both professional skills and personal qualities.

The purpose of the article. The purpose of the article is to analyse the peculiarities of forming the professionally oriented potential of the educational environment of a pedagogical university.

Summary of the main material. The educational environment of a pedagogical university is a set of conditions, resources, interactions and influences that contribute to the development of students, the formation of their professional competences and personal qualities. It includes material, social, cultural and intellectual components that ensure the process of education, upbringing and professional training of future teachers. The main components of the educational environment of a pedagogical university include: academic environment; material and technical environment; social environment; professional environment.

Academic environment: curricula – the basis of student training, which includes modern knowledge, pedagogical methods and approaches; teaching staff – professionals who not only impart knowledge but also form values and pedagogical guidelines; research activities – involvement of students in research, which promotes the development of critical thinking and creative approach to solving pedagogical problems.

Material and technical environment: classrooms and laboratories – places where the educational process takes place; information and communication technologies – access to modern digital resources, distance learning platforms,

interactive teaching methods; libraries and information centres – providing access to scientific sources, textbooks and research.

Social environment: interaction between students and teachers – creating an atmosphere of cooperation, mutual assistance and support; educational activities – participation in student organisations, cultural and social projects that promote the development of leadership, communication skills and civic awareness.

Professional environment: practical training – students undertake pedagogical practice in educational institutions where they can apply their knowledge in practice; links with employers – cooperation with educational institutions to ensure real practical training and employment of graduates.

Cultural environment: moral, ethical and value orientations – formation of pedagogical ideas such as respect for children, tolerance, responsibility and empathy; cultural and educational events – participation in conferences, seminars, trainings that broaden students' outlook and improve their professional training.

The educational environment of a pedagogical university is a multifaceted system aimed at training professionally competent, motivated and morally mature teachers who are ready for the challenges of modern education. The formation of a professionally oriented environment enables students to develop their professional competences through the integration of theoretical knowledge with practice, as well as through active cooperation with employers, internships and training. An important aspect is the introduction of innovative approaches to teaching and the use of digital technologies, which ensures the training of teachers capable of working in the face of rapid changes in the education sector.

The professionally oriented potential of the educational environment of a pedagogical university is a set of resources, conditions and opportunities that contribute to the formation of students' necessary professional knowledge, skills and personal qualities that meet the requirements of the teaching profession. The professional-oriented potential of the educational environment of a pedagogical university reflects the ability of the educational environment to influence the professional development of future teachers, helping them to adapt to the challenges

of modern education, integrate theory and practice, and develop the necessary competencies for successful teaching. The professional-oriented potential of the educational environment of a pedagogical university is a key element in the training of future teachers, which ensures the comprehensive development of their professional skills, values and personal qualities necessary for a successful teaching career.

The main components of the professionally oriented educational environment of a pedagogical university are: educational component; practice-oriented component; professional socialisation; motivational component; digital and innovative component; cultural and educational component.

The educational component of the professionally oriented educational environment of a pedagogical university includes the compliance of curricula with modern requirements of pedagogical activity, coverage of theoretical and practical components of training, introduction of innovative pedagogical technologies, interactive teaching methods that contribute to the improvement of professional skills. The resource base of a pedagogical university is very important, including access to modern teaching materials, libraries, digital platforms that support professional development, the possibility of using interactive technologies and tools that contribute to the development of pedagogical skills (interactive whiteboards, video conferencing, virtual learning environments).

The practice-oriented component of the professionally oriented educational environment of a pedagogical university is provided through pedagogical practice, which creates conditions for applying theoretical knowledge in practice, allowing students to develop professional skills in real conditions; cooperation with educational institutions, which gives students the opportunity to immerse themselves in professional activities while studying; organisation of internships and practices in educational institutions, which allows future teachers to adapt to the realities of the profession.

Professional socialisation as a component of the professionally oriented educational environment of a pedagogical university includes the formation of

professional identity and responsibility for teaching, development of communication skills, cooperation and interaction with children, colleagues and parents, creation of an atmosphere of professional interaction between students and teachers, where experience is exchanged and knowledge is deepened.

The motivational component of the professionally oriented educational environment of a pedagogical university is ensured through the formation of positive motivation for pedagogical activity through the influence of the educational environment, curricula, as well as socially active and creative activities; education of professional values such as responsibility, empathy, tolerance, readiness for continuous professional self-development.

The digital and innovative component of the professionally oriented educational environment of a pedagogical university includes: the use of information and communication technologies to develop digital competencies required by a modern teacher; integration of innovative educational approaches and methods to prepare teachers ready to work in the context of changing educational standards and technologies.

The cultural and educational component of the professionally oriented educational environment of a pedagogical university includes: focus on the formation of moral and ethical qualities and professional ethics, which is an integral part of the profession of a teacher; involvement of students in educational, scientific and cultural activities that contribute to the broadening of the worldview and the formation of a fully developed personality.

The development of students' pedagogical competences, such as methodological literacy, pedagogical management, use of technologies in the educational process, development of effective communication skills, conflict resolution, adaptation to various educational contexts should be a part of the professionally oriented potential of the educational environment of a pedagogical university.

Conclusions. The professionally oriented potential of the educational environment of a pedagogical university is a set of opportunities, conditions and

resources of the educational environment that contribute to the formation and development of professional competences, skills and personal qualities of future teachers. The professional-oriented potential of the educational environment of a pedagogical university determines how effectively the educational environment contributes to the preparation of students to perform their professional functions in educational institutions. The professionally oriented potential of the educational environment reflects the ability of the university to create conditions that allow students not only to acquire knowledge, but also to develop skills and personal qualities necessary for successful pedagogical activity.

References

1. Anishchuk A. M. (2020) *Upravlins'ka diyal'nist' v systemi doshkil'noyi osvity: navchal'nyy posibnyk dlya mahistriv spetsial'nosti 012 Doshkil'na osvita* [Management activity in the system of preschool education: study guide for masters of specialty 012 Preschool education]. Nizhin: NSU named after M. Gogol, 319 p. [in Ukrainian].

2. Bohush A. (2010) *Doshkillya v suchasnomu pedahohichnomu prostori. Visn. In-tu rozvytku dytyny* [Preschool in the modern pedagogical space. Visn. Institute of Child Development]. Ser.: Philosophy. Pedagogy. Psychology: coll. of science pr. / Nats. ped. University named after M. P. Drahomanova, Institute of Child Development. Kyiv. Vol. 11. P. 48–53. [in Ukrainian].

3. Bratko M. V. (2017) *Upravlinnya profesiynoyu pidhotovkoyu fakhivtsiv v osvitn'omu seredovyschi universytet-s'koho koledzhu: teoriya i praktyka* [Management of professional training of specialists in the educational environment of a university college: theory and practice]. Monograph. Kamianets-Podilskyi: Axioma. 424 p. [in Ukrainian].

4. Hontarova N. B. (2010) *Osvitnye seredovyshe yak faktor rozvytku osobystosti dytyny* [Educational environment as a factor in the development of a child's personality]. Monograph. National Acad. ped. of Sciences of Ukraine, Institute of Problems education. Dnipro: Dnipro-VAL. 622 p. [in Ukrainian].

5. *Ekolohizatsiya osvith'oho prostoru suchasnoyi zahal'noosvitn'oyi shkoly : monohrafiya* (2016) [Greening of the educational space of a modern comprehensive school:] / N. Pustovit, O. Kolon'kova, O. Prutsakova, H. Tarasyuk, YU. Solobay. Monograph. Kharkiv: «Drukarnya Madryd». 154 p. [in Ukrainian].

Вікторія МОРГУН,
магістрантка 2 курсу, спеціальності
012 Дошкільна освіта
Університету Ушинського
e-mail: morhun.vm@pdpu.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми. В умовах реформування системи дошкільної освіти в Україні, виникає потреба змін в організації методичної роботи, перегляду основоположних підходів, концепцій, завдань, функцій і форм її здійснення. Дошкільна освіта в останні роки набула особливого значення з боку держави, Свіченням цього є підвищена увага учених до особистості дитини, удосконалення законодавчих документів у галузі дошкільної освіти України, зокрема Закон України «Про дошкільну освіту» нова редакція (2024 р.), Базовий компонент дошкільної освіти (2021р.) та ін.

Актуальність теми зумовлена тим, що діяльність закладу дошкільної освіти не можлива без високоорганізованої методичної роботи яку здійснює вихователь-методист. Правильний підхід до вибору змісту, форм, методів здійснення методичної роботи в закладі дошкільної освіти, їх доречне поєднання дозволить ліквідувати наявні прогалини в організації роботи з вихователями, сприятиме досягненню професійного успіху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі організації методичної роботи в закладах освіти різного рівня присвячено дослідження Г. Беленької, К. Білої, А. Богущ, О. Долинної, І. Княжевої, К. Крутій, Р. Найди, Н. Омеляненко, Т. Шинкар, Л. Швайки, О. Янко та ін. У працях учених

розкрито зміст, форми, принципи організації методичної роботи в закладах дошкільної освіти.

Мета статті полягає у вивченні особливостей організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти; ефективному доборі змісту, форм і методів її здійснення.

Виклад основного матеріалу. Методична робота є багатоаспектним поняттям, що передбачає вивчення стану організації освітнього процесу в ЗДО, підвищення професійної компетентності вихователів, і є важливим показником ефективності роботи закладу дошкільної освіти.

Методичну роботу в закладі дошкільної освіти (далі – ЗДО) здійснює вихователь-методист, який відповідно до своїх посадових обов’язках здійснює методичне керівництво освітньою діяльністю в ЗДО, сприяє створенню сприятливих умов для фізичного та психічного розвитку дітей, забезпечує реалізацію особистісно-зорієнтованого та компетентнісного підходів у професійній діяльності, сприяє виявленню індивідуальних особливостей та здібностей дітей, надає методичну допомогу вихователям, здійснює науково-методичний супровід, організовує роботу з батьками, створює сприятливий емоційно-психологічний клімат у колективі тощо [2].

Ефективність методичної роботи залежить від її керівника – вихователя-методиста, який, на думку Т. Шинкар має відповідати професійному іміджу та статусу. Імідж вихователя-методиста включає природні якості, зокрема: відкритість, щирість, чесність, порядність, емпатійність, комунікабельність, тощо; повагу до принципів загальнолюдської моралі, гуманізму, справедливості, працелюбства та інших чеснот; якості, сформовані в результаті саморозвитку, самоосвіти, самонавчання: професіоналізм, педагогічна майстерність, компетентності (загальнокультурні, світоглядні, професійні та ін.); соціально-перцептивні якості: педагогічна інтуїція, спостережливість, педагогічне мислення, рефлексійність та ін.; особистісний і професійний досвід педагога [4]. Отже, імідж вихователя-методиста має поєднувати особистісні якості, професійну компетентність, корпоративну

етику, моральні чесноти, що впливають на ефективність здійснення методичної роботи в ЗДО.

Феномен «методична робота», за визначенням А. Богуш – це систематична колективна та індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, спрямована на підвищення їхнього науково-теоретичного, загальнокультурного рівня психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності [1, с. 9].

За визначенням Т. Шинкар, «методична робота» – це спеціально організована діяльність колективу фахівців, що ґрунтується на досягненнях передового педагогічного та наукового досвіду, зорієнтована на особистісний та професійний розвиток педагога, досягнення оптимальних освітніх результатів [5].

Ефективність роботи закладу дошкільної освіти залежить від рівня професійної компетентності вихователів, надання практичної допомоги вихователям, добору методів, прийомів та форм взаємодії з педагогами.

Зупинимося більш детально на деяких методичних формах.

Провідною формою вдосконалення професійної компетентності вихователя є самоосвіта. Вона полягає в поглибленні фахових знань і компетенцій, системній роботі педагога над собою, удосконаленні професійної діяльності, узагальненні практичного досвіду роботи. До провідних форм самоосвіти педагога відносять: опрацювання фахової літератури, огляд науково-методичних статей у фахових періодичних виданнях, участь у методичних об'єднаннях, портфоліо професійного досвіду роботи вихователя, проходження курсів підвищення кваліфікації, тренінгів, семінарів тощо.

Методичне об'єднання – це професійні об'єднання педагогів; традиційна, форма колективної методичної роботи в системі підвищення кваліфікації вихователів ЗДО. Завдання методичних об'єднань полягають в обговоренні питань теорії й практики, ознайомленні з новинками психолого-педагогічної та методичної літератури, апробацією новітніх методик і технологій роботи тощо [5]. Одним із пріоритетних завдань методичних

об'єднань є залучення вихователів до інноваційно-пошукової діяльності; розвиток творчої ініціативи педагогів.

Семінар – це методична форма інтерактивного навчання, покликана інформувати педагогів про нові досягнення та перспективні педагогічні технології в освітньому процесі. Класифікація семінарів досить різноманітна, залежно від того, яке питання вирішується, виділяють: теоретичний, проблемний, психолого-педагогічний, методичний семінар, семінар – практикум, брифінг тощо [5].

Теоретичний семінар – покликаний ознайомити вихователів ЗДО із сучасними досягненнями педагогічної науки, передовим педагогічним досвідом. Проблемний семінар – це групове обговорення актуального питання (проблеми); організаційна форма методичної роботи з педагогами, які об'єднані спільними інтересами і прагненнями. Психолого-педагогічний семінар – це форма методичної роботи, покликана ознайомити педагогів із сучасними досягненнями психолого-педагогічної науки. Завданням методичного семінару є ознайомлення педагогів із результатами роботи творчих груп, об'єднань, здійснення аналізу вирішення педагогічних завдань. Семінар-практикум – це форма науково-методичної роботи, спрямована на вироблення практичних умінь, залучення їх до творчої, пошуково-дослідницької та експериментальної роботи. Семінар-брифінг передбачає повідомлення стислої інформації, деталей про певні методи, форми й засоби взаємодії з учасниками освітнього процесу. Виставка, як форма організації методичної роботи в ЗДО, на переконання К. Крутій, є важливим інструментом створення іміджу педагогічного працівника, його професійних надбань, популяризація педагогічного досвіду [3]. Творча група – це ініціативна група найдосвідченіших педагогів-вихователів, які поглиблено вивчають певну наукову проблему і забезпечують її впровадження у практику роботи ЗДО. Це може бути участь у проєктах, грантових програмах, вивчення та поширення передового педагогічного досвіду роботи ЗДО тощо.

Висновки. Виокремлені особливості організації методичної роботи на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти сприяли визначенню шляхів її вдосконалення, зокрема: моніторинг здійснення освітнього процесу; визначення показників результативності роботи педагогів, методичний супровід та допомога вихователям-початківцям, методичне забезпечення освітнього процесу закладу дошкільної освіти, впровадження кращого педагогічного досвіду, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, створення умов для впровадження інноваційних технологій, забезпечення варіативності та доцільності використання інноваційних технологій у практиці роботи закладу дошкільної освіти.

Література

1. Богуш А. Методична робота в закладах дошкільної освіти: навч. посібник. 2022. 200 с.
2. Кондратець І. Професійна рефлексія вихователя-методиста як інструмент корекції взаємодії з педагогами. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. № 10. С. 39 – 50.
3. Крутий К. Виставки – інструмент створення іміджу дошкільного закладу. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. № 1. С. 51– 56.
4. Наказ Міністерства освіти та науки України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» від 01.06.2013 р. № 665.
5. Шинкар Т. Ю. Методична робота в закладах дошкільної освіти: нормативно-правові аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Вип. 4 (28). С. 252–257.

Руслана НАЙДА,
доктор педагогічних наук, доцент кафедри
теорії та методики дошкільної освіти
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: naida.rg@pdpu.edu.ua

ДУАЛЬНА ФОРМА ОСВІТИ ЯК НОВОВЕДЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ЗВО

Актуальність проблеми. В Україні дуальна форма освіти почала впроваджуватися, порівняно, нещодавно. Юридичне обґрунтування процесу розпочалося з розпорядження Кабінету міністрів від 19 вересня 2018 року «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти». У 2023 році Міністерство освіти і науки України затвердило «Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти». Інтенсифікація правових механізмів свідчить про зростання соціальної значущості феномену. Очевидно, що впровадження нової форми освіти спрямоване на розв’язання проблемних питань, що вимагає відповідних наукових досліджень. Одним з проблемних аспектів реалізації дуальної освіти є вихід її використання за межі робочих спеціальностей. Багатообіцяючим напрямом є реалізація нового освітнього підходу для підготовки педагогічних спеціальностей.

Мета статті – визначити специфіку впливу дуальної освіти на формування професійної компетентності майбутніх вихователів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У Законі України «Про освіту» (2017) зазначається, що дуальна освіта передбачає комбінування навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, зазвичай, на основі договору. Основною причиною виникнення й впровадження дуальної форми професійної освіти є суперечності, потреби й конкретні умови існування економічної системи та виробництва (Gessler, 2017). Дуальна освіта дозволяє підвищити показники теоретичних знань і

практичних навичок, порівняно з традиційними, інституційними формами освіти (Kocsis&Pusztai, 2021).

Виклад основного матеріалу Для досягнення мети дослідження було сплановано та реалізовано формувальний експеримент. Реалізація експерименту відбувалася протягом зимово-весняного періоду 2023 року. Незалежною змінною дослідження є програма дуальної освіти для майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Залежна змінна – професійна компетентність майбутніх вихователів. У досліджуваному феномені виділено такі структурні складові: мотиваційний (спрямованість на професію), когнітивний (теоретичні знання з дошкільної педагогіки та фахових методик), діяльнісний (фахові уміння й навички), рефлексивний (педагогічний самоаналіз) (Zdanevych et al., 2022). За основу було взято освітні програми конкретних ЗВО, але специфіка дуальної освіти визначалася відповідно до ресурсів і зайнятості фахівців закладу дошкільної освіти. Реалізація «практичної» частини програми дуальної освіти відбувалася у закладах дошкільної освіти міст Рівне, Луцька, Одеси. Загальна стратегія діяльності студента в закладі дошкільної освіти передбачала рух від пробних занять з вихованцями до все більшого рівня залученості у освітній процес. Перед початком реалізації програми було проведено емпіричний зріз спрямований на встановлення рівнів розвитку компонентів професійної компетентності майбутніх вихователів.

Для первинної й вторинної діагностики сформованості професійної компетентності було використано такі методики: тест «Рівень задоволеності професією» для вивчення мотиваційної складової (Староста, 2019); тести перевірки знань майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; анкета вивчення педагогічної рефлексії для вивчення рефлексивного компоненту (Староста, 2019).

Для вивчення діяльнісного компоненту професійної компетентності майбутніх вихователів використано спостереження. Критерії й показники моніторингу виділено на основі аналізу науково-методичної літератури та

досвіду фахівців дошкільної освіти. Зокрема, здійснювалося спостереження за комунікативними вміннями, сформованістю володіння методичними прийомами, емоційним самоконтролем, здібностями до управління дитячим колективом, здатністю до розуміння особистості дитини.

Валідність і надійність інструментів дослідження обґрунтована їх використанням у дослідженнях фахового розвитку вихователів (Zdanevych et al., 2022).

Збір даних здійснювався у процесі безпосередньої взаємодії зі здобувачами освіти. Автори дослідження регулярно контролювали хід роботи здобувачів у закладі дошкільної освіти для вчасного нівелювання чинників дестабілізації освітнього процесу. Зазначимо, що конфліктів між студентами і фахівцями дошкільної освіти не спостерігалось. Етичні критерії дотримувалися через згоду студентів у дослідженні, де визначалися перебіг і можливі проблемні аспекти експерименту. З іншого боку, про реалізацію експериментальної програми було інформовано батьків вихованців закладів освіти. Експериментатори не знаходилися в родинних зв'язках з учасниками дослідження, що допомагало уникнути конфлікту інтересів.

Початкова діагностика свідчить про переважання низького рівня мотиваційного компоненту майбутніх вихователів. Такі показники фіксуються майже у 60 % досліджуваних. У третини студентів виявлено середні показники сформованості складової. Найменше осіб (трохи більше 10 %) мають низькі показники спрямованості на професійну мотивацію. У цілому, результати вказують на недостатню сформованість компоненту задоволеністю педагогічною професією. Після реалізації формувального експерименту, ми не виявили суттєвих змін у тенденціях прояву мотиваційного компоненту в обох групах. Трансформації рівня задоволеності професією є основою для констатування відсутності ефективного впливу дуальної освіти на мотиваційний компонент компетентності вихователів.

Первинна діагностика когнітивного компоненту виявила домінування середнього рівня – показники виявлено у половини респондентів. Третина

майбутніх вихователів характеризується високим рівнем теоретичної підготовки у майбутній професії. Близько 20 % учасників дослідження мають низький рівень знань зі спеціальності 012 Дошкільна освіта. Когнітивний компонент має вищі початкові показники розвитку, порівняно з іншими складовими професійної компетентності студентів. У процесі реалізації програми дуальної освіти виявлено зміни компоненту в обох групах. У контрольній групі кількість осіб з високим рівнем теоретичних знань зі спеціальності 012 Дошкільна освіта зросла на 17,81%. Аналогічний відсоток спостерігається у тенденціях низького рівня когнітивної складової, лише у бік зниження кількості. В експериментальній вибірці зміни сформованості компоненту діагностовано лише у кількох студентів, тому результати знаходяться у межах статистичної похибки. Результатом нашого аналізу є твердження про те, що традиційна форма освіти є більш ефективною для формування теоретичних знань, ніж дуальне навчання.

На початку дослідження у 64 % досліджуваних студентів виявлено середній рівень сформованості діяльнісного компоненту. Майже чверть опитаних мають низькі значення. Найменший відсоток майбутніх вихователів має високий рівень компоненту. Розвиток професійних умінь і навичок майбутніх вихователів є недостатнім, зважаючи на те, що мова йде про дослідження випускників бакалаврату. У контрольній групі кількість осіб з високим рівнем компоненту суттєво не змінилася після завершення експерименту. Середні показники зросли у 16,44 % опитаних. Частка студентів з низьким рівнем умінь і навичок вихователя знизилася на 19,18 %. У цілому, фіксується помірне покращення сформованості діяльнісного компоненту в інституційній вищій освіті. В експериментальній групі після впровадження програми дуальної освіти високі показники складової зросли у 32,92 % студентів. Середній рівень нівельовано у 9,75 %. Низький рівень діяльнісного компоненту професійної компетентності знизився у 23,17 % учасників дослідження. У цілому, ефективність дуальної освіти для формування фахових

умінь і навичок майбутніх вихователів є дещо вищою, ніж ефективність традиційної форми професійної освіти.

Більше, ніж половина учасників дослідження мають середні значення педагогічної рефлексії. Біля третини студентів характеризуються низьким рівнем цієї складової. Високий рівень педагогічної рефлексії властивий для 10 % майбутніх вихователів. У контрольній групі цей компонент суттєво не змінився після реалізації програми дуальної освіти. Усі зрушення знаходяться у межах статистичної похибки. В експериментальній вибірці значущих перетворень у тенденціях високих показників не виявлено. Водночас, у 21,95 % досліджуваних студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта підвищилися показники середнього рівня рефлексивного компоненту. Кількість осіб з низьким рівнем знизилася на 23,17 % після реалізації програми дуальної освіти. Результати вказують на позитивну роль формувального впливу для розвитку професійного самоаналізу.

Висновки. Актуальність вивчення впливу дуальної форми освіти на формування професійної компетентності майбутніх вихователів полягає у недостатній теоретичній розробленості проблеми і її значущості для соціального та економічного розвитку держави. Основними умовами ефективного впровадження дуальної освіти у процес професійної підготовки вихователів є врахування вимог роботодавців і ринку праці, детальне інформування про особливості дуальної освіти, оновлення навчально-методичного забезпечення, індивідуальне консультування студентів фахівцями організації, подолання розриву між теорією й практикою, фінансове стимулювання усіх суб'єктів освітнього процесу.

Література

1. Akour, M., Alenezi, M. (2022). Higher Education Future in the Era of Digital Transformation. *Educ. Sci.*, 12, 784. <https://doi.org/10.3390/educsci12110784>

2. Gessler, M. (2017). Educational transfer as transformation: A case study about the emergence and implementation of dual apprenticeship structures in a

German automotive transplant in the United States. *Vocations and Learning*, 10(1), 71–99. <https://doi.org/10.1007/s12186-016-9161-8>

3. Khandaker, R. (2021). Professional Training: Crucial Need to Enhance the Efficacy of Preschool Teachers in the Context of Bangladesh. *Oalib*, 08(9), 1–23. <https://doi.org/10.4236/oalib.1107880>

4. Kocsis, Z.&Pusztai, G. (2021) A double road to success? Impact of dual education on effectiveness. *Research in Post-Compulsory Education*, 26, 2, 164–188, <https://doi.org/10.1080/13596748.2021.1909923>

5. Starosta, V. (2019) *Pedagogical Research: Methodical Materials for Practical Classes and Independent Work of Students*, Uzhhorod: Sabov A. M, 2019.

6. Zdanevych, L.; Pisotska, L.; Honchar, N.; Myskova, N.; Kazakova, N. (2022) The role of self-learning in the practical training among preschool teachers. *IJERE*. 2022, 11, 1125–1133. <https://doi.org/10.11591/ijere.v11i3.22594>

Надія ФРОЛЕНКОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький (Україна)

e-mail: nadiychuk@ukr.net

Лариса ТІМЧЕНКО,

здобувачка освітнього рівня магістр, спеціальності 012 Дошкільна освіта,
група ЗМДО-81, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
м. Хмельницький (Україна)

e-mail: larisatimcenko302@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Актуальність проблеми. На сучасному етапі розвитку системи освіти є актуальною проблема організації професійної самореалізації майбутніх фахівців дошкільної освіти, яка зумовлена потребою в підготовці висококваліфікованих педагогів, здатних до ефективної професійної

діяльності та розвитку в умовах сучасних викликів освіти. Вона відображена у законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Державному стандарту дошкільної освіти України [1], професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» [4], які чітко визначають вимоги до професійних компетентностей педагогів, включаючи здатність до професійного саморозвитку та самореалізації. Вивчення цих документів показує важливість забезпечення умов для самореалізації педагогів як однієї з ключових умов підвищення якості освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження, присвячені різним аспектам підготовки фахівців дошкільного профілю, висвітлюються в роботах таких авторів, як Г. Беленька (формування фахової компетентності), Н. Лисенко та З. Плохій (підготовка вихователів до організації еколого-дослідницької діяльності дітей в природі), Н. Грама (теоретико-методичні основи професійної підготовки педагога-вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей) та інших. У дослідженнях О. Пехота, Т. Танько, Г. Троцько розглядають зміст, етапи, компонентний склад професійно-педагогічної підготовки та пропонують різні моделі її реалізації. Проблему фахової підготовки та професійного становлення майбутніх вихователів розкрили А. Аніщук, Л. Артемова, А. Богущ, Л. Зданевич, О. Ковшар, Ю. Косенко, В. Нестеренко, Т. Поніманська та інші.

Мета статті полягає у розкритті професійної самореалізації майбутніх фахівців дошкільної освіти як психолого-педагогічної проблеми.

Виклад основного матеріалу. Плеяда психолого-педагогічних вітчизняних дослідників підкреслюють, що підготовка педагогів дошкільної освіти має відповідати сучасним вимогам. Адже це перший освітній етап, від якого залежить рівень освіченості та вихованості майбутнього покоління. Ця підготовка має свою специфіку і базується на основних дидактичних принципах побудови процесу професійної підготовки у вищих навчальних закладах.

У наукових дослідженнях Г. Беленької висвітлено проблему формування професійної компетентності сучасного вихователя ЗДО. Н. Денисенко, Л. Гаращенко та Н. Левінець акцентують увагу на проблемі керівництва фізичним вихованням дошкільників у закладі дошкільної освіти. Вчені Н. Лисенко та З. Плохій розглядають питання підготовки вихователів до організації еколого-дослідницької діяльності дітей у природі. Л. Плетеницька вивчає проблему підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до народознавчої роботи з дошкільнятами.

Аналіз сучасної педагогічної практики виявляє ряд аспектів, що перешкоджають професійній самореалізації майбутніх фахівців. Серед них: недостатня увага до розвитку навичок саморефлексії та самоконтролю, обмежені можливості для практичної діяльності, а також відсутність системного підходу до професійного розвитку педагогів на всіх етапах їхньої кар'єри.

Їх виявлення в освітньому процесі показує, що існує розрив між теоретичними знаннями, які отримують студенти в закладах вищої освіти, та практичними навичками, необхідними для ефективної професійної діяльності. Також часто виникає неузгодженість між вимогами до професійної діяльності педагогів та реальними умовами їхньої роботи, що включають високе навантаження, недостатнє фінансування й обмежені можливості для професійного зростання. Подолання цих протиріч є необхідною умовою для забезпечення професійної самореалізації майбутніх фахівців дошкільної освіти, які вимагають розробки нових методичних підходів та впровадження інноваційних форм і методів навчання.

Науковці вважають, що сучасні процеси реформування та модернізації системи вищої педагогічної освіти спрямовані на подальший розвиток та забезпечення потреб суспільства та держави у кваліфікованих фахівцях [2; 3]. У зв'язку з цим змінюється підхід до визначення змісту фахової підготовки у вищій педагогічній освіті.

З огляду на це, основним завданням підготовки у закладах вищої освіти є формування у майбутніх вихователів таких професійних якостей, які забезпечують гармонійне виховання та навчання дітей дошкільного віку. На сучасному етапі, коли питання розбудови школи та освіти в Україні є надзвичайно актуальним, обґрунтування вимог до особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти та його підготовки є важливим питанням сьогодення і перспективою професійної педагогіки.

Висновки. Професійна самореалізація майбутніх фахівців дошкільної освіти базується на розвитку творчого потенціалу, аналізі власної діяльності та адаптації до викликів освітнього середовища. Застосування методів і форм навчання, інтерактивних технологій сприяє формуванню необхідних професійних навичок і мотивації, забезпечує гармонійне поєднання теоретичних знань і практичних умінь, необхідних для успішної роботи в сфері дошкільної освіти.

Задля ефективної організації професійної самореалізації в процесі підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти варто підібрати активні форми (екскурсії, педагогічні виставки, майстер-класи), методи (метод педагогічного аналізу, педагогічне спостереження, вивчення продуктів діяльності, вивчення документації, електронне портфоліо) та прийоми навчання, інтерактивні технології (групове навчання, фронтальне навчання, навчання у грі, навчання в дискусії), які будуть відповідати поставленій меті – розвитку професійної самореалізації майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Затверджено наказом Міністерством освіти і науки України від 12.01.2021 № 33.
2. Коропецька О. М. Психологічні основи професійної орієнтації та самореалізації особистості. К. : КНТ, 2019. 437 с.

3. Пінська О.Л. Психологічні аспекти самореалізації особистості
URL : <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2022/2/12.pdf>

4. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти». Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 19 жовтня 2021 р. № 755-21 URL : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

II

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ (ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ)

Світлана АРЖАНУХІНА,
викладач-методист кафедри фортепіано
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, м. Харків (Україна)
e-mail: elenapercova93@gmail.com

Олена ПЕРЦОВА,
практичний психолог Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, м. Харків (Україна)

Юлія БОГОСЛАВСЬКА,
студентка IV курсу,
Харківського педагогічного фахового
коледжу Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, м. Харків (Україна)

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ АРТ-ТЕРАПІЇ У ФОРМУВАННІ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН ДОШКІЛЬНИКІВ ТА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сьогодні стає актуальним звернення до інноваційних форм, які сприяють розвитку особистості дошкільника і молодшого школяра, а також формують їх особистісні відносини. У теперішній час стає актуальним звернення до методу арт-терапії. Арт-терапія – це метод лікування за допомогою художньої творчості. Привабливість цього метода у тому, що арт-терапія використовує невербальні засоби самовираження та спілкування.

Англійський художник А. Хілл виявив цілющу дію художнього самовираження, перебуваючи в лікарні для хворих на туберкульоз в 40-х роках минулого століття. Він став розвивати ідею арт-терапії як методу лікування людей з фізичними та емоційними розладами.

В Україні арт-терапія знаходиться в стадії становлення. Її проблеми досліджують багато вчених-теоретиків та практиків: О. Вознесенська, Н. Волкова, Н. Єщенко, А. Старовойтов, Т. Яценко. Найбільший розвиток отримали такі її форми як арт-терапія за допомогою образотворчого мистецтва, танцювально-рухова терапія і казкотерапія (як форма бібліотерапії).

На думку дослідників, увесь зміст культури, який доступний дитячому віку, забезпечує оптимізацію психічного розвитку, включається у процес формування свідомості дитини у більшому ступені саме через мистецтво та художню діяльність, яка доповнюється впливом результатів художньої творчості дорослих. Не дивлячись на тісний зв'язок з лікувальною практикою, арт-терапія у багатьох випадках має профілактичну, соціалізуючу та розвивальну спрямованість, особливо у роботі з дошкільниками та дітьми молодшого шкільного віку.

У теперішній час існує декілька напрямів використання мистецтва у роботі з дітьми: *психологічний* (пов'язаний із впливом на емоційну сферу), *соціально-педагогічний* (пов'язаний з розвитком естетичних потреб, поширенням загального та художньо-естетичного кругозору, з активізацією потенційних можливостей дитини у практичній художній діяльності та творчості), *психофізіологічний* (пов'язаний з корекцією психосоматичних порушень), *психотерапевтичний* (пов'язаний із впливом на емоційну сферу). Реалізація цих напрямів у роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку по формуванню міжособистісних відносин відбувається через певні корекційно-розвиваючі, психокорекційні методики, які використовуються у рамках арт-педагогіки і арт-терапії.

Ігротерапія у роботі з дошкільниками та молодшими школярами використовується для корекції розбалансованої комунікативної, опорно-рухової або емоційно-вольової сфери дитини. Цінність цього методу у тому, що дитина у грі має можливість виразити свої переживання, тобто визволитися від страхів, а те, що дитина переживає не розвивається у психічну травму. За

допомогою музикотерапії (співи, гра на музичних інструментах, ритмічна декламація, сеанси музичної релаксації) можна покращити загальний стан дитини із соматичними та психічними відхиленнями. У танцювальній терапії використовуються відносно спонтанні рухи з ціллю більш глибокого пізнання свого тіла. Бібліотерапія – метод впливу на дитину, її переживання, почуття за допомогою книг. Підбираються літературні твори, у яких описані страхи дітей, переживання стресових ситуацій, але знаходиться вихід з них.

З ціллю визначення найбільш ефективних форм арт-терапії у формуванні міжособистісних відносин дошкільників і дітей молодшого шкільного віку з однолітками та дорослими вихователі, психологи, вчителі, класні керівники ЗЗСО використовують у своїй роботі різноманітні методи арт-терапії. Однак, більшість з них мають складнощі у використанні цих форм за відсутності володіння необхідними спеціальними знаннями та вміннями або володіють частково. Використання арт-терапії допомагає їм вирішувати складнощі у взаємовідносинах батьків з дітьми у наступних ситуаціях: переживання, ревності, ухід у себе, конфлікти з батьками у зв'язку з народженням другої дитини; неврози та стреси після розлучення батьків; дитячі страхи; постійне залучення уваги до себе, примхливість; дитяча брехня, kleptomaniya (злодійство); невпевненість у собі, зайва сором'язливість; проблеми із поведінкою, взаємовідносини з однолітками тощо.

Ефективною формою арт-терапії є лялькотерапія – використання лялькової драматизації. Лялькотерапія дозволяє в ігровій формі безпечно для дитини відтворити, програти травмуючу ситуацію і зняти травматичний фактор. Дитині пропонується начебто з боку оцінити конфліктні ситуації, які розігрують дорослі. Лялькотерапія впливає на емоційний розвиток, формування міжособистісних відносин і спілкування дітей з дорослими, призводить до суттєвих змін у розвитку особистості дитини, ефективно розвиває навички та природні здібності дошкільників та молодших школярів.

У навчанні дошкільників вирішенню конфліктних ситуацій з однолітками та дорослими ефективною формою є казкотерапія, яка допомагає

зняти накопичену психічну напругу. Казкотерапія – метод, заснований на самому знайомому для кожної людини – казці, що дозволяє навчатися та брати досвід казкових героїв, безпечно переносячи його на себе. Казка здатна активізувати власні сили дитини, без перешкод відкрити для неї світ нових можливостей. Для кожного випадку психолог або педагог складає свою казку (терапевтичну метафору). Терапевтична метафора встановлює мотивацію на успіх, дає можливість побачити подію по-іншому, представляє більшу кількість виборів та шляхів, ніж дитина реально бачить у цю хвилину. За допомоги казкотерапії можна працювати з агресивними, сором'язливими дітьми.

Практика свідчить, що найбільший ефект дає комплексне використання арт-терапії (наприклад, поєднання лялькотерапії з музикотерапією, ізотерапії та казкотерапії, музикотерапії та бібліотерапії тощо).

Таким чином, використання арт-терапії у формуванні міжособистісних відносин дошкільників та дітей молодшого шкільного віку допомагає розв'язати складнощі взаємовідносин з однолітками та дорослими; сприяє розвитку творчих здібностей та адаптивних навиків; вдосконалює засоби взаємодії у конфліктних ситуаціях. Форми арт-терапії активно обговорюються в науковій літературі, презентуються на різних конференціях і тренінгах.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти : затверджено наказом МОН, молоді та спорту 22 травня 2012 р. за № 615 / [наук.керівник А. М. Богуш; авт.кол.: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богніч О.Л. та ін.] – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Яценко Т. С. Арт-терапевтичні технології в роботі психолога / Т.С. Яценко, І. В. Калашник, І. О. Чернуха. – К. : Марич, 2009. – 68 с.

Валентина БОРОВА
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
загальної педагогіки та дошкільної освіти
Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука м. Рівне (Україна)
e-mail: boyar2003@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОРИГУВАННІ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність дослідження дитячого мовлення пояснюється його значенням як провідного засобу спілкування, стержня психічного розвитку.

Аналіз педагогічної практики закладів дошкільної освіти України засвідчує, що вихователі усвідомлюють значення своєчасного оволодіння дітьми звуковою культурою мовлення. Але 80% педагогів вважають, що не повинні систематично займатися педагогічним коригуванням недоліків мовлення, особливо якщо це стосується неправильної вимови звуків.

Звукова культура мовлення – полічинниковий утвір, який охоплює фонетичну правильність мовлення (сприймання та розрізнення фонем на слух, артикуляцію звуків, звуковимову); загальні мовленнєві навички (дихання, дикцію, темп і ритм мовлення, силу голосу, наголос) та орфоепічну правильність мовлення (відповідність унормованій літературній вимові).

Поняття «педагогічне коригування звукової культури мовлення дітей» ми трактуємо як «цілеспрямований вплив педагога на мовлення дітей з метою виправлення помилок, що зумовлені порушенням артикуляції звуків, звуковимови, мовленнєвого дихання, фонематичного слуху, орфоепічних норм вимови, сили голосу, темпу мовлення та інших засобів інтонаційної виразності» [2, с.164]. Важливо його диференціювати від поняття «корекція», яким послуговуються фахівці у галузі логопедії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові висновки Богуш А. М., Крутій К. Л., Трифонові О. С. та інших, результати наших

експериментальних досліджень, засвідчують, що теоретико-методична підготовка вихователів закладів дошкільної освіти дозволяє їм успішно роз'язувати проблему коригування звукової культури мовлення дітей, зокрема, найпростіших недоліків звуковимови. Одним із ефективних методів, що використовується в розвитку мовлення дітей дошкільного віку є моделювання.

Поняття «модель» походить від латинського «modus», «modulus» – «міра», «спосіб», «образ». Під поняттям «модель» розуміємо матеріальний замітник реальних предметів, явищ, що відображає їх структуру, ознаки, взаємозв'язки між його структурними елементами та оточуючим світом. Моделювання – це заміщення реальних предметів символами-моделями, предметами-замінниками, мовленнєвої одиниці – умовним значком; процесів – зображеннями-схемами, що допомагають зрозуміти сутність предмета, явища, системи.

Проблема використання моделювання в розвитку мовлення дітей, зокрема зв'язного, досліджувалась Богуш А. М., Гавриш Н. В., Копиловою О. В., Крутій К. Л., Маліновською Н. В., Омеляненко А. В. та іншими. Але методика педагогічного коригування недоліків звукової культури мовлення дітей засобами моделювання розкрита недостатньо.

Мета статті – презентувати лінгводидактичну модель використання моделювання в педагогічному коригуванні звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Моделювання використовувалось нами на двох умовних виділених рівнях. Перший – розроблення лінгводидактичної моделі педагогічного коригування звукової культури мовлення для однієї дитини, підгрупи чи групи дітей; другий – використання моделювання в сумісній мовленнєвій діяльності дорослого з дитиною з метою полегшення сприймання, розуміння і виконання мовленнєвих вправ, участі у мовленнєвих іграх з метою вдосконалення мовлення. До прикладу інформацію про будову органів артикуляції, характеристику природних і мовленнєвих звуків, особливостей

вимови звуків і т. п. доцільно супроводжувати моделями, які полегшують розуміння її змісту. Окреслене буде сприяти усвідомленому ставленню до процесу звуковимови, звукової культури мовлення, мовлення в цілому.

Використання моделювання в педагогічному коригуванні звукової культури мовлення передбачало такі етапи: теоретичний, методичний, організаційний, виконавчо-творчий. На першому етапі передбачалася систематизація знань педагогів з методики виховання звукової культури мовлення, ознайомлення з інноваційними технологіями окресленої діяльності. Метою методичного етапу було визначення ефективної методики виправлення недоліків звуковимови, сили голосу, темпу мовлення дітей, які потребували педагогічної допомоги в залежності від особливостей будови мовленнєвого апарату, дихання, фонематичного слуху, рівня усвідомленості власного недоліку мовлення і бажання його позбутися. У лінгводидактичній моделі педагогічного коригування звукової культури мовлення дитини передбачалося активне використання моделей різних видів.

На організаційному етапі вдосконалювались умови, які необхідні для успішного виправлення недоліків мовлення в закладі дошкільної освіти та сім'ї на засадах особистісно зорієнтованого, діяльнісного та інших підходів сучасної дошкільної освіти.

Основним засобом педагогічного коригування звукової культури мовлення на виконавчо-творчому етапі була гра. В ній діти задовільняли потребу у спілкуванні, яке неможливе без мовлення. В іграх різних видів використовувались моделі як стимулятори до вимовляння звуків, складів, слів, речень, фраз.

Робота з педагогічного коригування недоліків звуковимови розпочиналася із ознайомлення дітей з органами артикуляції. У процесі діяльності використовувались два варіанти моделей ротової порожнини: фабричного дизайну та моделей, які виготовили студенти-майбутні вихователі закладів дошкільної освіти. Дітям пропонувалося подивитися у дзеркало та порівняти модель із оригіналом. Це завжди викликало позитивні емоції та

щирі зацікавленість у поясненні дорослого правильною артикуляцією звуку. Моделі для позначення сили голосу, темпу мовлення також викликали в дітей бажання продемонструвати нові особисті досягнення у мовленні. Дошкільники адекватно сприймали всі умовності моделі та без особливих труднощів займалися моделюванням.

Отже, використання моделювання полегшує педагогічне коригування звукової культури мовлення, сприяє усвідомленому практичному засвоєнню дітьми матеріалу з фонетики, є наочним підґрунтям у діяльності дитини дошкільного віку, дає можливість чіткіше структурувати процес педагогічного коригування, відповідно, інтенсифікувати засвоєння дітьми звукової культури мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Київ: «Генеза», 2014. 129 с.
2. Борова В. Є. Використання мультимедійних презентацій у підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Науковий вісник Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2019. Вип.12. С. 83-92.
3. Копилова О. П., Ткаченко В. М. Використання символів у роботі з дошкільниками, Харків: «Ранок», 2009, 56 с.
4. Крутій К.Л., Білан О. І. Використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі з дітьми дошкільного віку. Львів: Світлич, 1997. 42 с.
5. Маліновська Н. В. Розвиток монологічного мовлення дітей передшкільного віку засобами моделювання. *Науковий вісник Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2019. Вип.12. С.153-158.
6. Омеляненко А. Розповіді-роздуми за моделями. *Дошкільне виховання*. 2010. № 3. С.8-9.

Anton VERTEL,
Candidate of Philosophical Science, Associate Professor,
Doctoral Student of the Department of Pedagogy
Sumy State Pedagogical University
named after A. S. Makarenko, Sumy (Ukraine)
e-mail: antonvertel@ukr.net

**HELMUT FIGDOR'S PSYCHOANALYTIC PEDAGOGY: IN-DEPTH
PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE WORK OF A PSYCHOANALYTIC-
ORIENTED TEACHER AT AN INSTITUTION OF PRE-SCHOOL
EDUCATIONAL**

The problem urgency. Helmut Figdor points to a common prejudice – that educational errors arise mainly due to incorrect pedagogical views. He singles out the main principle of psychoanalytically-oriented teacher's work at a preschool educational institution: if the teacher wants to help the child, then it is necessary, first of all, to understand the essence of the parents' problem, that is, to forget about the child's problem for a while [5]. If parents feel that the teacher is interested in their problems, we can talk about the beginning of a relationship of trust and constructive work to realize that they need help. Only after that, the child-oriented conversation begins, as parents will be able to perceive recommendations as support, and not as criticism and encroachment on the personal sphere.

If earlier the preschool educational institution was considered by many families only as a social institution that allows you to simply leave children under supervision, today no one denies its educational role. Tiredness at work, overloading of older children in the family at school, double responsibilities of a working woman and many other things leave parents very little time to raise their own children, joyful communication with them. And in this situation, responsibility for education is unknowingly transferred to the preschool educational institution [2].

Analysis of recent research and publications. The study of A. Freud, M. Klein, D. Winnicott, R. A. Spitz, M. Mahler, B. Bettelhem, A. Aichhorn, F. Dolto, A. Neill and others is devoted to the problem of extrapolation of psychoanalytic theory into pedagogical practice.

The purpose of the article. To reveal the deep psychological aspects of the psychoanalytically oriented teacher's work at a preschool educational institution in Helmut Figdor's psychoanalytical pedagogy.

Presentation of the main material. The Austrian teacher-psychoanalyst H. Figdor singles out the reasons for the internal parents' conflict, which lead to unconscious aggression towards the child:

1) out of love for the child, parents may give up their own career and unconsciously reproach them for this sacrifice;

2) one of the divorced parents transfers feelings related to the husband (wife) to the child and experiences related disappointments as if they were dealing with an adult partner;

3) the father is jealous of his wife for the child, because the child «takes away» from her the central place in the family;

4) children do not live up to the expectations placed on them in their development.

If parents of a preschooler have ambivalent feelings, they should learn to admit to themselves aggressive feelings towards the child. But even if parents understand that they feel something similar, they cannot in any case admit it to themselves, let alone openly tell about such theirs «shameful feelings» to those who take a moralistic attitude towards them, which causes an unbearable feeling of guilt.

Added to this is the parents' powerlessness, caused by the children's growing demands and desires, to which they do not know how or cannot respond authoritatively, and the conflicts that constantly arise make them suffer. This is reflected not only in the family atmosphere, but also makes the preschool educational institution in these parents' eyes (most often unconsciously) an institution that should compensate for their own pedagogical incompetence.

The preschool educational institution, thus, becomes for these parents an important guarantor of their mental balance. On the one hand, it makes it possible to preserve their usual lifestyle, and on the other hand, it frees them from feeling guilty about children, eliminates the fear of their own pedagogical incompetence, which can

lead to problems in children's development. This parents' sense of confidence is very unstable and easily destroyed, it is only necessary for the educator to talk to them about their responsibility and about the fact that:

- 1) the child's problems reach their roots in the family;
- 2) solving the child's problems is the parents' task [3].

Acknowledging this leads to a sense of own inadequacy. In parents, a latent sense of guilt is activated because the child does not receive enough attention from them. Parents are sorry to hear that the child in the group is much more «obedient» than at home. For many parents, the thought that a teacher can cope with a group of children, which a family cannot achieve with one child, means a painful loss of their sense of self-sufficiency. Therefore, most parents do not take their children's problems seriously, they deny or downplay them, blame (in return) educators or avoid conversations with educators by simply not appearing at the preschool educational institution [6].

In the position taken by many parents regarding the preschool educational institution, an extremely «infantile» (irrational) relations pattern is observed, which is completely opposite to a rational, that is, «adult» problem understanding.

H. Figdor points to the fundamental, decisive role of the first parent meeting in a preschool educational institution. The first parents' meeting lays the foundation for parents' perception (consciously or unconsciously) about the preschool educational institution. Most directors begin their speech with organizational issues: detailed information about working hours, pay, or others such as food, sleep, excursions, clothing, and more. Parents are invited to actively work together (or listen to complaints), the importance of cooperation is emphasized, etc. Thus, the situation is strikingly reminiscent of the first teacher's or school director's speech to schoolchildren at the beginning of the school year, the task of which is to remind minors of their responsibilities [1].

H. Figdor developed an algorithm for meeting with children's parents at a preschool educational institution at the beginning of the year:

1. Greetings. Thanking the parents for their decision to send the child to preschool (this frees the parents from feeling guilty towards the child for this step).

2. A brief description of the pedagogical functions of educational group.

3. Appeal to parents for cooperation (instead of remarks), especially regarding awareness of psychological problems in the family that may affect the child. A child comes to a preschool educational institution with a burden of domestic problems, they are reflected in his behavior, educators must know about these problems and react correctly. This requires constant communication with parents, it should not take much time, it is enough to exchange information in the morning and in the evening.

4. Parents' motivation. In all families, there are conflicts, punishment of children, a father's long or frequent absence, death of a loved one, problems with brothers and sisters, negative mental state of one of the parents. The discussion of such problems shows that, firstly, these are common difficulties for educators and, secondly, such things happen quite often in life and are «pedagogical everyday life», which should not be ashamed.

5. Informing and sharing experiences will also help parents better understand their child, because they mostly see how their child behaves with them, and do not know how he behaves without them (most children behave differently in different situations). It is explained to parents that children in the group are usually more disciplined than at home. This fact makes most parents think that they simply do not know how to deal with children, but this is not the case (where the relationship is more intense, conflict situations are more likely to occur).

6. The final part. Parents are informed that educational problems are inevitable and educators who have many years of work experience can better solve difficult situations than a mother or a father. Parents should be assured that they can always count on friendly advice and help [4].

Conclusions. H. Figdor, one of the first psychoanalyst teachers, drew attention to the importance of educational work with the parents of preschool children, believing that parents and their improper upbringing are blaming for most

of the problems that arise in children. He proposed a clear algorithm for establishing interaction in the «child – parents – preschool educational institution» system.

References

1. Figdor H. Tiefenpsychologische Aspekte der pädagogischen Elternarbeit im Kindergarten. 1993. *Unsere Kinder*. Ss. 106-111.
2. Figdor H. Entwicklung der Kleinkinderpädagogik. *Die Kinderfreunde*, Dok. der Enquete «Kinder: Tagesheim – Garten – Betreuung». Wien: Ideen – Initiativen – Informationen, 1995. Ss. 10-15.
3. Figdor H. Psychoanalytische Pädagogik und Kindergarten: Die Arbeit mit der ganzen Gruppe. *Jahrbuch für Psychoanalytische Pädagogik, Band 15*. Gießen: Psychosozial, 2005. Ss. 97-126.
4. Figdor H. Praxis der Psychoanalytischen Pädagogik I. Vorträge und Aufsätze, Band 1. Gießen: Psychosozial-Verlag, 2006. 199 s.
5. Figdor H. Die ersten drei Jahre. Pädagogisch bedeutsame Aspekte der Entwicklung von Babys und Kleinkindern. *Praxis der Psychoanalytischen Pädagogik II. Vorträge und Aufsätze, Band 2*. Gießen: Psychosozial-Verlag, 2007. Ss. 57-86.
6. Figdor H., Pröstler I. Scheidungskinder – Sorgenkinder. Kann der Kindergarten helfen? *Unsere Kinder: Lebensraum Kindergarten. Methoden des Kindergartens*. Linz: Verlag Unsere Kinder, 2000. Ss. 88-93.

Олена ДЕКИНА,
магістрантка 2 курсу, спеціальності
012 Дошкільна освіта
Університету Ушинського»
e-mail: Dekina.OS@pdpu.edu.ua

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Проблема розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку є однією з центральних у сучасній педагогіці та психології, особливо в контексті дошкільної освіти. Важливість раннього розвитку мовленнєвих навичок є очевидною, оскільки вони відіграють

вирішальну роль у когнітивному, соціальному та емоційному розвитку дитини. Мовленнєвий розвиток дітей впливає на їхню здатність до соціальної адаптації, формування національної та культурної ідентичності, а також закладає основу для успішного навчання в майбутньому. В умовах сучасного інформаційного суспільства, де технології дедалі більше проникають у всі сфери життя, з'являється необхідність адаптувати підходи до навчання мовлення, використовуючи інноваційні методи.

Значна частина дітей стикається з проблемами недостатнього словникового запасу, неправильного вимовляння звуків або обмежених можливостей спілкування, що вимагає ретельного підходу до процесу розвитку мовлення.

Аналіз останніх досліджень. У дослідженнях учених (Л. Артьомова, А. Богуш, Н. Гавриш, С. Логвинчук, І. Романюк), наголошено на важливості використання інноваційних підходів у роботі з дітьми дошкільного віку, адаптації традиційних методів навчання до сучасних умов.

Мета статті полягає у дослідженні актуальних підходів розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку з використанням інноваційних методик.

Виклад основного матеріалу. Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО), визначає ключові вимоги до розвитку мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. Основним завданням, яке ставиться перед закладами дошкільної освіти, є формування у дітей базових мовленнєвих навичок, що сприяють їхній соціалізації та підготовці до шкільного навчання. Важливою складовою БКДО є освітня лінія «Мовлення дитини», яка акцентує увагу на необхідності оволодіння дітьми культурою спілкування, формуванні грамотного та зв'язного мовлення, а також використанні мови як інструмента для пізнання світу.

Зокрема, у БКДО йдеться про важливість розвитку у дітей здатності використовувати мову для самовираження, спілкування в різних життєвих ситуаціях, а також для розв'язання когнітивних завдань. Основний акцент

робиться на розвиток зв'язного мовлення, яке є ключовим для формування вміння спілкуватися з однолітками та дорослими, а також на збагачення словникового запасу дітей [2].

І. Романюк аналізує підходи до планування роботи з мовленнєвого розвитку у дошкільних закладах звертаючи увагу на важливість систематичної роботи з розвитку мовленнєвих компетенцій, підкреслюючи, що ефективне планування занять дозволяє досягти кращих результатів у навчанні дітей. Вона також зазначає, що використання інноваційних технологій дозволяє забезпечити більш ефективне залучення дітей до освітнього процесу [6, с. 33].

Академік А. Богуш акцентує на важливості систематичної роботи з дітьми в напрямку розвитку їхнього мовлення. Учена підкреслює, що для ефективного засвоєння мовних норм дітьми необхідно створювати змістовне освітньо-розвивальне середовище, в якому вони можуть взаємодіяти з реальними об'єктами та подіями, а також активно використовувати мову для спілкування. У дослідженнях ученої зазначено, що саме через участь у значимих для дитини подіях формується основа для мовленнєвого розвитку [3, с. 24].

Дослідження С. Логвинчук присвячені використанню ігрових методик для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. Авторка наголошує на важливості гри як основного інструмента для засвоєння нових мовних конструкцій та розширення словникового запасу. Ігрова діяльність створює умови для формування у дітей навичок зв'язного мовлення у природних ситуаціях спілкування [5, с. 11].

Н. Гавриш у своїх роботах розглядає новітні підходи до мовленнєвого розвитку дітей через використання інтерактивних методів навчання. Вона зазначає, що інноваційні технології, такі як мультимедійні презентації та інтерактивні ігри, стимулюють інтерес дітей до навчання, сприяють розвитку їхньої креативності та мовленнєвої активності. Науковець вважає, що інновації дозволяють значно підвищити мотивацію дітей до засвоєння мовленнєвих навичок [4, с. 66].

Науковець Л. Артьомова розглядає використання технології лепбуку як ефективного інструмента розвитку мовлення та емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку. Вона зазначає, що технологія лепбук сприяє активізації мовленнєвої діяльності завдяки ігровим формам навчання, що залучають дітей до самостійної творчої роботи. Важливим елементом цієї методики є можливість розвивати у дітей мовленнєві компетенції у невимушеній та цікавій для них формі [1, с. 3].

Висновок. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку є ключовим завданням для сучасних закладах дошкільної освіти, оскільки він формує основу для подальшого навчання та соціальної адаптації дітей. Аналіз наукових досліджень показує, що використання інноваційних методик, таких як лепбук, ігрові технології, мультимедійні ресурси та інтерактивні заняття, є надзвичайно ефективним для стимулювання мовленнєвої активності у дітей. Крім того, важливість планування освітньої роботи та створення змістовного освітнього середовища є вирішальними факторами для забезпечення успішного мовленнєвого розвитку.

Одним із перспективних напрямків подальших досліджень є вивчення впливу цифрових технологій на розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Особливо актуальними є дослідження ефективності використання інтерактивних додатків та віртуальних платформ для навчання мовленнєвим навичкам. Також важливим є подальший розвиток ігрових методик, які дозволяють поєднувати навчання із залученням дітей до активної комунікації.

Окрім того, варто продовжити дослідження впливу білінгвального навчання на розвиток мовлення у дітей дошкільного віку, особливо в умовах багатонаціональних середовищ. Це дозволить більш ефективно адаптувати мовленнєві програми для дітей з різних культурних та мовних контекстів.

Література

1. Артьомова Л. А. Запровадження технології лепбук у формуванні в дошкільників почуття любові до рідного міста. *Електронний збірник наукових праць*. 2021. № 3(45).
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) 2021 р URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення 03.10.2024).
3. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років : монографія. Київ : Слово, 2010. 374 с.
4. Гавриш Н. В. Інновації в організації мовленнєвої роботи з дітьми дошкільного віку. 2021. С. 66-70.
5. Логвинчук С. Мовленнєва компетенція – засобами гри: досвід. *Дошкільне виховання*. 2016. № 2. С. 11–15.
6. Романюк І. Система планування освітньої роботи з розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. №3. С. 33–38.

Ольга КАНАРОВА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної освіти дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя (Україна)
e-mail: olga_mdpu@ukr.net

Юлія СОБЕСЬКА

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя (Україна)
sodeskaya87@gmail.com

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ ДЖ. КЮЇЗЕНЕРА

Актуальність проблеми. В умовах сьогодення особливо актуально набуває проблема підвищення пізнавальної активності дошкільників, яка тісно пов'язана з розвитком логічного мислення. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів і способів оволодіння вихованцями розумовими операціями мислення, зокрема, на заняттях за освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», за яким відповідно до чинного Базового компоненту дошкільної освіти мають бути сформовані такі компетентності: сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька, предметно-практична і технологічна. Відомо, що саме логіко-математична компетентність викликає найбільші труднощі у дітей, що як правило, знижує їхній інтерес до навчання [2, с.5]. Тому, вкрай важливо на заняттях із логіко-математичного розвитку здійснювати відповідний методичний супровід, який би мав на меті підвищувати зацікавленість дітей математикою, розвивав у них вміння використовувати логічні прийоми мислення в практичній діяльності, спонукав до саморозвитку та пошукової поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні засади логіко-математичної компетентності в заклад дошкільної освіти досліджувалися у працях К. Волинець, Т. Трохимець, Л. Зайцевої, Л. Іщенко, С. Татарінової.

Л. Ільченко, А. Богуш, Л. Павленко, В. Мамон, Т. Кривошея проводили дослідженням ігрової діяльності як засобу логіко-математичного навчання.

Впровадженню інноваційних технологій в освітньо-виховний процес присвячені наукові тексти І. Лисенкової, Т. Пагута, С. Нікітченко.

Серед науковців, які довели можливість і механізми формування у дошкільників логіко математичних уявлень і навичок, їх необхідність для подальшого шкільного навчання і життєдіяльності були: Н. Баглаєва, Л. Зайцева, Т. Коваленко, К. Щербакова.

Мета статті. Розкрити значення застосування технології Дж. Кюїзенера для розвитку логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Логіко-математичній компетентності серед інших компетентностей відводиться виняткове місце в дошкільній освіті, оскільки процес формування творчо мислячої особистості, здатної до самоосвіти та саморозвитку впродовж усього життя, неможливе без належного рівня розвитку логічного мислення, яке переважно розвивається у процесі опанування елементарних математичних уявлень [7].

Н. Баглаєва в своїй роботі підкреслює, що логічне мислення передбачає розумну внутрішню побудову людиною судження, здатність доводити правильні та спростовувати неправильні судження, добирати в ході висловлювання істинні твердження - посилки, які приводять до істинних суджень-наслідків, уміння висловлюватися, спираючись на логічні операції. Необхідним засобом освоєння дошкільником навколишньої діяльності, засвоєння матеріалу в будь-якій галузі знань виступають логічні уміння [1].

І. Любченко зазначає, що успішне формування логічного мислення можливе за таких трьох умов: розуміння дитиною змісту і значення вивченого; наявність нового, як у змісті вивченого, так і в самому підході до його розгляду; емоційна привабливість навчання. Треба прагнути, щоб здобуті на

заняттях знання викликали в дошкільників емоційний відгук, активізували їх моральні, інтелектуальні та естетичні почуття [5].

Поняття «логіко-математична компетентність» розкриває в своїх дослідженнях В. Старченко [8, с.20], зауважуючи, що ця компетентність передбачає сформоване вміння мислити та обґрунтовувати слушність власних суджень.

Саме старший дошкільний вік є продуктивним у розвитку логічного мислення. Вікова психологія пояснює це тим, що діти включаються в нові для них види діяльності і системи міжособистісних відносин, що вимагають від них наявності нових психологічних якостей. Для розвитку у дітей логічного мислення ефективним є проведення ігор з предметами, з картинками і моделями, словесні ігри [4]. Одним з дослідників та автором унікальної методики розвитку логічного мислення через математичні вміння є бельгійський науковець Дж. Кюїзенер (1891-1976). Одним з його винаходів був набір кольорових дерев'яних паличок. В основу методу лягла методика Фридриха Фребеля, німецького педагога.

Система Дж. Кюїзенера призначена для навчання математики та використовується педагогами різних країн у роботі з дітьми різного віку: від трирічних дітей до старшокласників. Основними особливостями цього дидактичного матеріалу є: абстрактність, універсальність, висока ефективність.

Подібні ігри сприяють прискоренню процесу розвитку у дошкільнят найпростіших логічних структур мислення і математичних уявлень. За допомогою цих ігор діти успішно оволодівають надалі основами математики та інформатики.

Підбір вправ чи завдань здійснюється з урахуванням можливостей дітей, рівня їх розвитку, інтересу до вирішення інтелектуальних і практичних завдань. При цьому потрібно дотримуватись принципу «від простого до складного».

Використовуючи вправи з паличками діти старшого дошкільного віку матимуть змогу: опанувати кількісну та порядкову лічбу; з'ясувати взаємозв'язок між кількістю, числом і цифрою, що його позначає; додавати й віднімати числа в межах 10; засвоїти склад чисел до 10, поняття числового ряду, порівняти довжину, висоту, ширину, товщину предметів, будувати послідовності й виконувати найпростіші вимірювання [7, с.16].

Розвиток мислення є найбільшим важливим чинником успішності майбутнього дошкільника. В даній множині заховані багаточисельні математичні комбінації. Використання «чисел в кольорі» дозволяє розвивати у дітей знання про числа за допомогою лічби та вимірювання.

Висновки. Отже, аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє розглядати логіко-математичну компетентність старших дошкільників як сукупність певного обсягу знань, умінь і навичок, розвиток на належному рівні таких психічних процесів, як аналіз, класифікація, синтез, порівняння, узагальнення тощо. Використання ігрових інноваційних технологій, таких як палички Дж. Кюїзенера, сприяє розвитку логічного мислення у старших дошкільників і спонукає дітей до активної пізнавальної діяльності.

Література

1. Баглаєва Н. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят. Дошкільне виховання. 1999. № 7. С. 3-4
2. Базовий компонент дошкільної освіти 2021 URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
3. Зайцева Л. Формування елементарної математичної компетентності в дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08: «Дошкільна педагогіка» К., 2005. 20 с. 5
4. Любченко І. Інноваційна діяльність із впровадження логіко-математичного розвитку в дошкільному навчальному закладі. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та

психологія. 2015. Вип. 1. С. 17-20. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2015_1_5

5. Любченко І. Педагогічні засади розвитку логічного мислення у старших дошкільників, інноваційні підходи виконання концепції розвитку дошкільної освіти 2010–2016 р.: навчально-методичний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2011. 134 с.

6. Мамон В. Розвиток логіко-математичної компетентності дошкільників за допомогою паличок Кьютенера та блоків Дьенеша. Дошкільний навчальний заклад. 2009. № 3. С. 21–27.

7. Нікітченко С. Проста геометрія з паличками Кьютенера: заняття з математики для старших дошкільнят. Палітра педагога, 2013. № 1. С. 16-17

8. Старченко В. Логіко-математичний аспект дошкільної освіти. Дошкільне виховання. 2005. № 7. С. 19-21

Ірина КНЯЖЕВА,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: kniazheva.ia@pdpu.edu.ua

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Актуальність проблеми. Реформація та модернізація вищої освіти України спричинена необхідністю забезпечення якісно нового рівня освіти, зумовлена постійною еволюцією соціальних процесів, ускладненням комунікаційних систем, стрімким зростанням обсягу знань і появою новітніх технологій і спрямована на актуалізацію змісту та структури професійної підготовки з урахуванням сучасних соціальних проблем і вимог, де важливим аспектом виступає підвищення наукової складової освіти та її новаторської функції в розвитку суспільства. Досягнення нової якості освіти неможливе без

самостійного творчого пошуку, безперервного професійного вдосконалення педагогів, зокрема й першої – дошкільної освітньої ланки, і підвищення їхнього професійного рівня. Важливим складником модернізації вищої освіти є підготовка майбутніх вихователів ЗДО до гуманістичного виховання дитини дошкільного віку, притаманні відчуття власної гідності, здатність до емпатії, моральність, милосердя, відповідальність, свобода мислення, прагнення до справедливості та бажання творчо змінювати довколишній світ. Таке пріоритетне завдання, чітко визначене в Стратегії розвитку вищої освіти України на 2022-2032 роки Базовому компоненті дошкільної освіти, інших державних документах, а його розв'язання детерміноване використанням особистісно зорієнтованих технологій, які ставлять за найвищу мету розвиток моральних цінностей і ґрунтуються на глибокому усвідомленні унікальності кожної особистості, врахуванні її індивідуальних та вікових особливостей і потреб, повазі та визнанні найвищою цінністю суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність, перспективи і алгоритм застосування технологічного підходу в педагогічній освіті обґрунтовується в наукових працях багатьох українських та зарубіжних дослідників (А.Богуш, Д.Брунер, С.Гончаренко, І.Дичківська, В.Лозова, О.Пехота, О.Савченко, С.Сполдінг, Хоружа, М.Чепіль та ін.). Науково обґрунтовано, що його реалізація стає можливою завдяки розробленню й упровадженню інноваційних педагогічних, зокрема й особистісно зорієнтованих технологій (І.Бех, А.Богуш, В.Вонсович, В.Єремєєва, Н.Кічук, Н.Краудер, Н.Маковецька, Л.Пироженко, Б.Скінер, О.Шапран та ін.).

Метою статті є визначення характерологічних особливостей і перспектив застосування особистісно зорієнтованих технологій підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів до гуманістичного виховання дітей.

Виклад основного матеріалу. Педагогічну технологію услід за колективом авторів під очолюванням А. Аристової, Х. Бахтіярової розглядаємо «упорядковану систему дій, виконання яких призводить до

гарантованого досягнення педагогічних цілей» [3, с. 167]. Визначальними рисами педагогічних технологій є: чітко сформульована мета, яка слугує орієнтиром для освітнього процесу; забезпеченість гарантованого досягнення цієї мети шляхом використання обґрунтованих форм, методів та засобів навчання; логічна послідовність цілеспрямованих педагогічних дій, що сприяє систематичному досягненню результатів; можливість відтворення технології в різних умовах, що забезпечує її універсальність; наявність інструментів, які забезпечують контроль за освітнім процесом і можливість отримання зворотного зв'язку [4, с. 164–165].

Вихідними принципами особистісно зорієнтованих технологій, виступають індивідуальний підхід, принцип ціннісної орієнтації особистості, активність суб'єктів освітнього процесу, партнерська співпраця і взаємодія, гнучкість освітніх стратегій тощо. Такі технології протиставляють системі нормативних впливів забезпечення повноцінної, емоційно насиченої життєдіяльності здобувачів, соціально значимої міжособистісної взаємодії, що відповідає основним потребам та інтересам суб'єктів освітнього процесу. Отже,

особистісно зорієнтована технологія концентром освітнього процесу визначає особистість здобувача освіти, враховуючи його індивідуальні особливості, потреби, інтереси та потенціал, а основною метою передбачає формування гармонійної особистості, здатної до самостійного мислення, відповідальності та ефективної взаємодії з довкіллям. Необхідним у зв'язку із цим є стимулювання та розвиток інтересу майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до освоєння особистісно зорієнтованих технологій, у контексті яких – залучення вихованців до спільної, або самостійної добровільно ними прийнятої творчої діяльності, що має як особистісну, так і соціально актуальну цінність і здійснюється відповідно до їхніх особистісних новоутворень, має перспективний, випереджаючий характер, де виникають взаємини, у центрі яких – індивідуальність, орієнтація педагога на виховання через успіх (І.Бех, А.Богущ та ін.). Саме успіх у будь-якій діяльності може

докорінно змінити психологічне самопочуття дитини, стиль і ритм її діяльності та взаємин з довколишніми, формує у дитини високу самооцінку, віру у свої сили, усвідомлення власних можливостей, бажання стати краще. Адже тільки діяльність, що приносить успіх є для людини чинником її розвитку. Крім того, застосування технології виховання успіхом – шлях до створення довірчих взаємин творчої співпраці педагога і дітей, формування готовності до сприйняття виховних впливів дорослого й адекватного на них реагування. Проте лише успішний, упевнений у своїх силах, творчий вихователь професіонал здатний бути генератором ситуації успіху для своїх вихованців.

Майбутні вихователі закладів дошкільної освіти у процесі занять з педагогіки дошкільної, фахових методик, різних видів педагогічної практики опановують такі види педагогічної оцінки, як-от: пряму (заохочення або осуд будь-яких дій або особистісних якостей суб'єкта); непряму (осуд або заохочення моральних якостей або дій іншого); опосередковану оцінку (оцінювання дій і особистісних якостей одного і того ж суб'єкта через пряму оцінку іншого суб'єкта), що випереджає педагогічну оцінку (оцінка майбутніх дій суб'єкта, його майбутніх досягнень) і відсутність оцінки як чинник ставлення до діяльності й особистості.

Використання методу аналізу дає змогу стверджувати, що сучасне наукове розуміння особистісно зорієнтованих технологій ґрунтується на кількох ключових аспектах. По-перше, це створення нового типу взаємин між педагогами та дітьми, що передбачає глибоке розуміння особистості вихованця. Це означає здатність бачити дитину зсередини, приймати її такою, якою вона є, з безумовно позитивним ставленням. Крім того, важливим є визнання права дитини на участь у вирішенні проблем, що виникають у навчальному процесі. Такий підхід передбачає активну співпрацю між педагогами і дітьми та розширення «ступенів свободи дитини», що, у свою чергу, сприяє формуванню відповідальної і самостійної особистості (І.Бех [1] А.Богуш [2]), її здібностей, прав, перспектив, сприяння становлення і розвитку

дитячої особистості, не через «підтягування» до заздалегідь заданих стандартів, а координування своїх очікувань і вимог із завданням максимально повно розгорнути те, що вже пробуджується в дитині, положення вихователя в спілкуванні не «поруч», не «над», а «разом» із вихованцем. По-друге, створення необхідних умов для різнобічної, самостійної, творчої, морально зорієнтованої, соціально схвалюваної, емоційно-позитивно забарвленої діяльності, утвердження позиції дитини як рівноправного учасника освітнього процесу. По-третє, створення стимулювального та розвивального матеріального середовища.

Майбутні вихователі у процесі оволодіння гуманістичними технологіями поступово мають усвідомлювати, що виховний процес складається з активної, цілеспрямованої, планомірної діяльності самої дитини, вихователь здійснює керівництво цим процесом, уміло спрямовує і коригує його. Тому можна стверджувати, що ефективність діяльності педагога-вихователя безпосередньо залежить від ступеня сформованості не тільки його власної самостійної діяльності, а й самостійної діяльності дітей. Спільна діяльність тільки тоді здатна ставати природним середовищем для прояву дітьми позитивного ставлення, що виявляється в орієнтації на дії і переживання довколишніх, коли поряд із постановкою загальної мети здійснюється і така її організація, що передбачає активне спілкування дітей, включаючи обговорення соціального сенсу діяльності, її призначення, вкладу окремих учасників (А.Богущ). Причому комплекс діяльностей дозволяє краще використовувати властиві кожній із них виховні можливості, детерміновані діями, що їх структурують, знаннями, відносинами у їх взаємозв'язку і взаємозалежності як вихідного принципу побудови освітнього процесу.

Висновки. Отже, важливо донести до свідомості сучасних здобувачів освіти, які готуються стати вихователями, що педагог не є пасивним виконавцем готових методичних рекомендацій, а яскравою творчою особистістю. Він реалізує свій світогляд і моральні цінності в рамках

освітнього процесу, здатен розробляти й утілювати власну педагогічну програму, використовуючи особистісно зорієнтовані технології.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Кн. 2. *Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади*. Київ: Либідь, 2003. 344 с.
2. Богуш А. М. Морально-етичне виховання дітей дошкільного віку із родин учасників АТО та внутрішньо переміщених осіб. *Технології моральноетичного виховання дітей дошкільного віку із родин учасників АТО та внутрішньо переміщених осіб: Концепція, методика, технологія*. Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2018. С. 131–151.
3. Інноваційні технології навчання: Навч. посіб. для студ. вищих технічних навчальних закладів. Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А. В.; упорядн. словника Волобуєва С. В. Київ: НТУ, 2017. 172 с.
4. Княжева І. А. Технологічний підхід у педагогічній освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 65. Т. 1. С. 163–166.

Анастасія КОВАЛЬ,
студентка 4 курсу, спеціальності 012 Дошкільна освіта
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв (Україна)
email: nastiakoval41@gmail.com
Науковий керівник: **Олена ТРИФОНОВА**,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової та дошкільної освіти
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв (Україна)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

Актуальність проблеми. В умовах сучасного інформаційного суспільства питання розвитку логіко-математичних здібностей у дошкільників набуває особливої актуальності. Логічне мислення і математичні навички є

фундаментальними для формування базових інтелектуальних здібностей дитини, що в подальшому вплине на її успішність у навчанні і житті. Ранній розвиток цих навичок допомагає дітям краще адаптуватися до освітнього процесу, розвиває їхню здатність до аналітичного мислення, проблемного вирішення і творчих здібностей. У цьому контексті інноваційні технології, які застосовуються в освітньому процесі, відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного розвитку логіко-математичних здібностей у дітей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема логіко-математичного розвитку дітей на етапі дошкілля розкрита у працях таких учених, як Л. Зайцева, І. Підлипняк, Л. Плетеницька, К. Щербакова та ін. Ученими визначено умови ефективної роботи з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку, їхньої пізнавальної активності, методи і прийоми формування елементарних математичних уявлень, запропоновано засоби, технології з виховання інтересу до математики.

Метою є аналіз інноваційних технологій, що використовуються для логіко-математичного розвитку дошкільнят.

Виклад основного матеріалу. Сучасна освіта використовує різноманітні інноваційні технології для розвитку логіко-математичних навичок у дітей дошкільного віку. До них відносяться інтерактивні ігри, електронні навчальні платформи, цифрові ігрові ресурси та багато іншого [1]. Ці технології дозволяють створити динамічне й мотивуюче середовище для навчання, що сприяє активній участі дітей у процесі навчання.

Інтерактивні ігри та навчальні програми, які використовують мультимедійні технології, є одними із найбільш ефективних інструментів для розвитку логіко-математичних навичок у дітей. Як зазначають Т. Богдан та О. Литвиненко, такі ігри дозволяють дітям виконувати різноманітні математичні завдання, розв'язувати логічні головоломки і задачі в інтерактивному режимі, що робить процес навчання захоплювальним і ефективним. Наприклад, програми, що використовують візуалізацію математичних концепцій через графічні елементи, допомагають дітям краще

зрозуміти абстрактні математичні поняття [2, с. 5]. Дитячі інтерактивні платформи, такі як ігрові додатки для планшетів і смартфонів, дозволяють дітям грати в ігри, що сприяють розвитку навичок рахунку, логічного мислення і розуміння просторових відносин.

Цифрові ресурси, такі як онлайн-курси і відеоуроки, також відіграють важливу роль у навчанні дітей дошкільного віку. Вони можуть включати інтерактивні відео, що пояснюють математичні концепції у зрозумілій ігровій формі.

Робототехніка для дітей є ще одним новаторським підходом, який сприяє розвитку логічного і просторового мислення. Конструктори роботів, такі як LEGO Education, дозволяють дітям будувати і програмувати власні роботи, що допомагає їм зрозуміти основи алгоритмів і логічних процесів. Сьогодні конструктор LEGO є важливим інструментом для занять із дітьми в закладах дошкільної освіти. LEGO-технологія цікава тим, що поєднує елементи гри та експерименту, за допомогою LEGO діти вивчають математику.

По-перше, робота з LEGO стимулює творче мислення у дітей, навчає знаходити логічні зв'язки, будувати послідовності суджень, планувати свої дії та висловлювати власну думку. Це також сприяє розвитку психічних процесів та допомагає долати мовні труднощі.

По-друге, заняття з LEGO створює атмосферу психологічного комфорту, зменшує нервові напруження та підвищує ефективність засвоєння матеріалу.

Отже, LEGO-технологія:

- Допомагає розв'язувати проблемні завдання, ставити цілі, планувати подальшу роботу та розробляти план дій.
- Розвиває творче мислення.
- Формує навички співпраці, зокрема вміння працювати в парах або групах, ділитися матеріалами, вчитися в ровесників, обмінюватися ідеями,

аналізувати їх та обирати найбільш раціональні рішення, розподіляти ролі та обов'язки.

- Покращує сенсорні відчуття, допомагає формувати уявлення про форму, величину, колір і положення предметів у просторі.
- Розвиває дрібну моторику.
- Збагачує життєвий досвід дитини, формуючи цілісну систему уявлень про довкілля.

Інтеграція інноваційних технологій в освітній процес закладів дошкільної освіти потребує ретельного планування і методичного підходу. Важливо, щоб технології не тільки доповнювали традиційні методи навчання, але й були адаптовані до вікових особливостей дітей.

Підтримуємо думку Т. Бегунової щодо проведення тренінгів для педагогів, щоб вони могли ефективно використовувати нові технології у навчанні. За словами автора, педагоги повинні бути ознайомлені з останніми досягненнями в галузі інноваційних технологій і володіти навичками їх інтеграції у навчальний процес [3, с. 20].

Висновки. Отже, інноваційні технології відіграють важливу роль у розвитку логіко-математичних навичок у дітей дошкільного віку. Для досягнення максимальних результатів важливо правильно інтегрувати ці технології в освітній процес, ураховувати вікові особливості дітей і забезпечувати підтримку педагогів у використанні нових методів.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Богдан Т. М., Литвиненко О. М. Компетентнісний підхід у формуванні елементів логічного мислення дошкільників. *Молодий вчений*. 2018. № 2.1 (54.1). С. 4-7
3. Бегунова Т. І. Розвиток логіко-математичної компетентності дошкільника. *Дошкільний навчальний заклад*, 2012. № 6. С. 4-22.

Анастасія КОНОНЕНКО,
магістрантка 2 курсу, спеціальності
012 Дошкільна освіта
Університету Ушинського
e-mail: kononenko.AG@pdpu.edu.ua

СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Формування у дошкільному віці комунікативних навичок через розвиток взаємин дітей у сюжетно-рольових іграх є однією з актуальних тем сьогодення. Про значимість проблеми формування комунікативної компетентності дітей дошкільного віку зазначено у нормативних документах, зокрема, Базовому компоненті дошкільної освіти, де визначено, що провідним завданням у контексті навчання і виховання дітей у закладі дошкільної освіти (далі – ЗДО) є розвиток мовлення дітей, їх активна позиція у процесі комунікації [6]. Закон України «Про дошкільну освіту» також окреслює провідні завдання в контексті формування комунікативної компетентності дітей дошкільного віку, і визначає, що пріоритетним завданням сучасної системи дошкільної освіти України є формування особистості дитини, розвиток її здібностей, набуття життєво-соціального досвіду [3, с. 68]. Актуальність означеної проблеми полягає у тому, що сюжетна гра відіграє важливу роль у формуванні взаємин між дітьми.

Аналіз останніх досліджень. Проблема формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку висвітлена у працях Л. Артемової, А. Богущ, Н. Гавриш, К. Крутій, Н. Луцан, В. Мельничайко, М.Пентилюк, Т. Піроженко та ін. Учені зауважують, що розвинене мовлення є важливою умовою успішного навчання і виховання дітей, засобом пізнання і способом спілкування, вагомим досягненням дошкільного періоду.

Мета дослідження полягає у реалізації сюжетно-рольової гри, як ефективного засобу формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Комунікативна компетенція є складним багатокомпонентним процесом, який починає формуватися і активно розвиватися в дошкільному дитинстві. Загалом, дошкільний вік набуває важливого значення у процесі розвитку та становлення особистості дитини, її базисних рис: комунікабельності, креативності, ініціативності, активності, самостійності. Для того, щоб її розвиток в освітньому процесі ЗДО проходив ефективно та гармонійно, необхідна злагоджена взаємодія дитини і дорослого, дитини і однолітка, сполучною ланкою взаємодії якої є гра. У процесі спілкування дітей один з одним, в ігровій діяльності, виникають різноманітні ситуації, що вимагають узгодження дій, проявів доброзичливого ставлення, уміння вирішувати виникаючі конфлікти, тому проблема реалізації дитиною комунікативної компетенції в ігровій діяльності набуває особливої значущості.

У процесі гри, на переконання Л. Лохвицької, відбувається практичне (діяльнісне) ознайомлення дітей зі світом. Воно відбувається значно раніше, ніж оволодіння дітьми теоретичними знаннями [4, с. 12]. Таким чином, гра поступово переходить на новий рівень розвитку і набуває характеру сюжетно-рольової гри. Сюжетно-рольова гра передбачає розігрування дітьми у ролях певного сюжету та має неоціненні дидактичні, виховні та пізнавальні можливості. Це природна діяльність, завдяки якій дитина пізнає світ, вчиться співпереживати, допомагати, взаємодіяти в колективі, підтримувати один одного.

Отже, гра відіграє важливу роль у процесі формування комунікативної компетентності дітей дошкільного віку, розвиває мовленнєві та комунікативні навички дітей, закладає основи комунікативної культури [1].

А. Богуш зазначає, що необхідною умовою формування комунікативної компетентності є створення необхідного мовленнєвого середовища в ЗДО, яке має відповідати етапу розвитку дітей [1]. Основою розвивального мовленнєвого середовища, на переконання А. Богуш є забезпечення доброзичливої атмосфери в якій дитина проявляє мовленнєву активність. Безумовно, ефективність розвитку комунікативних навичок дітей може

забезпечуватись прийомами педагогічної підтримки, які будуть спрямованими на турботу та стимулювання дітей до спілкування, комунікації та ігрової діяльності [1].

Загальновідомо, що у дошкільному віці гра є провідним видом діяльності дітей, сферою прояву їхньої особистої ініціативності, активності, оскільки відповідає психічним і фізичним можливостям дітей, сприяє позитивним змінам у розвитку психічних процесів, зокрема мовленнєвих.

С. Гончаренко визначає «ігрову діяльність» важливим видом активної діяльності дітей, у процесі якої вони оволодівають соціальними функціями, вчаться встановлювати міжособистісні взаємини [2, с. 139].

На думку Т. Пироженко, ігрова діяльність – це динамічна система взаємодії дитини з довколишнім світом, у процесі якої відбувається пізнання, засвоєння культурно-історичного досвіду, формування особистості дитини. З огляду на це гра визначається як конкретний прояв індивідуальної і колективної ігрової діяльності, що має конкретно-історичний, багатоаспектний та креативний характер. Учена доводить, що гра – це активна форма пізнання дітьми довколишньої дійсності [5].

Для розвитку мовлення дітей дошкільного віку доцільними будуть такі види ігор, як: сюжетно-рольові, дидактичні, словесні. Сюжетно-рольові ігри здатні забезпечити відтворення дітьми дій дорослих, міжособистісних взаємин між ними за рахунок образності гри, задуму дітей, який розкривається через відповідні події (сюжет), розігрування дітьми ролей [5].

Сюжетно-рольова гра, будучи своєрідним, властивим дошкільному віку, способом засвоєння суспільного досвіду і своєрідною формою суспільного життя дітей, є важливою формою розвитку комунікативно-мовленнєвих навичок діалогічного, полілогічного і монологічного характеру. Це така дитяча діяльність, у якій діти не тільки створюють ігрову ситуацію, виконують певні ролі, а й моделюють свою діяльність, наслідуючи дії дорослих. Вони також актуалізують у грі мовленнєві мотиви, вербалізують її зміст, вправляються у налагодженні взаємин. Значущість сюжетно-рольової гри полягає не в

отриманих результатах, а самому її процесі: виконанні дій та спілкуванні, яке проявляється у вербальній перцепції, інтеракції та мовленнєвій комунікації. Цей вид гри сприяє невимушеному висловлюванню дитиною своїх думок, почуттів, настроїв, переживань, гармонізації людських взаємин, мовленнєвій поведінці через відображення в ігровому процесі комунікативних дій і взаємин з дорослими.

Зміст сюжетно-рольової гри дітей відзеркалює епізоди або з творів художньої літератури або життя дітей. Ці епізоди слугують стимулом до мовленнєвих дій: образи сприймання і образи пам'яті актуалізують лексику дітей, сприяють програмуванню висловлювання, доцільному вибору синтаксичних конструкцій.

Сюжетно-рольові ігри за їхньою тематикою і глибиною відображення дітьми дійсності по різному забезпечують розвиток мовлення. Одні з них сприяють спілкуванню і суто мовленнєвому вирішенню ігрових завдань, що реалізуються у встановленні комунікативних взаємин між дітьми. Інші – створюють умови для вправлення у звуковимові, особливо коли діти відображають зміст казки, імітують мовлення персонажів, зокрема тварин. Окрема група сюжетно-рольових ігор корисна для розвитку граматичної будови мовлення, оскільки забезпечує вживання у реченнях різних видів словосполучень, правильну побудову речень [7].

Отже, сюжетно-рольові ігри розвивають мовлення дітей, створюють умови для продукування дітьми діалогів, монологів, пояснювального мовлення.

Критеріями сформованості комунікативної компетентності дітей дошкільного віку слугують:

- обізнаність дітей із лексичним складом рідної мови, відповідно до мовленнєвих ситуацій;
- вміння добирати інтонацію, чіткість, виразність мовлення;
- використання засобів невербальної комунікації (жести, міміку);

- бажання вступати в різні види комунікативно-мовленнєвої взаємодії тощо.

Комунікативна компетентність формується в результаті практичного досвіду спілкування дитини з оточуючим світом, розвивається в процесі міжособистісної взаємодії. Означена компетентність є важливим складником комунікативної культури дитини.

Висновки. Розвиток комунікативних навичок, як і інших мовних навичок, важливий з раннього віку. Діти повинні оволодіти мовними знаннями та практичними вміннями, необхідними для ефективного спілкування, ще до початку навчання в школі. Ігрова діяльність, як жоден інший вид діяльності, дозволяє максимально наблизити процес навчання мови і розвитку мовлення до вікових особливостей дитини. У ній переплітаються ігрові та навчальні цілі, поєднується ігрова й комунікативно-мовленнєва мотивації. Дитина переживає інтерес та задоволення від мовленнєвих дій у процесі ігор.

Література

1. Богуш А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників : мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навч. посіб. 3-тє вид., доповн. Київ : Видавничий Дім Слово, 2014. 304 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
3. Закон України «Про дошкільну освіту». Верховна Рада України. Офіц. вид. Київ : Парламентське видавництво, 2017. 31 с.
4. Лохвицька Л. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в процесі сюжетно-рольових ігор. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*: зб. наук. пр. Переяслав-Хмельницький, 2014. Вип. 19. С. 129–133.
5. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини: монографія. Київ : Нора-Принт, 2002. 311 с.
6. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : Наказ МОН України

від 12 січня 2021 р. № 33 / Міністерство науки і освіти України.
URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20ko

7. Рудківська Н.Л. Про деякі аспекти формування синтаксичної будови мовлення дітей старшого дошкільного віку: збірник наукових праць. Хмельницький : ХГПА, 2018. С. 297-300.

Олена КУДРЯВЦЕВА,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної педагогіки
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: elenakudryavtseva@ukr.net
Сюй ІНГ,
магістрантка 2 курсу факультету
дошкільної педагогіки та психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: Xu.Y@pdpu.edu.ua

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ КИТАЮ

Актуальність проблеми. Формування початкових трудових навичок та умінь починається саме з дошкільного віку. Саме тому необхідно застосовувати інноваційні підходи під час трудового виховання дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням трудового виховання дошкільників займалися: Х. Б. Боднарук, Л. В. Головач, А. В. Карнаухова, І. В. Коваленко, С. А. Недільський, Д. П. Огієнко, Н. М. Русин, Т. П. Танько, Н. Г. Тарарак, Н. М. Чех, В. В. Яковенко та інші.

Мета статті: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити систему роботи з формування трудових умінь і навичок старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Х. А. Шапаренко зазначає, що трудове виховання дошкільників має відбуватися спільно: як у ЗДО, так і у родині. Під час спільної трудової діяльності діти наслідують дорослих, скоріше удосконалюють трудові уміння та навички, вчать новим прийомам. Умовами ефективного трудового виховання також є: його різноманітність та раціональне поєднання з іншими напрямками виховання, диференційований підхід тощо [1].

О. І. Янкович, О. Лемішка пропонують формувати трудові уміння і навички засобами STREAM-освіти, що включає профорієнтаційні заходи, поєднання дослідницьких умінь, креативності, мистецьких здібностей під час освітнього процесу, праці, ігрової та мистецької діяльності, ознайомлення з природою, використання інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Базою дослідження були ЗДО міста Лучжоу, Китай (№ 1, № 2, № 3), було відібрано 100 дітей старшого дошкільного віку. На констатувальному етапі дослідження було визначено компоненти та показники сформованості трудових умінь і навичок старших дошкільників та схарактеризовано рівні: високий, середній та низький.

До високого рівня сформованості трудових умінь і навичок старших дошкільників належать діти, у яких: повний обсяг знань про види господарсько-побутового інвентаря, повний обсяг знань як користуватися господарсько-побутовим інвентарем, повний обсяг знань про підтримку порядку у груповій кімнаті та на майданчику.

Вміють правильно та самостійно користуватися господарсько-побутовим інвентарем (ганчірки, віник, дитячі граблі та лопатки), вміють доцільно допомагати дорослому під час приготування елементарних страв, вміють наводити порядок у груповій кімнаті ЗДО (прибирати кімнату, витирати пил (на стелажах, підвіконнях), підмітати підлогу, мити іграшки, прати ляльковий одяг), вміють наводити порядок на майданчику ЗДО (підмітати доріжки на подвір'ї, розчищати їх від снігу взимку, збирати сміття

й опале листя, перекопувати пісок у пісочниці), вміють зберігати порядок у груповій кімнаті (прибирати іграшки та матеріали після ігор та занять).

Є стійкий інтерес до процесу господарсько-побутової праці, є велике бажання допомогти вихователю та іншим дітям під час господарсько-побутової праці, відчують задоволення від чистоти та порядку в груповій кімнаті та на майданчику ЗДО.

До середнього рівня сформованості трудових умінь і навичок старших дошкільників належать діти, у яких: достатній обсяг знань про види господарсько-побутового інвентаря, достатній обсяг знань як користуватися господарсько-побутовим інвентарем, достатній обсяг знань про підтримку порядку у груповій кімнаті та на майданчику.

Вміють користуватися деяким господарсько-побутовим інвентарем (ганчірки, віник, дитячі лопатки), вміють допомагати дорослому під час приготування елементарних страв, вміють наводити порядок у груповій кімнаті ЗДО (прибирати кімнату, витирати пил (на стелажах, підвіконнях), підмітати підлогу, мити іграшки, прати ляльковий одяг), але іноді потребують допомоги чи підказки вихователя або однолітка, вміють наводити порядок на майданчику ЗДО (підмітати доріжки на подвір'ї, розчищати їх від снігу взимку, збирати сміття й опале листя, перекопувати пісок у пісочниці), але іноді потребують допомоги чи підказки вихователя або однолітка, вміють зберігати порядок у груповій кімнаті (прибирати іграшки та матеріали після ігор та занять), але потребують нагадування з боку дорослого.

Є інтерес до процесу господарсько-побутової праці, є бажання допомогти вихователю та іншим дітям під час господарсько-побутової праці, відчують задоволення від чистоти та порядку в груповій кімнаті та на майданчику ЗДО.

До низького рівня сформованості трудових умінь і навичок старших дошкільників належать діти, у яких: обмежений обсяг знань про види господарсько-побутового інвентаря, обмежений обсяг знань як користуватися

господарсько-побутовим інвентарем, обмежений обсяг знань про підтримку порядку у груповій кімнаті та на майданчику.

Вміють користуватися елементарним господарсько-побутовим інвентарем (ганчірки, віник), відчують значні труднощі при допомозі дорослому під час приготування елементарних страв, практично не вміють доречно наводити порядок у груповій кімнаті ЗДО (прибирати кімнату, витирати пил (на стелажах, підвіконнях), підмітати підлогу, мити іграшки, прати ляльковий одяг), постійно потребують допомоги чи підказки вихователя або однолітка, практично не вміють доречно наводити порядок на майданчику ЗДО (підмітати доріжки на подвір'ї, розчищати їх від снігу взимку, збирати сміття й опале листя, перекопувати пісок у пісочниці), постійно потребують допомоги чи підказки вихователя або однолітка, майже не вміють зберігати порядок у груповій кімнаті (прибирати іграшки та матеріали після ігор та занять), постійно потребують нагадування з боку дорослого.

Є нестійкий інтерес до процесу господарсько-побутової праці, невелике бажання допомогти вихователю та іншим дітям під час господарсько-побутової праці, майже не відчують задоволення від чистоти та порядку в груповій кімнаті та на майданчику ЗДО.

Показники сформованості трудових умінь і навичок старших дошкільників діагностувалися за допомогою спостереження, опитування для дітей та анкетування вихователів. Результати констатувального експерименту: у групі № 1 з високим рівнем сформованості трудових умінь і навичок – 6 дітей (18,2 %), з середнім – 11 дітей (33,3 %), з низьким – 16 дітей (48,5 %); у групі № 2 з високим рівнем – 5 дітей (15,2 %), з середнім – 10 дітей (30,3 %), з низьким – 18 дітей (54,5 %); у групі № 3 з високим рівнем – 8 дітей (23,5 %), з середнім – 12 дітей (35,3 %), з низьким – 14 дітей (41,2 %). Результати у групах приблизно схожі, але у групі № 3 трохи кращі, тому її обираємо як контрольну групу, а групи № 1 та № 2 як експериментальні групи.

Система формувальної роботи була проведена лише зі старшими дошкільниками з експериментальних груп. З дошкільниками групи № 1

проводилась така формувальна робота: організація чергувань по їдальні, організація чергувань по заняттям; організація загальної праці (прибирання ігрової зони, прибирання у пісочниці на майданчика ЗДО, прибирання ігрової кімнати до свята).

З дошкільниками групи № 2 проводилась така формувальна робота: організація чергувань по їдальні, організація чергувань по заняттям; організація загальної праці (прибирання ігрової зони, прибирання у пісочниці на майданчика ЗДО, прибирання ігрової кімнати до свята), та додатково проводилась організація спільної праці (прибирання листя на майданчику ЗДО, колективне прибирання групової кімнати, прибирання снігу на майданчику ЗДО, приготування елементарних страв для сніданку).

Результати контрольного експерименту показали, що: у групі 1: з високим рівнем 9 дітей (27,3 %), з середнім рівнем 14 дітей (42,4 %), з низьким рівнем 10 дітей (30,3 %). Спостерігається зростання кількості дітей з високим та середнім рівнями та зменшення дітей з низьким рівнем, що обумовлено використанням частини формувальних заходів. У групі 2: з високим рівнем 10 дітей (30,3 %), з середнім рівнем 17 дітей (51,5 %), з низьким рівнем 6 дітей (18,2 %). Спостерігається значне зростання кількості дітей з високим та середнім рівнями та суттєве зменшення дітей з низьким рівнем, що обумовлено використанням комплексу формувальних заходів. У групі 3: з високим рівнем 8 дітей (23,5 %), з середнім рівнем 12 дітей (35,3 %), з низьким рівнем 14 дітей (41,2 %). Результати контрольної групи не змінилися, оскільки у ній використовувалися традиційні підходи. Таким чином, можна зазначити, що система формувальної роботи є ефективною.

Висновки. Використання інноваційного досвіду у ЗДО Китаю сприяло суттєвому поліпшенню сформованості трудових умінь і навичок дошкільників. Перспективою дослідження є розробка педагогічних умов формування трудових умінь і навичок дошкільників.

Література

1. Шапаренко Х. А. Сучасні підходи до трудового виховання дітей дошкільного віку. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. 2014. Вип. 116. С. 238–243.

2. Янкович О. І., Лемішка О. Творча реалізація ідей досвіду трудового виховання дітей у дошкільних закладах України другої половини ХХ ст. у сучасному освітньому просторі. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 6-7 липня 2022 р. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С. 169–171.

ТЕТЯНА ЛІСОВСЬКА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
початкової та дошкільної освіти

Миколаївський національний

університет імені В.О. Сухомлинського,

м. Миколаїв (Україна)

e-mail: ta.Lisovska@gmail.com

ІРИНА ЗІНЬКО

здобувачка вищої освіти

6 курсу 618 групи

педагогічного факультету

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Миколаївського національного університету

імені В. О. Сухомлинського,

м. Миколаїв (Україна)

e-mail: zinkoira9@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність проблеми. Формування творчої особистості дитини дошкільного віку є одним із ключових завдань сучасної системи дошкільної освіти. На цьому етапі розвитку закладаються основи майбутньої особистості, що впливатиме на її подальші успіхи в житті, здатність до самовираження та

творчого мислення. Одним із найефективніших засобів формування творчих здібностей дитини є театралізована діяльність, яка створює умови для вільного самовираження, розвитку емоційного інтелекту та соціальних навичок.

Театралізована діяльність сприяє розвитку таких важливих компонентів творчої особистості, як уява, фантазія, ініціативність, здатність до креативного вирішення проблем і співпраця в колективі. Вона створює унікальні можливості для формування цілісного сприйняття світу через гру, стимулює розвиток мовлення, рухових і комунікативних навичок, а також зміцнює впевненість у собі. З огляду на це, питання впровадження театралізованих форм діяльності в освітній процес закладів дошкільної освіти набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження у сфері дошкільної освіти підкреслюють важливість театралізованої діяльності як потужного засобу формування творчого потенціалу дитини. Науковці зазначають, що саме через гру, зокрема театралізовану, дитина засвоює нові ролі, моделює реальні життєві ситуації, розвиває емоційну чутливість і креативність [5, 6]. Важливим аспектом таких досліджень є наголос на інтеграції мистецьких практик, включаючи драматизацію та імпровізацію, в освітній процес. Це дозволяє створити умови для всебічного розвитку особистості дошкільника.

Зокрема, в роботах сучасних вчених [4, 2] детально розглядаються психологічні аспекти впливу театралізованої діяльності на розвиток самостійного мислення та впевненості у собі. Вони підкреслюють, що участь у театралізованих іграх позитивно впливає на здатність дитини знаходити творчі рішення у різних життєвих ситуаціях. За результатами досліджень, такі види діяльності розвивають навички колективної взаємодії, підвищують рівень емпатії, сприяють соціалізації та комунікації в групі однолітків [1]. Крім того, сучасні дослідники підкреслюють значення театралізованої діяльності для когнітивного розвитку дітей дошкільного віку. За даними останніх досліджень [3, 8] участь у театралізованих заходах стимулює розвиток

мовленнєвих навичок, зокрема поліпшення артикуляції, збагачення словникового запасу та вдосконалення навичок виразного мовлення. Завдяки цьому дитина не тільки розвиває творчі здібності, але й покращує свою комунікаційну компетентність, що є основою для подальшого успішного навчання.

Водночас, як зазначає М. Сидоренко [7], зростає інтерес до використання театралізованої діяльності в контексті інклюзивної освіти. Останні дослідження доводять, що залучення дітей з особливими освітніми потребами до театралізованих вистав сприяє їхній інтеграції в соціальне середовище, розвиває емоційну стабільність і дозволяє ефективніше взаємодіяти з однолітками.

Аналіз сучасних публікацій показує, що театралізована діяльність є універсальним засобом розвитку творчої особистості дитини дошкільного віку, сприяє її соціалізації, когнітивному розвитку та підготовці до подальшого навчання. Сучасні наукові підходи підтверджують необхідність активного використання цих методик у практиці дошкільної освіти для формування гармонійної особистості.

Метою даної статті є дослідження процесу формування творчої особистості дитини дошкільного віку засобами театралізованої діяльності. У статті розглядаються сучасні підходи до використання театралізованих ігор у дошкільній освіті, аналізуються їхній вплив на розвиток креативних здібностей, емоційної сфери та соціальної адаптації дитини. Окрема увага приділяється визначенню педагогічних умов, необхідних для ефективної реалізації театралізованої діяльності в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Творчість є природним станом дитини дошкільного віку, оскільки саме в цей період закладаються основи її уяви, фантазії та здатності до самовираження. Важливість формування творчої особистості полягає у тому, що дитина не лише розвиває індивідуальні здібності, а й вчиться критично мислити, вирішувати проблеми та комунікувати з іншими. Основним завданням педагога в цей період є

створення сприятливих умов для творчого самовираження дитини. Саме тут театралізована діяльність виступає як ключовий інструмент, що дозволяє залучити дитину до активної пізнавальної діяльності через гру, образи та рольові ситуації.

Театралізована діяльність у дошкільній освіті охоплює широкий спектр методик та форм роботи, таких як інсценування казок, драматизація, імпровізації та рольові ігри. Ці види діяльності дозволяють дитині вільно експериментувати, відтворювати знайомі їй життєві ситуації через гру. Участь у театральних постановках дає дитині можливість зануритися в світ уяви, що сприяє розвитку креативного мислення та навичок співпраці з однолітками. Ця творча діяльність має унікальну перевагу в тому, що вона дозволяє дітям не лише навчитися виражати власні почуття та емоції, але й краще розуміти інших. Через відтворення різних образів діти вчаться емоційній чутливості та співпереживанню, що допомагає їм формувати моральні та етичні цінності.

Ефективність театралізованої діяльності значною мірою залежить від підходів педагогів до її організації. Важливим завданням є створення безпечного і комфортного середовища, в якому дитина може вільно самовиражатися, не боячись критики чи невдач. Для цього педагогу необхідно створити атмосферу довіри, де кожна дитина відчувається важливою і корисною. Також важливим є підбір відповідних сценаріїв та ролей, які враховують індивідуальні здібності дітей і сприяють їх гармонійному розвитку. Окрім того, педагоги мають забезпечити достатній рівень інтерактивності та творчої свободи під час постановок. Це допомагає дитині відчути свою значущість у процесі створення вистави та сприяє розвитку ініціативності та самостійності. Важливою умовою є залучення дітей до підготовки матеріалів для постановки, що розвиває навички планування і командної роботи.

Соціально-емоційний розвиток дитини відіграє важливу роль у формуванні її особистості. Театралізована діяльність сприяє розвитку емоційної компетентності, допомагає дітям краще розуміти свої почуття і

реакції інших людей. Вона формує у дітей навички комунікації, співпраці та підтримки, що сприяє соціальній адаптації в колективі. Ролі, які діти виконують на сцені, дозволяють їм приміряти на себе різні соціальні ролі, що сприяє розвитку навичок емпатії і співчуття. Через театралізовані ігри діти отримують можливість краще пізнавати емоційний світ інших людей, навчатися розуміти різні емоційні стани і реакції. Це допомагає формувати емоційну стійкість, що є важливим чинником у подальшому навчанні і соціальному житті дитини. Крім емоційного і соціального розвитку, театралізована діяльність робить значний внесок у когнітивний розвиток дитини. Через участь у творчих постановках діти розвивають мовленнєві навички, збагачують словниковий запас, удосконалюють граматичну структуру мови. У процесі обговорення ролей та сценаріїв діти вчаться формулювати думки, розвивати зв'язне мовлення та комунікаційні навички. Крім того, театральні постановки розвивають увагу, пам'ять та логічне мислення дітей. Участь у виставах вимагає від дітей концентрації на ролях, запам'ятовування реплік та дій, що стимулює когнітивну активність. Це сприяє не лише розвитку креативного мислення, але й підготовці дітей до подальшого навчання у початковій школі.

Висновки. Організація творчої діяльності вимагає від педагогів особливої уваги до створення підтримуючого середовища, в якому дитина може вільно виражати свої думки та почуття. Педагогічна підтримка є ключовим чинником успіху театралізованої діяльності, оскільки саме завдяки активному залученню та підтримці діти отримують можливість розкрити свій творчий потенціал.

Таким чином, театралізована діяльність має стати важливою складовою системи дошкільної освіти, спрямованою на гармонійний розвиток особистості кожної дитини.

Література

1. Бондаренко М.С. Театралізована діяльність як засіб формування креативного мислення у дітей дошкільного віку. Педагогічна майстерня.

Дніпро: Видавництво Дніпровського педагогічного університету, 2020 № 5. С. 55–61.

2. Гончарук А.В. Інноваційні підходи до організації театралізованої діяльності в дошкільних закладах. Вісник сучасної освіти. Львів: Видавництво Львівського національного університету, 2019. № 4. С. 88–93.

3. Захарова О.В. Театралізовані форми діяльності як спосіб формування комунікативних компетенцій у дошкільників. Науковий вісник педагогічних наук. Київ: Видавництво Інституту педагогіки НАН України, 2021. С. 37–43.

4. Іванченко, Н.В. Психолого-педагогічні аспекти творчого розвитку дошкільнят через театралізовану діяльність / Наукові записки кафедри педагогіки і психології. Одеса, 2022. № 3. С. 71–77.

5. Кузьменко, О.В. Роль театралізованої діяльності в розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку / Педагогічні науки: теорія та практика, № 2. Київ, 2021. С. 45–50.

6. Петрова, І.М. Театралізовані ігри як засіб розвитку особистості дитини в умовах дошкільного навчального закладу / Дошкільна освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку. Харків: Видавництво Харківського педагогічного університету імені Г. Сковороди, 2020. № 1. С. 32–38.

7. Сидоренко, Л.М. Інклюзивні аспекти театралізованої діяльності в дошкільних закладах освіти / Інклюзія в освіті: виклики та перспективи. Полтава: Видавництво Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, 2021. № 3. С. 66–72.

8. Соловей, Т.П. Вплив театралізованих ігор на розвиток мовленнєвих навичок у дошкільників / Лінгвістика і педагогіка: сучасні тенденції. Чернівці: Видавництво Чернівецького університету імені Ю. Федьковича, 2023. № 1. С. 102–109.

ТЕТЯНА ЛІСОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
початкової та дошкільної освіти
Миколаївський національний
університет імені В.О. Сухомлинського,
м. Миколаїв (Україна)
e-mail: ta.lisovska@gmail.com
Галина МАЙСТРЕНКО,
здобувачка вищої освіти
6 курсу 618 групи
педагогічного факультету
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського,
м. Миколаїв (Україна)
e-mail: galina.maystrenko2017@gmail.com

ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Освіта для сталого розвитку (ОСР) є важливою складовою сучасної педагогічної системи, що має на меті формування відповідального ставлення до світу, природи і суспільства. Особливе значення вона набуває в дошкільній освіті, коли відбувається активний процес соціалізації дитини та закладаються базові морально-етичні орієнтири. Виховання дітей у дусі сталого розвитку передбачає формування у них цінностей, таких як відповідальність, повага до інших, етичне ставлення до навколишнього середовища та здатність діяти заради загального блага.

Морально-етичні цінності, які діти засвоюють у дошкільному віці, впливають на їхню подальшу поведінку і спосіб життя. Формування цих цінностей через принципи сталого розвитку допомагає дітям усвідомити важливість їхніх дій для довготривалого збереження природних ресурсів та соціальної гармонії. Освіта для сталого розвитку пропонує інноваційні підходи до формування цих морально-етичних принципів через інтеграцію ігор, проєктної діяльності та інсценізацій, що стимулюють дітей до активного осмислення свого місця у світі. Актуальність дослідження освіти для сталого

розвитку як інструменту формування морально-етичних цінностей у дітей дошкільного віку зумовлена сучасними викликами глобалізації, екологічної кризи та соціальних змін. Сучасне суспільство потребує формування у дітей не лише академічних знань, а й глибокого усвідомлення морально-етичних норм, які сприятимуть збереженню гармонії між природою та людством. Освіта для сталого розвитку, будучи частиною дошкільної освіти, надає можливість вже на ранньому етапі вплинути на формування у дітей свідомого ставлення до навколишнього світу. Значна частина наукових досліджень підкреслює необхідність формування в дітей дошкільного віку основних морально-етичних цінностей, які допоможуть їм у майбутньому брати відповідальність за свої вчинки перед суспільством та природою. Впровадження ОСР в освітній процес дозволяє не лише створити позитивне середовище для виховання етичних принципів, але й стимулює розвиток критичного мислення та усвідомлення дітьми своєї ролі в побудові сталого майбутнього. Тому дослідження цієї проблематики є вкрай важливим для розвитку сучасної системи дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження в галузі дошкільної освіти підкреслюють важливу роль освіти для сталого розвитку (ОСР) у формуванні морально-етичних цінностей дітей. У багатьох країнах активно впроваджуються освітні програми, що орієнтовані на виховання відповідального ставлення до природи, суспільства та власних вчинків. Згідно з дослідженнями Петрової О. [3], ОСР сприяє не тільки формуванню екологічної свідомості, а й розвиває у дітей розуміння основних моральних принципів, таких як відповідальність, співпереживання та чесність.

Інший важливий аспект досліджень стосується використання інтерактивних методів навчання, таких як ігрові ситуації, проєктні роботи та екологічні майстер-класи, які стимулюють дітей до самостійного мислення і прийняття етичних рішень [2]. Такі підходи дозволяють дітям на практиці вивчати поняття екологічної рівноваги та соціальної справедливості, що сприяє глибшому розумінню морально-етичних норм.

За дослідженнями О. Іванова, освітні програми, засновані на принципах сталого розвитку, позитивно впливають на соціальну поведінку дітей, підвищують рівень емпатії та готовність брати відповідальність за свої вчинки. Діти, які беруть участь у таких програмах, виявляють більшу схильність до колективної роботи, взаємодопомоги та прийняття спільних рішень на користь групи [1].

Особлива увага в сучасних публікаціях приділяється ролі батьків та освітян у впровадженні ОСР у виховання дошкільників. За результатами досліджень Сидоренко Л. [4], успіх освітніх програм багато в чому залежить від спільної роботи освітніх закладів та родини. Важливість формування моральних цінностей у дітей потребує залучення батьків до процесу виховання, щоб вони могли закріплювати ці знання та цінності в повсякденному житті дитини.

Загалом, сучасні дослідження підтверджують, що ОСР є ефективним інструментом для формування морально-етичних орієнтацій у дітей дошкільного віку. Програми, що базуються на принципах сталого розвитку, створюють сприятливі умови для розвитку у дітей відповідальності, етичної свідомості та соціальної компетентності, що важливо для їхнього подальшого життя у світі, орієнтованому на стале майбутнє.

Метою даної статті є дослідження ефективності використання освіти для сталого розвитку як інструменту формування морально-етичних цінностей у дітей дошкільного віку. У статті розглядаються сучасні підходи до впровадження принципів сталого розвитку в освітній процес закладів дошкільної освіти, аналізується їхній вплив на виховання у дітей відповідальності, етичної свідомості та соціальних навичок, а також визначаються педагогічні умови, необхідні для успішної реалізації цих методик.

Виклад основного матеріалу. Морально-етичне виховання дітей дошкільного віку є важливим компонентом загального розвитку особистості. Саме на цьому етапі дитина формує перші уявлення про те, що є «добро» і

«зло», як треба поводитися у суспільстві та взаємодіяти з іншими людьми. Традиційно, ці знання передаються через сім'ю, але в сучасних умовах дедалі більшого значення набуває роль дошкільної освіти. Освіта для сталого розвитку, будучи частиною цього процесу, виступає інструментом для формування у дітей свідомого ставлення до навколишнього світу, що базується на повазі до природи, людей та власної особистості. Одним із головних завдань педагогів є інтеграція принципів сталого розвитку у навчальні програми, що дозволяє дітям не лише зрозуміти основні етичні поняття, а й сформувані на їхній основі відповідні ціннісні орієнтації.

Педагоги можуть використовувати різноманітні методи та підходи для впровадження цінностей сталого розвитку в освітній процес. Одним із ключових інструментів є інтерактивні методи навчання, зокрема рольові ігри, екологічні проекти, ігри з моделюванням реальних життєвих ситуацій, в яких діти вчаться приймати рішення з урахуванням інтересів довкілля та суспільства. Наприклад, створення міні-проектів на тему збереження природних ресурсів або організація тематичних вистав допомагає дітям краще розуміти концепцію відповідальності та розвивати вміння працювати в команді.

Також важливим засобом є читання та обговорення казок і історій, що містять моральні уроки. Це дозволяє дітям краще усвідомлювати етичні дилеми та пропонувати свої рішення для їх подолання, що в свою чергу сприяє розвитку критичного мислення.

Однією з найважливіших умов для ефективного впровадження принципів сталого розвитку в освітній процес є створення відповідного середовища, де дитина почувається вільно і може висловлювати власні думки та ідеї. Це освітнє середовище повинно сприяти розвитку ініціативності та самостійності у дітей, адже лише тоді вони зможуть повноцінно прийняти та зрозуміти етичні принципи, що пропагуються освітою для сталого розвитку.

Для цього педагоги повинні діяти як наставники, допомагаючи дітям інтегрувати нові знання у власний досвід. Важливим є активне залучення дітей

до обговорення реальних проблем, з якими вони можуть стикатися у повсякденному житті. Це може бути екологічне забруднення, споживання ресурсів, соціальна справедливість тощо. Педагоги повинні сприяти розвитку у дітей відповідальності за свої дії та їх вплив на оточуючих.

У процесі впровадження принципів сталого розвитку в освітній процес діти поступово починають розуміти, що їхні дії мають наслідки для оточуючого світу. Це сприяє розвитку соціальної відповідальності, коли дитина вчиться враховувати інтереси інших людей і поважати думку кожного. Важливими стають також моральні якості, такі як чесність, справедливість, емпатія та готовність допомагати іншим. Одним із основних завдань освіти для сталого розвитку є формування у дітей здатності співпрацювати, вирішувати конфлікти мирним шляхом та усвідомлювати власну відповідальність за благополуччя як соціуму, так і природи. Таким чином, педагогічний процес повинен сприяти гармонійному поєднанню соціальних і моральних якостей дитини в контексті освіти для сталого розвитку.

Важливим аспектом є також партнерство з батьками, котрі мають підтримувати освітні ініціативи та допомагати закріплювати у дітей ті моральні й етичні принципи, що були засвоєні в закладах дошкільної освіти. Таке партнерство забезпечує послідовність і сталість процесу виховання морально-етичних цінностей у дітей.

Висновки. Освіта для сталого розвитку є важливим інструментом для формування морально-етичних цінностей у дітей дошкільного віку. Вона допомагає дітям розвивати відповідальне ставлення до навколишнього світу та суспільства, що є важливим для їхньої соціальної адаптації та свідомого життя. Спільні зусилля педагогів і батьків забезпечують успіх цього процесу та створюють основу для виховання свідомих громадян майбутнього.

Література

1. Іванов О.В. Формування моральних цінностей у дітей через освіту для сталого розвитку / Педагогіка і психологія. Одеса, 2020. № 6. С. 54–61.

2. Ковальчук І.М. Інтерактивні методи навчання у формуванні ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку / Питання дошкільної освіти. Харків, 2021. № 4. С. 27–33.

3. Петрова О.В. Освіта для сталого розвитку в дошкільній освіті: формування екологічної та моральної свідомості / Педагогічні науки: теорія і практика. Київ, 2022. № 3. С. 45–52.

4. Сидоренко Л. М. Роль родини у формуванні морально-етичних цінностей дітей дошкільного віку через принципи сталого розвитку / Вісник сучасної освіти. Львів, 2021. № 2. С. 66–73.

Елла МАМАЛИГА,
магістрантка 2 курсу, спеціальності
012 Дошкільна освіта
Університету Ушинського
e-mail: Mamaliga.AS@pdpu.edu.ua

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЕТНОКУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Актуальним завданням сьогодення є збереження української національної культури, відродження народних традицій, що становить сутність формування етнокультури, починаючи з дошкільного дитинства. Вирішення цих завдань є важливим у процесі духовно-морального розвитку особистості, її національної самосвідомості, поваги до традицій та звичаїв з раннього віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі етнокультурного виховання особистості дитини, ефективних умов її здійснення присвячено праці Г. Беленької, А. Богущ, Н. Гавриш, О. Долинної, Е. Карпової, Н. Кирсти, Н. Лисенко, Т. Поніманської, Н. Сивачук, Т. Рогальської-Яблонської та ін. Учені наголошують, що освоєння культурної спадщини дітьми дошкільного віку виступає як процес їхнього становлення і розвитку.

Мета статті – обґрунтувати особливості формування етнокультури у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Система дошкільної освіти повинна сприяти вихованню національної свідомості, осмислення понять, які визначають духовне життя нації, створювати умови для входження дитини у світову культуру на основі взаємоповаги, діалогу культур, комунікації. Використання етнокультурних надбань в освітньому процесі закладу дошкільної освіти дозволяє залучати дітей до виховних традицій і звичаїв, особливостей національних культур.

З'ясуємо сутність поняття «етнокультура».

У філософському словнику «етнокультура» визначається як «культура, першоджерелом якої є колективна творчість спільноти, що включає спосіб життя, світогляд, мову, мистецтво» [8, с. 208]. У Соціологічному словнику означений феномен визначено як організацію духовної, соціальної та матеріальної життєдіяльності та світосприйняття [6]. Отже, основу етнокультури складають звичаї, традиції, норми та цінності, притаманні певному етносу.

За Г. Лозко «етнічна культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей, вироблених певним етносом упродовж історії [3].

Суголосні з поглядами Л. Маєвської, що етнокультура твориться природним шляхом у середовищі свого етносу. Вона передається від покоління до покоління, зазнаючи певних змін, наповнюючись новими елементами, образами, символами, тому є, водночас, і творчою [4, с. 56]. Учена зауважує, що людина, яка не відчуває приналежності до культури свого народу, не здатна до сприйняття інших культур.

О. Березюк зауважує, що етнокультура повинна включати такі напрями виховання особистості, як:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовності її захищати;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, культури та історії свого народу;

- формування високої мовної культури, оволодіння сучасною українською, літературною мовою;
- прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх етносів, що населяють Україну;
- утвердження принципів загальнолюдської моралі;
- формування усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю [1, с. 285].

Отже, етнокультурне виховання сприяє усвідомленню дитиною культури свого народу, його життєвого досвіду, засвоєння усталених норм поведінки, традицій, звичаїв, обрядів тощо.

Знайомити дітей з народною культурою необхідно з раннього дитинства, адже саме це період соціалізації, становлення першооснов особистості, формування культури поведінки. У цьому віці при створенні сприятливих умов у дітей можна виховати почуття гуманізму, творчого ставлення до довколишнього світу, основи духовності. Залучення дітей до культурних цінностей з перших років життя сприяє формуванню естетичного ставлення до мистецтва, усвідомлення духовно-моральних цінностей.

Н. Лисенко зауважує, що культура народу передається через доступні форми народної педагогіки й опановується дитиною поступово, з урахуванням вікових особливостей [2]. Українська етнопедагогіка є тією основою, що склалася в результаті формування української народності як синтез любові й мудрості старших поколінь. У процесі історичного розвитку вона набула національного колориту й своєрідності. Становлення духовності відбувається через етнопедагогіку, а зміцнення педагогічних позицій родинно-суспільного виховання засвоюються через духовні надбання народу.

Важливе значення для дослідження української народної педагогіки відіграють праці М. Стельмаховича. Учений визначав феномен «народна педагогіка», як багатотомний усний підручник навчання і виховання дітей, який зберігається в пам'яті народу, збагачується й удосконалюється ним [7]. Важливими принципами, на яких базується українська етнопедагогіка учений

уважає природо- та культуровідповідності, народності, гуманізму, єдності виховання і навчання, зв'язку із життям, активності та ініціативності дитини в процесі виховання, орієнтування на загальнолюдські цінності.

Основними засобами української етнопедагогіки є рідна мова, народний календар, історія, народні ігри та іграшки, символіка, фольклор, національне мистецтво, народні традиції, звичаї та обряди, родинно-побутова культура. На переконання Н. Рогальської, правильна організація виховання дітей дошкільного віку залежить від знань та активного використання засобів народного дитинознавства, поєднання народної дошкільної педагогіки з досягненнями сучасної науки [5].

Отже, українська етнопедагогіка повинна займати важливе місце серед педагогічних наук, покликаних забезпечити наявність етнокультурного складника у вихованні дітей в закладах дошкільної освіти, оскільки виступає серцевиною національного виховання.

Важливим завданням дошкільної освіти є виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля. Заклади дошкільної освіти, як первинна ланка освітньої системи, покликані брати активну участь у процесах модернізації, гуманізації, демократизації та етнізації освіти, сприяти формуванню основ етнокультури особистості дитини.

Важливими для дослідження вважаємо визначені Н. Лисенко психолого-педагогічні умови виховання дітей дошкільного віку на засадах української етнопедагогіки, а саме:

- готовність педагогів і батьків до діяльності в інноваційному ритмі при постійно змінних умовах сьогодення;
- співтворчість педагога і дітей щодо оволодіння вміннями і навичками успішного вирішення завдань етнічного виховання;

– надання можливостей для використання різних засобів етнопедагогіки у вихованні та навчанні дітей [2].

Висновки. Виховання дітей дошкільного віку засобами етнокультури є важливою умовою духовного відродження, залучення дітей до українських традицій і цінностей, пізнання історії свого народу.

Література

1. Березюк О. Педагогічні засади формування етнокультурної компетентності особистості. *Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць*. Житомир: Видво ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 158 с.
2. Лисенко Н. В. Етнопедагогіка дитинства: нав.-метод. посіб. Київ: Видавничий дім «Слово», 2011. 720 с.
3. Лозко Г. Етнологія України. Київ : Видавництво «Арт-Ек», 2004. 306 с.
4. Маєвська Л. М. Етнокультурне виховання. Нормативно-правове забезпечення: Міжнародний та вітчизняний рівень. Метод. реком. до курсу «Основи етнокультурного виховання». Житомир: ЖДУ, 2007. 302 с.
5. Рогальська Н. Основні напрями морального виховання дітей в етнопедагогіці українського народу. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Умань, 2013. Вип.45. С. 171–177.
6. Соціологія : терміни, поняття, персоналії : начальний словникдовідник / за ред. В. М. Піча. Київ : «Каравела»; Львів : «Новий світ 2000», 2002. 480 с.
7. Стельмахович М. Г. Українська родинна педагогіка : навч. посіб. Київ : ІСДО, 1996. 288 с.
8. Філософський енциклопедичний словник. Довідкове видання / За ред. В. І. Шинкарука. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

Наталія МАЛІНОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне (Україна)
e-mail: n.malinovska@ukr.net

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Упровадження мультимедійних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти є невід'ємним складником розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Інтерактивність, гнучкість, можливість відображення великих обсягів даних у стислому доступному форматі, інтеграція різних типів мультимедійних даних (зображення, текст, відео, анімація) та їх вплив на різні органи чуття, пізнавальні процеси – ці та інші характеристики мультимедійних технологій дозволяють оптимізувати освітній процес, підвищують мотивацію дітей до навчання. Це особливо важливо для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку, коли формуються основи їхньої мовленнєвої компетентності.

Різні аспекти проблеми впровадження мультимедійних технологій в дошкільну освіту розглянуто в роботах таких учених як Г. Бєленька, Ю. Горвіц, О. Даценко, О. Кореганова, Н. Кудикіна, Г. Лаврентьєва, В. Моторін, О. Чупріна та ін. Утім аналіз джерельної бази показав, що дослідження проблеми використання мультимедійних технологій в освітньо-мовленнєвій діяльності з дітьми дошкільного віку не знайшло відображення в роботах вітчизняних науковців.

Б. Корчевський визначає мультимедіа «як спектр інформаційних технологій, що використовують різноманітні програмні та технічні засоби з метою найефективнішого впливу на користувача (що став одночасно і читачем, і слухачем, і глядачем). Завдяки застосуванню в мультимедійних продуктах і послугах одночасної дії графічної, аудіо- і візуальної інформації,

ці засоби володіють великим емоційним зарядом і активно включають увагу користувача (слухача)» [1, с.11].

На думку А. Нісінчук, мультимедіа – це сукупність комп'ютерних технологій, у якій одночасно використовується кілька інформаційних середовищ: графіка, текст, відео, фотографія, анімація, звукові ефекти, високоякісний звуковий супровід. Мультимедійні технології розуміються як сукупність візуальних, аудіо- та інших засобів відображення інформації, що інтегровані в інтерактивному програмному середовищі [3].

Отже, мультимедійні технології є спеціальними інтерактивними технологіями, які за допомогою технічних і програмних засобів забезпечують роботу з комп'ютерною графікою, текстом, мовленнєвим супроводом, високоякісним звуком, статичними зображеннями й відео. Мультимедійна форма дозволяє подати матеріал як систему яскравих опорних образів, наповнених структурною інформацією в алгоритмічному порядку.

Завдяки одночасному впливу на користувача (дитину) графічної, звукової та візуальної інформації, мультимедійні засоби мають великий інтелектуальний, емоційний, видовищний потенціал, тому повинні активно використовуватися у процесі навчання дітей рідної мови.

Ж. Матюх рекомендує при інтеграції мультимедійних технологій (МТ) в освітній процес закладу дошкільної освіти використовувати такі методи навчання: а) наочні (спостереження, демонстрація) – для перегляду мультимедійних слайдів і презентацій, мультиплікаційних фільмів тощо; б) словесні (пояснення, читання, бесіда) – для озвучення, роз'яснення й коментування вихователем понять, що вивчаються з використанням МТ; з'ясування думок і відносин дітей, розвитку їхніх комунікативних навичок тощо; в) практичні (вправи, гра) – для розвитку набутих навичок з використанням електронних ігрових освітніх ресурсів [2].

Мультимедійні презентації є потужним засобом розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку завдяки їх здатності інтегрувати різні види контенту, такі як текст, зображення, відео та звук. Вони сприяють розвитку

мовлення через візуалізацію інформації, що допомагає дітям краще розуміти і запам'ятовувати нові слова та фрази. Яскраві зображення та анімації захоплюють увагу дітей і роблять навчання цікавішим, що підвищує їхню мотивацію до участі в освітньому процесі. Інтерактивні елементи презентацій, такі як ігри та завдання, стимулюють дітей до активної участі та розвитку комунікативних навичок. Крім того, мультимедійні презентації дозволяють структурувати навчальний матеріал у логічній послідовності, що полегшує сприйняття та організацію інформації.

Значний освітній потенціал у формуванні мовленнєвих умінь і навичок дітей має мультимедійна дошка з сенсорним екраном, яка сприяє ефективному і якісному опануванню дітьми навчальним матеріалом. Її використання дозволяє одночасно впливати на всі системи дитини (визіальну, слухову, кінестатичну), враховуючи її індивідуальні особливості.

Як альтернативні засоби можна використовувати телеекран (з USB-доступом) або персональний комп'ютер (настільний ПК, персональний ПК (ноутбук, нетбук), планшетний ПК (планшет), хоча можливості їх використання будуть дещо обмеженими через відсутність сенсорного покриття та невеликий розмір екрану [2].

Ефективним інструментом для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку можуть бути мобільні додатки, особливо коли вони використовуються як доповнення до традиційних методів навчання. Мобільні додатки через інтерактивні ігри, вправи та мультимедійні ресурси допомагають дітям розвивати базові мовленнєві навички. Вони часто включають елементи геймофікації, що робить процес навчання дітей рідної мови захопливим та мотивованим.

Вихователі закладів дошкільної освіти, батьки можуть використовувати для розвитку мовлення дітей українські мобільні додатки «Мова – Дитячі ігри», «Розумники», «Слово на долонці», «Мультимедійна абетка». Наприклад, мобільний додаток «Мова – Дитячі ігри» пропонує ігри, що сприяють розвитку мовленнєвих навичок, словникового запасу та граматики.

Він містить інтерактивні завдання та візуальні матеріали, які допомагають дітям навчатися через гру. Мобільний додаток «Слово на долонці» розроблений для розвитку фонематичного слуху, лексики, граматики. За допомогою ігор діти можуть вивчати нові слова, формувати речення та покращувати свої мовленнєві навички.

Комп'ютерні навчальні програми «Вивчаємо разом», «Маленький геній», «Розвиваючі ігри для малюків» містять різноманітні вправи та завдання для розвитку мовлення. Вони включають інтерактивні завдання, аудіо- та відеоматеріали, що допомагають дітям вивчати нові слова, фрази та граматичні структури.

Науковці виділяють типові педагогічні помилки, що знижують ефективність застосування мультимедійних технологій: а) недостатня методична підготовка педагога; б) неправильне визначення дидактичної ролі та місця мультимедійних технологій на заняттях; в) безплановість, випадковість їх застосування; г) перевантаженість заняття мультимедійними технологіями, перетворення його в зорово-звукову, літературно-музичну композицію. На такому занятті відсутня освітньо-виховна робота, порушуються елементарні дидактичні вимоги, переважає пасивне сприймання навчальної інформації дітьми [4].

Мультимедійні технології відіграють важливу роль у розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку, забезпечуючи інтерактивний і стимулювальний підхід до навчання. Використання мультимедійних засобів сприяє покращенню мовленнєвих навичок через візуалізацію освітнього процесу. Ці технології дозволяють дітям активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, що допомагає розвивати мовленнєвий запас, граматичні і комунікативні навички. Важливо, щоб використання мультимедійних технологій було систематизованим і спрямованим на досягнення конкретних освітніх цілей, а також забезпечувало баланс між цифровим і традиційним навчанням.

Література

1. Корчевський Б. Б., Дякова В. В. Мультимедійні технології в навчанні. Створення навчальних відеофільмів. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2010. № 3. С. 118-123.
2. Матюх Ж. В. Модель використання мультимедійних технологій вихователем закладу дошкільної освіти в освітній роботі з інклюзивною групою. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2018, № 1, с.80-86.
3. Нісінчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: [навч. посібник для вузів]. Київ: Книга Пам'яті України, Просвіта, 2000. 367 с.
4. Павлюк Т. О. Підготовка майбутніх вихователів до використання мультимедійних засобів навчання в професійній діяльності. *Наука і освіта*. 2015. №9. С. 143-147.

Ірина МІРЗОЯН,
магістрантка 2 курсу, спеціальності
012 Дошкільна освіта
Університету Ушинського
e-mail: mirzoyan.IM@pdpu.edu.ua

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ

Актуальність проблеми. Формування культури батьківства перебуває в царині теоретико-методичних досліджень учених різних галузей наук, зокрема філософії, психології, педагогіки, оскільки охоплює не тільки ціннісно-поведінкові утворення майбутніх батьків, але й соціальні прояви, що пов'язані з виконанням батьківських ролей. На жаль, у нашій країні поширені прояви педагогічної занедбаності дітей, відмови від виховання дітей, свідомого ігнорування виховання дітей. За таких умов актуалізується потреба формування педагогічної культури батьків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування педагогічної культури батьків висвітлена у працях Т. Алексєєнко,

О. Безпалько, О. Ільченко, В. Кравець, В. Мартинюк, Л. Міщик, Т. Пагути, В. Оржеховської, О. Ярошинської та ін. У наукових розвідках учених акцитується на важливості формування педагогічної культури батьків як основи ефективності та результативності сімейного виховання.

Мета дослідження полягає в узагальненні теоретичних основ формування педагогічної культури батьків.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна культура батьків є важливим чинником розвитку сучасного суспільства. Формування високоморальної, всебічно розвиненої особистості передбачає активну взаємодію педагогів закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО), сім'ї та громадськості в реалізації соціального замовлення суспільства та запитів батьків.

Феномен «педагогічна культура» тлумачиться вченими не однозначно. Так, учені (Н. Семенова, А. Сільчук) розглядають його як рівень педагогічної підготовленості батьків, що відображає ступінь їх зрілості як вихователів і проявляється в процесі сімейного і суспільного виховання дітей. Рівень педагогічної культури залежить від індивідуальних особливостей особистості, її освіченості, життєвого досвіду [2, с. 114]. Ученими визначено компоненти педагогічної культури, як-от: педагогічна підготовленість батьків, їхнє ставлення до виховної діяльності; педагогічні здібності батьків; вміння поєднувати батьківську любов до дітей з високою вимогливістю до них.

І. Білецька, О. Коберник, дещо розширюють поняття «педагогічна культура», і включають до нього здатність батьків планувати свою виховну діяльність [1].

Н. Сінельнікова визначає феномен «педагогічна культура», як конкретно-історичний специфічний спосіб свідомого вирішення поставлених перед сім'єю завдань, сукупність специфічних «механізмів» і засобів організації виховного процесу. Авторка наголошує на ролі когнітивного компонента в цьому процесі, усвідомленні виховних цілей і способів їх досягнення [4, с. 56].

На переконання І. Сідач, педагогічна культура батьків – це компонент загальної культури, який акумулює в собі накопичений попередніми поколіннями досвід виховання дітей у сім'ї. Він виявляється в усвідомленні батьками своєї відповідальності за виховання дітей, у ставленні до них, оцінюванні їхньої поведінки, у реальній діяльності та спілкуванні з ними, у здійсненні продуктивних зв'язків з різними виховними інститутами, у тому числі й ЗДО. Педагогічна культура, на думку вченої, є складною та динамічною системою; це осмислений, а іноді й неусвідомлений досвід власного дитинства, результат освіти, самоосвіти, психологічного розвитку особистості. Основними компонентами педагогічної культури є:

- психолого-педагогічні знання – уявлення батьків про вікові особливості розвитку дитини, самоцінність періоду дошкільного дитинства, основні завдання виховання;

- психолого-педагогічна компетентність – проявляється у здатності розуміти потреби дітей, раціонально спрямовувати зусилля й засоби на уміння бачити перспективи розвитку дитини, вибудовувати безконфліктні взаємини з дітьми;

- психолого-педагогічна рефлексія – уміння батьків аналізувати, критично оцінювати власну виховну діяльність, знаходити причини педагогічних помилок;

- емпатія – співпереживання, адекватна реакція батьків на вчинки й почуття дітей;

- педагогічна підготовленість – характеризується сукупністю психолого-педагогічних, фізіологічних, гігієнічних і правових знань, а також уміннями й навичками батьків, виробленими в процесі практики виховання дітей [3, с. 102].

Результатом формування педагогічної культури є батьківська відповідальність, компонентами якої, за І. Цимбалюк є:

- мотиваційний – моральна свідомість, емоційна зрілість, ціннісні орієнтації, психологічна готовність до батьківська;

- когнітивний – батьківські позиції стосовно розвитку дитини, уявлення батьків про способи взаємодії з дитиною, усвідомлення значення дошкільного періоду у формуванні особистості дитини;

- поведінковий – взаємодія з дитиною, стиль виховання, ставлення батьків до дитини, врахування її потреб та особливостей, гармонізація внутрішньо-сімейних взаємин.

I. Цимблюк зазначає, що діяльність педагогів повинна сприяти формуванню педагогічної просвіти батьків, розвивати компоненти батьківської відповідальності [5, с. 4].

У дослідженні феномен «педагогічна культура батьків» розуміємо як систему педагогічних знань, педагогічну та психологічну компетентності, які спрямовані на виховання і розвиток дитини. Педагогічні знання включають уявлення батьків про вікові особливості розвитку дитини, основні завдання та напрями виховання. Вони проявляються у ставленні до дитини, в оцінюванні її поведінки, реальній діяльності та спілкуванні з нею. Педагогічна та психологічна компетентності – це здатність батьків розуміти потреби дитини, спрямовувати свої зусилля на перспективи її розвитку. Також необхідно враховувати педагогічну рефлексію (вміння батьків аналізувати власні дії, вчинки і стани; критично оцінювати необхідність та ефективність запроваджених методів та прийомів виховання, знаходити причини педагогічних помилок) та педагогічну емпатію (адекватна реакція на вчинки та почуття дитини, співпереживання). Процес формування педагогічної культури батьків потребує постійного вдосконалення та розвитку. У виховному процесі ЗДО педагог має вдосконалювати вміння позитивного педагогічного спілкування, формування педагогічної позиції батьків, упроваджувати активні форми навчання батьків. Для результативного формування педагогічної культури важливим є вибудовування взаємин між батьками та педагогами на партнерських засадах, оскільки саме в партнерстві проявляється інтерес до самопізнання та самовиховання.

Висновки. Педагогічна освіта як цілеспрямована і організована виховна робота з батьками залежить від рівня їхньої педагогічної культури. Формування педагогічної культури батьків має базуватися на результатах вивчення рівня їхньої готовності до виховання дітей, моніторингу якості сімейного виховання, внесення коректив. Системна робота з батьками вихователки ЗДО забезпечить поступове зростання рівня їхньої педагогічної культури, усвідомлення батьківських обов'язків, оптимальний вибір стилю сімейного виховання.

Література

1. Білецька І.О., Коберник О. М. Педагогіка партнерства та її реалізація в творчій спадщині В. Сухомлинського. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 171. С. 34–39.
2. Семенова Н., Сільчук А. Формування педагогічної культури батьків як основа взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї. *Гірська школа українських Карпат*. 2016. № 14. С. 114 -118
3. Сідач І. Культура взаємин батьків та дітей, її суть та зміст. *Освіта й управління*. 2003. №4. С.102-109.
4. Сінельнікова Н. О. Педагогічна культура батьків як умова ефективного виховання дітей. *Імідж сучасного педагога*. 2015. № 5. С. 56–58.
5. Цимбалюк І. Психологічні аспекти педагогічної культури батьків. *Вісник кафедри педагогіки, психології та корекційної освіти*. Рівне, 2017. Вип. 21. С.4-12.

Оксана ПАНЧЕНКО,
доктор філософії, старший викладач кафедри
дошкільної та спеціальної освіти
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси (Україна)
e-mail: oksana-shpundra@ukr.net

ЗНАЧЕННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Значення розвивального середовища у формуванні дослідницьких умінь дітей дошкільного віку є важливим аспектом сучасної педагогічної науки, що пов'язано з необхідністю підготовки дитини до умов швидкозмінного інформаційного суспільства. Виховання дослідницької активності та пізнавальної самостійності у дітей дошкільного віку є основою під час організації освітнього процесу, оскільки саме в цьому віці відбувається становлення когнітивних пізнавальних процесів (відчуття, сприйняття, пам'яті, уваги, уяви, мислення), формування навичок критичного мислення та здатності до творчого вирішення проблем.

Беззаперечно, дослідницька діяльність забезпечує дитині можливість активно взаємодіяти з навколишнім середовищем, здійснювати пошук нових знань та розуміння їх практичного застосування. Формування дослідницьких умінь залежить від розвивального середовища, яке має бути структурованим відповідно до індивідуальних потреб дітей та забезпечувати пізнавальні потреби для їхнього розвитку. Таким чином, проблема створення ефективного розвивального середовища для формування дослідницьких умінь є актуальною з огляду на зростаючу потребу в розвитку дітей дошкільного віку, здатних до самостійного навчання та критичного мислення, що визначає інноваційний потенціал суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У змісті наукових праць А. Богуш, О. Бутенко, О. Кононко, К. Крутій, підкреслюється важливість розвивального середовища для формування ключових компетентностей дитини дошкільного віку, її соціалізації та емоційного розвитку. Дослідження

науковців показують, що ефективно організоване середовище сприяє гармонійному розвитку дитини, стимулює пізнавальні інтереси, розвиває творчі здібності, соціальні навички та емоційну стійкість, що необхідної життєдіяльності дитини. Деякі аспекти щодо організації розвивального середовища, яке сприятиме формуванню у дітей дослідницьких умінь розкрито у дослідженнях В. Вертугіної, С. Кондратенко, С. Носової, О. Пісоцького, які висвітлюють важливість створення середовища, яке заохочуватиме до експериментування, спостереження та дослідницької активності дітей дошкільного віку.

Мета статті - розкрити значення розвивального середовища в організації різних видів пізнавальної діяльності дитини спрямованої на формування дослідницьких умінь дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Ми живемо в епоху стрімких змін, коли знання та технології оновлюються з надзвичайною швидкістю. Для забезпечення готовності дітей до викликів майбутнього необхідно не лише формування базових знань, але й розвиток навичок критичного мислення, здатності до пошуку, аналізу та систематизації інформації, вміння ставити коректні запитання та знаходити обґрунтовані відповіді. Саме дослідницькі вміння є одним із ключових чинників успіху в сучасному суспільстві, що вимагає постійного оновлення компетенцій та здатності до інновацій. У цьому процесі велику роль відіграє розвивальне середовище, в якому перебуває дитина, оскільки саме воно забезпечує можливості для активного ознайомлення з навколишнім світом.

Формування дослідницьких умінь у дітей дошкільного віку значною мірою залежить від організації розвивального середовища, яке створює умови для різних видів пізнавальної діяльності. Одним із ключових завдань вихователя є забезпечення можливостей дітей для спостережень, експериментів і активної взаємодії з об'єктами навколишнього середовища [1]. Зокрема, спостереження за природними об'єктами в різних умовах (зміни пір року, погодні умови) дозволяють дітям формувати елементарні уявлення про світ. Екскурсії на території закладу дошкільної освіти, а також поза ним,

включно з віртуальними екскурсіями, сприяють збагаченню досвіду пізнавальної діяльності та активізують інтерес до навколишнього світу.

Діяльність на дитячих майданчиках, екологічних стежинах та дослідних ділянках забезпечує можливість дітям досліджувати властивості природних об'єктів, таких як пісок, вода, рослини, та спостерігати за природними явищами, що не лише стимулює допитливість, але й сприяє розвитку аналітичного мислення та здатності до висунення гіпотез [3, С. 196]. Наприклад, дослідження впливу різних умов на розвиток рослинного світу формує у дітей розуміння причинно-наслідкових зв'язків та закладає основи для наукового мислення.

Особливо важливе місце у формуванні дослідницьких умінь займає експериментальна діяльність у дитячих лабораторіях і метеомайданчиках, де діти мають змогу безпосередньо досліджувати властивості об'єктів та явищ [2, С. 100]. Експерименти, на відміну від спостережень, передбачають активне втручання в процес, що дає можливість дітям не лише спостерігати, але й створювати нові об'єкти навколишньої дійсності. Педагогічно обґрунтоване використання засобів навчання, таких як лабораторне обладнання або природні об'єкти, стимулює дітей до активної участі у процесі пізнання та забезпечує досягнення дидактичних результатів.

Таким чином, систематичне та комплексне використання розвивального середовища забезпечує не лише різноманітність методів і форм організації дослідницької діяльності, а й підтримує стійку мотивацію дітей до пізнання на всіх етапах освітньої діяльності [4, С. 74]. В той же час, правильно підібрані форми, методи та засоби організації пізнавальної діяльності у розвивальному середовищі з урахуванням індивідуальних особливостей дитини дошкільного віку (рівня когнітивного розвитку, інтересів та уподобань) дають змогу реалізувати цілі та завдання навчання, підвищують рівень готовності дитини до вивчення нового матеріалу та засвоєння вже відомого матеріалу, мотивують дітей до навчальної, ігрової та дослідницької діяльності, а отже, створюють передумови до формування дослідницької компетентності.

Висновки. Отже, розвивальне середовище є невід'ємним компонентом процесу формування дослідницьких умінь дітей дошкільного віку. Воно забезпечує умови для розвитку пізнавальної активності, критичного мислення та творчих здібностей, сприяючи самостійній пізнавальній діяльності дітей. Взаємодія з природними об'єктами, дослідницька діяльність та спостереження дозволяють дітям дошкільного віку на практиці засвоювати нові знання, формувати аналітичні навички та готують їх до подальшого навчання. Таким чином, ефективно організоване розвивальне середовище є важливим фактором гармонійного розвитку дитини та є основою для її успішної адаптації в умовах сучасного суспільства.

Література

1. Бутенко О. Розвивальне середовище як головна умова реалізації освітніх завдань у різновіковій групі. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/2997/1/rozv_ser_rez_osv_z.pdf.
2. Вертугіна В., Носова С. Педагогічні умови організації діяльності дітей дошкільного віку в дослідницькій лабораторії ЗДО. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2020. Вип. 66. С. 99-101.
3. Панченко О. О. Педагогічні умови формування природничо-дослідницьких умінь у дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти* : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр. К. І. Демчик]. Київ : Міленіум, 2020. С. 194-196.
4. Пісоцький О. П., Пісоцька Л. М. Середовище розвитку різновікової групи /. Психолого-педагогічні науки. 2019. № 3. С.74-80.

Ірина ПОПОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії та методики дошкільної освіти
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: popova.ii@pdpu.edu.ua

Інна ГІДИМА,
здобувачка освітнього ступеня магістра
спеціальності: 012 Дошкільна освіта
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: hidima.im@pdpu.edu.ua

ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Період старшого дошкільного віку є надзвичайно сприятливим для розвитку креативних здібностей дітей, який відзначається активним формуванням уяви, творчого мислення, проявом допитливості, спостережливості. Образотворча діяльність дітей це та сфера, де найбільше проявляються творчі здібності та творча активність дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури засвідчує, що теоретичні аспекти формування творчого потенціалу особистості представлено у працях зарубіжних науковців Дж. Гілфорда, К.Роджерса, С.Торренса та ін., а також вітчизняних учених: А. Аджейчак, С. Архіпова, Г.Балл, І. Біла, В. Ірклієнко, О. Кульчицька, В. Моляко, І. Омельчук, Л. Серилко, Л.Шульга й ін. Вони тлумачать творчу активність як психічні властивості особистості, що регулюють людські здобутки та є умовою життєдіяльності.

Роль образотворчої діяльності в розвитку у дітей дошкільного віку творчих здібностей та пізнавально-творчої активності висвітлена у працях дослідників: Н.Авер'янова, Т. Голуб, Н. Горошко І. Демченко, В. Кардашов, С. Коновець, В.Котляр, І.Ликова, П. Мандзій, Г. Сухорукова, Л. Шульга та ін.

Мета статті. Розкрити сутність розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку та педагогічні умови, що стимулюють творчі прояви дітей в образотворчій діяльності.

Виклад основного матеріалу. Творчі здібності, як зазначає Л. Шульга [11], не є вродженими, а формуються у процесі взаємодії дитини з навколишнім світом і є важливою стороною в розвитку їхньої особистості та підґрунтям для подальшого успішного самовираження. Процес творчості є досить складним, пов'язаним з інтелектуальною діяльністю дитини. С. Архіпова [2] вважає, що творчі здібності є найвищим рівнем інтелектуального розвитку і творча уява при цьому залежить від багатства досвіду людини.

На думку А. Анжейчак, у дітей старшого дошкільного віку у творчих видах діяльності нестача знань про довкілля компенсуються природною інтуїцією [1].

З дорослішанням, коли діти глибше знайомляться з творчою діяльністю, вони стають більш впевненими в собі та здатними демонструвати свої природні таланти. Однак більшість дітей потребують керівництва, щоб уникнути труднощів у творчому процесі та зберегти інтерес до образотворчого мистецтва.

З. Гіптерс зазначає, що художня творчість приносить дітям рівновагу, задоволення та можливість розвитку творчих здібностей, вміння знаходити найкращі рішення [4].

І. Біла підкреслює, що процес створення художнього твору сприяє розвитку в дітей уяви, асоціативного мислення та здатності до імпровізації. Важливим аспектом є також емоційне залучення дітей до процесу творчості, що сприяє розвитку їхньої емоційної сфери та здатності до самовираження [3].

На думку С. Сисоевої, процес розвитку творчих здібностей передбачає якісні зміни в пізнавальній діяльності дітей у результаті формування знань, умінь і навичок художньої діяльності і є багатокомпонентним.

Мотиваційний компонент визначає наявність мотивації та потреби у самовираженні, стійкість пізнавальних інтересів до процесу та результатів творчої діяльності.

Емоційний компонент проявляється в підвищеному емоційному фоні художньої діяльності. Поведінковий компонент включає пізнавальні здібності дітей, спонтанну регуляцію поведінки та результати творчих процесів.

Когнітивний аспект розвитку творчих здібностей проявляється у нових способах вираження свого ставлення, виході за межі практичних завдань, здатності мислити нестандартними художніми образами, гнучкості, оригінальності у вирішенні проблем [9, с. 198].

Т. Голуб, Н. Горошко вважають, що через взаємодію з образотворчим мистецтвом діти навчаються аналізувати, порівнювати, синтезувати інформацію та створювати нові образи, комбінувати елементи з реального та уявного світу, що сприяє формуванню креативного мислення дітей і є критично важливими для їхнього загального інтелектуального та емоційного розвитку [5; 6].

Схожу думку висловлює С. Коновець: образотворча діяльність є дуже ефективною для розкриття творчого потенціалу дитини, оскільки вона дозволяє дітям експериментувати з формами, кольорами та текстурами, висловлювати свої думки та почуття через художні образи [7].

Як стверджує І. Ликова, образотворча діяльність допомагає дітям не лише розвивати художні здібності, але й формувати особистісні якості: наполегливість, самостійність, відповідальність, колективізм [8].

Г. Сухорукова зазначає, що традиційні методики навчання дітей різних видів образотворчої діяльності потребують суттєвого оновлення й вимагають створення ефективних педагогічних умов, інтерактивного навчального середовища, де діти можуть експериментувати з різними матеріалами та техніками [10].

Аналіз змісту чинних програм з дошкільної освіти дозволив визначити педагогічні умови, необхідні для ефективного розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку.

В освітніх програмах «Дитина», «Впевнений старт» та «Я у Світі» серед педагогічних умов підкреслюється важливість створення сприятливого емоційного клімату, забезпечення дітей різноманітними матеріалами для творчості, свободи вибору технік, забезпечення індивідуального підходу до кожної дитини, підтримки її ініціативи та самовираження, забезпечення достатньої кількості часу для занять, створення умов для вільного творчого самовираження. В освітній програмі «Українське дошкілля» також підкреслюється важливість створення багатого на стимулюючі матеріали розвивального середовища, залучення дітей до колективних та індивідуальних проєктів, а також використання інтеграційного підходу (поєднання образотворчої діяльності з іншими видами мистецтва).

Узагальнюючи огляд пропонованих педагогічних умов, нами були розроблені й обґрунтовані педагогічні умови, що забезпечують ефективний розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в образотворчій діяльності:

- врахування індивідуальних особливостей кожної дитини, її інтересів та здібностей;
- використання різних видів мистецтва для збагачення образотворчої діяльності (музика, театр, література);
- звернення до образотворчих завдань та змісту, що сприяють розвитку уяви, креативного мислення та спонтанності в дітей;
- створення сприятливого емоційного клімату, де дитина відчуває підтримку та заохочення;
- надання переваги практичній діяльності у формуванні образотворчих навичок та вмінь.

Висновки. Отже, творчі здібності дітей старшого дошкільного віку характеризуються унікальною цілісністю емоційних станів, вольових та

інтелектуальних сил, характерних рис особистості. Педагог створює оптимальні педагогічні умови, які забезпечують успішний розвиток творчих здібностей в образотворчій діяльності з використанням інноваційних педагогічних технологій.

Література

1. Анджейчак А. Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості дитини в освітньо-виховних закладах. Обдарована дитина. 2000. № 5, С. 8–13.
2. Архіпова С. Методика розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку. Черкаси, 2016. С. 41-48.
3. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. С. 5-16.
4. Гіптерс З. Мистецтво як засіб художньо-естетичного виховання. Рідна школа, 2001. № 9, С. 60–63.
5. Голуб Т. Виховуємо обдарованих дітей. 2004. № 22, С. 47–53.
6. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Харків : Ранок. 2007. 144 с.
7. Коновець С. В. Образотворче мистецтво як засіб активації дитячої творчості. Мистецтво та освіта. 2001. № 3. С. 15–18.
8. Ликова І. О. Образотворча діяльність в дитячому садку. Харків : Ранок, 2008, 128 с.
9. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.
10. Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2011. 376 с.
11. Шульга Л. М. Методологічне підґрунтя технології розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. Психологія та педагогіка : сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування. Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2017. С. 106–108.

Ірина ПОПОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії та методики дошкільної освіти
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: popova.ii@pdpu.edu.ua

Ольга ТУГАЄВА,
здобувачка освітнього ступеня магістра
спеціальності: 012 Дошкільна освіта
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса (Україна)
e-mail: tuhaieva.ov@pdpu.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СТОРІТЕЛЛІНГУ У ФОРМУВАННІ ВМІНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ СКЛАДАТИ ТВОРЧІ РОЗПОВІДІ

Актуальність проблеми. Розвиток зв'язного мовлення дітей посідає одне з чільних місць в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. Формування вмінь складати творчі розповіді є одним з важливих напрямків з розвитку монологічного мовлення дітей дошкільного віку і потребує достатньо багатого словникового запасу, композиційних навичок побудови розповіді, уміння точно, цікаво та виразно передавати свій задум. Поряд з традиційними методиками формування вмінь складати творчі розповіді великі можливості має технологія сторітеллінгу, яка за своєю природою спрямована на стимулювання творчих проявів у дітей у процесі мовленнєвої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка вчених досліджувала проблему розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку: О. Білан, Л.Березовська, А. Богуш, Н.Гавриш, Н. Дятленко, Л. Калмикова, О. Кононко, К.Крутій, Т. Піроженко, Т. Постоян, Ю. Рібцун й ін. Учені розробили зміст, завдання, методику формування в дітей дошкільного віку вмінь складати описи, розповіді, міркування та переказувати літературні твори.

Різноманітні аспекти використання технології сторітеллінгу з освітньою метою розкрито у працях Н. Бондаренко, Г. Гич, Л. Зданевич, Н. Гущиної,

К.Крутій, С. Немченко, З. Удич, І. Черешнюк й ін. Дослідження проблеми з формування вмінь у дітей старшого дошкільного віку складати творчі розповіді засобами технології сторітеллінгу не ставала ще предметом спеціального наукового дослідження.

Мета статті. Обґрунтувати та окреслити можливості використання інноваційної технології сторітеллінгу для формування умінь у дітей старшого дошкільного віку складати творчі розповіді.

Виклад основного матеріалу. Лінгводидакти О. Білан, А.Богущ, О.Ворожейкіна, Н. Гавриш, Т. Постоян, М. Пентилук, О. Горошкіна й ін. розглядали зв'язне мовлення як єдине ціле, що узгоджене за змістом та структурою, та складається із пов'язаних між собою елементів.

О. Білан зазначає, що формування зв'язного мовлення відбувається за граматичними законами та законами логіки. Такі розповіді відповідають певній темі, є самостійними та завершеними [1].

У лінгводидактиці усталилась думка, що починати навчання дітей складних форм монологічного мовлення слід у старшому дошкільному віці. Це обумовлено тим, що в цьому віці діти вже володіють певним запасом знань про довкілля і відповідним словниковим запасом, їм доступні для побудови різноманітні синтаксичні конструкції, спостерігаються творчі прояви в мовленнєвій діяльності.

На думку О. Савченко, словесну творчість відносять до найбільш складного виду творчої діяльності дитини. Творчу розповідь характеризують як розповідь, яка вигадана дітьми самостійно, поєднуючи власний досвід, уяву та спостереження, та має емоційне забарвлення переважно позитивного характеру. Ключовими компонентами виступають нові образи, події, персонажі [4].

Н. Гавриш підкреслює, що на словесну творчість дітей впливають сприймання ними творів мистецтва та враження від довкілля. Результатом такої діяльності є складання творчих розповідей, казок. Механізм складання творчої розповіді передбачає обробку інформації, додавання фантазії та

складання безпосередньо творчої розповіді, яка має такі складові елементи: зав'язка, хід подій, кульмінація, розв'язка.

Учена зазначає, що для цього необхідно створити певні передумови, а саме: збагачення життєвого досвіду дітей задля вражень та фантазії; збагачення активного словника, оскільки нові слова потрібні для опису явищ, персонажів, переживань; розвиток навичок структурування розповіді та вигадування (дитина розуміє, що потрібно придумати щось нове, що раніше не відбувалося) [3].

Характеризуючи мовленнєво-творчу діяльність дітей, Н. Гавриш виокремлює такі компоненти: мотивація дитини до створення творчих розповідей; бажання проявляти творчість; уміння послідовно висловлювати думки; уміння користуватися літературними засобами виразності; креативність висловлювання дитини, його унікальність та несхожість з іншими; сприятливість емоційної атмосфери, що надихає дитину на творчість [3].

Дослідження вітчизняних науковців свідчать про те, що старший дошкільний вік є сензитивним періодом для формування вмінь складати творчі розповіді. Але низькі показники розвитку даного виду мовленнєвих умінь дітей свідчать про необхідність використання інноваційних підходів у роботі з формування мовленнєвої компетенції дітей старшого дошкільного віку. До одного із таких підходів можна віднести використання технології сторітеллінгу, популярність якої невпинно зростає, що обумовлено її ефективністю.

Безсумнівними є переваги сторітеллінгу. Цей метод є універсальним та інтерактивним. Всесвітньо відомий італійський письменник Джанні Родарі розповідав про прийоми сторітеллінгу, які допомагають дітям вигадувати розповіді та робити це самостійно. У закладах дошкільної освіти в Італії мала місце гра в оповідача, відповідно до правил якої передбачалось розповідання дітьми вигаданої історії. При цьому вихователь занотовував ідеї дітей, стежив за послідовністю подій. Потім діти ілюстрували свої розповіді.

Н. Бондаренко виокремлює функції сторітеллінгу: ця технологія спонукає та мотивує (завдяки сторітеллінгу людина надихається на створення чогось нового); об'єднує (сторітеллінг сприяє виникненню спільної ідентичності, налагодженню дружніх стосунків); виступає інструментом комунікації; впливає на формування авторитетності лідера та закладає фундамент виникнення спільних переконань; має практичну цінність, сприяє досягненню позитивного результату [2].

Учена також виділяє різновиди сторітеллінгу, деякі з яких активно використовуються в практиці роботи освітніх закладів: пасивний сторітеллінг передбачає розповідання педагога (наприклад, для ознайомлення з новими правилами); активний сторітеллінг, в якому беруть участь і діти (доречно застосувати для засвоєння дітьми знань і умінь) [2].

На думку М. Шморгун, можна виокремити такі види сторітеллінгу: культурний сторітеллінг – це розповіді про правила, прийняті у суспільстві, етикет, моральні устої; соціальний - історії про людей навколо: знайомих, друзів, відомих людей у країні тощо; розповідання міфів та легенд - розповіді повчального змісту, які відображають стародавні події у цікавій формі; історії з несподіваною кінцівкою про містичні події та істоти; сімейний - це історії про родичів, членів родини, далеких предків, історію роду тощо; до дружнього сторітеллінгу відносять історії про події, пережиті разом із друзями, спогади про час, проведений разом; до особистого сторітеллінгу слід віднести історії про власний досвід та події із життя [6].

І. Цьомка рекомендує починати навчання сторітеллінгу зі складання розповідей про реальні події, коли діти знайомляться з головними персонажами та обставинами подій. Далі педагог наводить приклад розповіді та варіанти розвитку сюжету. Наступним етапом є сторітеллінг на теми, засновані на особистому досвіді (про свій день, святкування Дня народження тощо). Саме на цьому етапі діти засвоюють структуру творчої розповіді. Після цього вони долучаються до створення творчої розповіді з наданої теми і з опорою на план-програму (набір опорних слів з предметними картинками:

розповідь про літній день - предметні картинки: сонце, діти, пляж, пісок, море). Спираючись на них, діти розповідають про події, показуючи взаємозв'язки між об'єктами. Педагог допомагає запитаннями, які спрямовані на встановлення зв'язку між подіями [5].

Висновки. Технологія сторітеллінгу містить потенційно великі можливості для формування умінь у дітей старшого дошкільного віку складати творчі розповіді. Професійне та творче використання цієї інноваційної технології може допомогти у зростанні ефективності виконання освітніх завдань з розвитку зв'язного монологічного мовлення дітей у закладах дошкільної освіти.

Література

1. Білан О. І. Художньо-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку. Львів : Проман, 2007. 64 с.
2. Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. *Молодь і ринок*. 2019. Вип. 7. С. 130–135.
3. Гавриш Н. В. Розвиток Мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк: Лебідь, 2001. 218 с.
4. Савченко О. Формування у молодших школярів загальнонавчальних комунікативних умінь і навичок. *Початкова школа*. № 10. 2014. С. 6-10.
5. Цьомка І.С. Сторітеллінг у роботі з дітьми дошкільного віку. Всеосвіта. Бібліотека методичних матеріалів. URL: <https://vseosvita.ua/library/stattastoritelling-u-roboti-z-ditmi-doskilnogo-viku-485834.html>
6. Шморгун М. STORITELLING (сторітеллінг) як ефективний метод формування комунікативної компетентності молодших школярів. URL: <http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/bitstream/123456789/5736/1/Зміст%20посібника.pdf>

Ілона УСАТЕНКО,
магістрантка 2 курсу, спеціальності
012 Дошкільна освіта
Університету Ушинського
e-mail: Usatenko.IV@pdpu.edu.ua

СУТНІСТЬ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ НА ЕТАПІ ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА

Актуальність проблеми. З-поміж важливих завдань сьогодення, що стоїть перед закладами освіти, особливого значення набуває проблема розумового розвитку дітей. Логічне мислення – це необхідний засіб засвоєння матеріалу в будь-якій галузі наук, у тому числі в царині математики. Вони використовуються для узагальнення й систематизації знань, уміння обґрунтовувати, робити висновки. Отже, навчання дітей дошкільного віку розмірковувати є одним із важливих завдань сьогодення.

Аналіз останніх досліджень. Проблема математичної підготовки дітей дошкільного віку досліджувалася ученими різнобічно: формування часових уявлень (О. Бакаленко, Н. Голота); дидактичні методи, форми, засоби формування математичних знань (М. Машовець, Л. Плетеницька); упровадження диференційованого підходу у формуванні математичних уявлень у дітей (Н. Баглаєва, Т. Степанова); пізнавальну активність як чинник логіко-математичного розвитку дітей (Л. Зайцева, К. Щербакова); використання інформаційно-комунікативних технологій як засобу навчання дітей лічби (Т. Павлюк) та ін.

Мета дослідження полягає в теоретичному узагальненні та систематизації досліджень учених із проблеми логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Навчання дітей дошкільного віку логічно милити, розмірковувати є одним із важливих завдань дошкільної освіти на сучасному етапі. Виходячи з положень Базового компонента дошкільної освіти (далі – БКДО), педагог має озброїти дитину вмінням жити, сприймати життя в цілісності, а це значно складніше, ніж формувати систему знань і вмінь із

математики, природи, навчання грамоти. Дитина не оволодіє світоглядними знаннями, якщо не вмітиме логічно мислити.

З'ясуємо сутність поняття «логіка». Логіка походить від давньогрецького слова «логос», значення якого пов'язане із поняттями «мислення», «мова» та «мовлення». Логіка – це сукупність наук про закони й форми мислення, про логіко-математичні закони обчислення [1].

Результати психолого-педагогічних досліджень свідчать, що загальному розумовому розвитку сприяє систематизація знань. Матеріал, упорядкований у чітку систему знань легше засвоюється, ніж матеріал розрізнений, випадковий, не систематизований [4, с.13]. Перехід від пізнання зовнішніх властивостей явища до внутрішніх, встановлення їхніх взаємозв'язків, може здійснюватися тільки в процесі засвоєння дітьми певної системи знань, коли кожне наступне поняття (уявлення) витікає з попереднього (логічне мислення, порівняння, синтез, аналіз, узагальнення, абстрагування) [3].

До кінця дошкільного віку закладаються елементи логічного мислення з опорою на поняття, яке формується у процесі організації переходу дитини від зовнішніх орієнтовних дій до дій внутрішнього плану. Логіко-спрямовані ігри математичного змісту забезпечують пізнавальну активність дітей, бажання вчитися, сприймати пізнавальні завдання, знаходити їх логічне вирішення. Діти починають розуміти, що для правильного розв'язання завдання необхідно зосередити свою увагу, сконцентрувати зусилля.

Таким чином, поняття «логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку» є досить складним, комплексним і багатоаспектним, що ґрунтується на якісних змінах дитини у пізнавальній діяльності, що відбувається внаслідок формування математичних умінь і пов'язаних із ними логічних операцій.

У дослідженні під логіко-математичним розвитком дітей дошкільного віку розуміємо якісні зміни в пізнавальній діяльності дитини, які відбуваються у результаті формування елементарних математичних уявлень і пов'язаних з ними логічних операцій.

Математична освіта дітей дошкільного віку спрямована на засвоєння дітьми уявлень про множини, число, рахунок, форму предметів та геометричні фігури, величини та їх вимір, найпростіші обчислювальні дії, формування логіко-математичного розвитку, прийомів та способів розумової діяльності, передбачених програмними вимогами [2].

Формування логіко-математичного розвитку дітей здійснюється за допомогою науково обґрунтованої методичної системи, компонентами якої є мета, зміст, методи, засоби та форми організації роботи з дітьми в ЗДО. Серед завдань щодо формування елементарних математичних уявлень та математичного розвитку дітей слід виділити: засвоєння знань про множини, кількість, величину, вимірювання величин, форму, просторово-часові уявлення, обчислювальну діяльність, оволодіння математичною термінологією, розвиток пізнавальних інтересів та здібностей дітей.

Поділяємо погляди Л. Березовської у тому, що виконання означених завдань залежить від оволодіння вихователькою ЗДО ґрунтовними математичними знаннями задля того, щоб занурити дитину у світ цікавої математики, навчити здійснювати математичні та логічні операції, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формувати алгоритмічні уявлення тощо. Особистість, яка математично мислить, швидше знаходить вихід із непередбачуваних складних ситуацій, приймає раціональні рішення та є найбільш адаптованою до життя [2, с. 3].

Висновок. Проблема логіко-математичного розвитку дітей старшого дошкільного віку в системі дошкільної освіти базується на науково-теоретичних розробках педагогів та психологів, в яких доведено можливість і механізми розвитку логічного мислення та формування математичних уявлень у дітей дошкільного віку. На нашу думку логіка та математика для дитини це не просто система знань, а потужний інструмент пізнання дитиною довколишнього світу, засобів логічного відображення об'єктів і осягнення відносин між ними, що забезпечує пізнавальний та логіко-математичний розвиток дитини.

Література

1. Баглаєва Н. Логіко-математичний розвиток дошкільників: шляхи оптимізації. *Палітра педагога*. 2002. № 2. С. 12–14.
2. Березовська Л. І. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навч. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 252 с
3. Брежнєва О. Г. Концептуальні засади математичного розвитку дітей дошкільного віку: логіка реалізації технології «інтегрованих дидактичних модулів». *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2017. № 2. С. 5-10.
4. Тарнавська Н. П. Застосування діяльнісного підходу в процесі формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. *Сучасні технології формування логіко-математичної компетентності в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку збірник науково-методичних праць* / за заг. ред. Н. П. Тарнавської, Н. Ю. Рудницької, Ю. М. Мурашевич. Житомир: ФОП «Левковець», 2015. С. 121-124.
5. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : Наказ МОН України від 12 січня 2021 р. № 33 / Міністерство науки і освіти України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20ko

Оксана ЧЕКАН
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету,
м. Мукачево (Україна)
e-mail: oksana.chekan010788@gmail.com

ІННОВАЦІЇ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ: РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З АУТИСТИЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

На сьогодні суттєвий відсоток з-поміж дітей із особливими особливими освітніми потребами становлять діти з аутизмом. Згідно зі світовими дослідженнями, принаймні 1% населення стикається з аутизмом. У останні роки відповідний показник зріс, що значною мірою пов'язано з підвищенням обізнаності щодо означеного діагнозу. За даними Центрів контролю та профілактики захворювань, у США у 2014 році аутизм діагностувався у одного з 68 дітей, що становить приблизно 1,5% дитячого населення [3]. Огляд поширеності аутизму на міжнародному рівні був здійснений ресурсом Autism Reading Room [3].

В Україні частота випадків аутизму порівняно з іншими психічними розладами є нижчою, однак статистика показує, що серед кожних 10 000 дітей від 4 до 26 років є від 4 до 26 дітей з аутизмом. За останні 10 років кількість випадків аутизму зросла на 273%, причому тільки в Києві офіційно зареєстровано близько 300 дітей-аутистів [7].

Варто зазначити, що діти з розладами аутистичного спектру зазвичай добре адаптуються до взаємодії із сучасними гаджетами та технологічними пристроями. У статті, опублікованій Ресурсним центром для аутизму штату Індіана (Indiana Resource Center for Autism), Крісті Браун Лофланд (Kristie Brown Lofland) наголошує на тому, що діти з аутизмом є "візуальними учнями" (visual learners), що робить інформаційні та асистивні технології важливими засобами для їхнього освітнього процесу. Крісті Браун Лофланд зазначає: "Технології роблять візуальні зображення більш доступними для дітей з

аутизмом, водночас комп'ютерна графіка привертає їхню увагу та утримує її" [1].

Дослідження [2; 4; 7; 9] показали, що комп'ютеризовані методи навчання виявляються більш ефективними для дітей з аутистичними розладами в порівнянні з класичними підходами. Діти з аутизмом легше взаємодіють з комп'ютерами або планшетами, сприймаючи таку взаємодію менш напруженою та більш привабливою, ніж спілкування з іншими людьми. Діти демонструють більшу зосередженість і продуктивність під час використання цифрових пристроїв та спеціалізованих додатків для розвитку навичок у порівнянні з традиційними методами.

Інтеграція передових інформаційних технологій під час освітнього процесу для дітей з аутизмом дозволяє ефективно застосовувати найновіші досягнення ІТ-сектору в соціалізації та навчанні осіб з особливими освітніми потребами. Глибокий аналіз світового досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні осіб з аутизмом може сприяти розробці класифікації ІКТ-інструментів для цієї категорії дітей та визначенню найперспективніших напрямків розвитку означеної галузі.

Роль сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з аутизмом, досліджено N. Tortosa у праці "Допоміжні технології для дітей із поведінковими спектрами аутиста: інструкція для педагогів" [2]. Важливість інформаційних комп'ютерних технологій також описав Т. Takeo та ін. [2]. Окрім цього, інформаційні технології відіграють ключову роль у забезпеченні впевненості дітей з аутизмом у соціальних ситуаціях.

Згідно з публікацією "Huffington Post 2015" [8], цифрові технології сприяють соціалізації дітей з аутизмом. Спеціальний педагог Кетрін де Брос підкреслює потужну роль цифрових технологій як допоміжного інструмента. Ріта Джордан та її колеги з Бірмінгемського університету [6] наголошують на ефективності освітніх стратегій для дітей з аутистичним спектром, підкреслюючи важливість технологій та інклюзивної освіти. Водночас

дослідник С. Пауел [6] вказує на можливі ризики, пов'язані з використанням ІКТ, зокрема на загрозу поглиблення ізоляції осіб з аутизмом через надмірне користування комп'ютерними технологіями. Інші дослідники [2; 4; 7; 9] зазначають, що сучасні технології надають можливість глибше зрозуміти світ аутизму, сприяючи розвитку навичок і зниженню рівня тривожності цієї категорії дітей.

Розробники інформаційних технологій, орієнтованих на підтримку освітнього процесу для осіб з аутистичними розладами, мають приділяти особливу увагу забезпеченню доступності та зручності використання веб-ресурсів. Це передбачає дотримання стандартів, таких як ISO/IEC40500:2012, рекомендованих Всесвітньою організацією веб-консорціумів (W3C) [5]. Важливо також інтегрувати принципи універсального дизайну освітнього процесу (UDL), які спрямовані на покращення візуального представлення навчального матеріалу [9].

У цьому контексті варто звернути увагу на досвід Кембриджського університету, де були розроблені онлайн-інструменти для підтримки універсального дизайну. Детальний опис відповідних інструментів і їх функціональних можливостей наведений у публікації Toolkit Inclusive Design [4].

Незважаючи на заходи державної політики, зокрема запровадження посади освітнього омбудсмена в 2019 році, освітні заклади все ще стикаються з низкою проблем, а саме: відсутність всеосяжних методичних рекомендацій, стандартизованої інфраструктури, ресурсів, кваліфікованих педагогів і належної підтримки служб. Недостатнє матеріальне та технічне забезпечення є однією з основних перешкод на шляху до прогресу в освіті, розвитку грамотності та навичок розуміння у дітей з аутизмом. Організація Об'єднаних Націй (ООН) підкреслює важливість використання допоміжних технологій для підтримки дітей з аутизмом у їхніх громадах, вказуючи на те, що такі технології можуть підвищити успішність дітей в освітніх закладах.

Отже, визнається, що інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) та інноваційні освітні методики мають значний потенціал для поліпшення освіти дітей з аутизмом. Їх ефективне впровадження може сприяти більшій адаптації дітей-аутистів до освітнього середовища, покращенню їхніх соціальних та когнітивних навичок, а також підвищенню загальної успішності в освітньому процесі. Це підкреслює важливість розробки та впровадження спеціалізованих ІКТ-рішень та методик, що враховують індивідуальні потреби дітей з аутистичними розладами, забезпечуючи їм рівні можливості для розвитку та інтеграції в суспільство.

Література

1. 3 Ways Assistive Technology Can Help Students with Autism. – Available online: <https://edtechmagazine.com/k12/article/2016/08/3-ways-technology-can-help-students-autism>.
2. Eecnologías de ayuda en personas con trastornos del espectro autista: guía para docentes. Francisco Tortosa Nicolás / Colegio Público de Educación Especial para Niños Autistas “Las Boqueras”. – Available online: <http://diversidad.murciaeduca.es/tecnoneet/docs/autismo.pdf>.
3. How prevalent is autism? – Autism Reading Room. – Available online: http://readingroom.mindspec.org/?page_id=6523.
4. Inclusive Design Toolkit. – Available online: <http://www.inclusivedesigntoolkit.com/>.
5. ISO Homepage. – Available online: <https://www.iso.org/standard/58625.html>, last accessed 2018/11/09.
6. Powell S. The use of computers in teaching people with autism // In Autism on the Agenda: Papers from a Rita Jordan Educational Interventions for Children with Autism: A Literature Review of Recent And Current Research.
7. Проблема аутизму в світі і Україні. – Режим доступу: <http://autism.in.ua/uk/proautism/uamir>.

8. The Technology That's Giving Students With Autism a Greater Voice. – Available online: https://www.huffingtonpost.com/2015/04/20/teaching-technology-autism_n_6865030.html.

Оксана ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету,
м. Мукачево (Україна)
e-mail: oksana.chekan010788@gmail.com

Каріна ДИУСЬ

Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
група СОЛ-2
спеціальність 012 Спеціальна освіта
Мукачівський державний університет, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

Початок ХІ століття характеризується стрімкою інформатизацією суспільного життя та формуванням глобального інформаційного суспільства та поширенням комп'ютерних технологій. У зв'язку з цим суспільство зіткнулося з одним із своїх головних викликів – це формування інноваційного мислення та інформаційної культури у підростаючого покоління з допомогою інноваційних педагогічних технологій.

За І. Дичківською, інноваційні педагогічні технології – це «цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів [1, с. 112].

Водночас, з точки зору сучасних педагогічних досліджень, інноваційна педагогічна технологія виступає як компонент педагогічного процесу, що відображає його провідні, сутнісні характеристики – сукупність послідовних взаємодій з метою розвитку. У практичній діяльності педагогічна технологія є результатом рефлексії вихователем педагогічної взаємодії [3, с. 135].

Вибір інноваційної технології педагогом закладу дошкільної освіти багато в чому залежить від того, наскільки ця технологія сприймається і ідентифікується вихователем, наскільки вона відповідає його особистісним якостям і психологічними характеристиками, наскільки педагог має уявлення про призначення технології, форми і методи, за яких реалізація технології на занятті буде найбільш ефективна і оптимально затратна за часом.

Інформаційно-комунікаційні технології в Україні є особливо актуальними в умовах модернізації освіти. Це відбувається через демонстрацію та власну роботу з ноутбуком, з інтерактивною дошкою, телевізором, з прослуховуванням різних творів чи розповідей тощо, з метою посилення роботи пам'яті та розумових процесів дітей дошкільного віку.

Поряд з традиційними засобами, популярності набувають мультимедійні засоби навчання в електронних освітніх ігрових ресурсах, де вдало поєднуються тексти, аудіо, малюнки, анімація, інтерактивні завдання створені у формі гри, які дозволяють задіювати одночасно зір і слух, увагу і мислення. В основі роботи з дітьми дошкільного віку лежить мультисенсорний підхід, що зосереджується у слуховому, візуальному, маніпуляційному сприйнятті змісту навчального матеріалу.

Інноваційні педагогічні технології розглядають не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед як відкритість. Вони забезпечують умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку.

Інноваційні педагогічні технології є специфічними і досить складними, потребують особливих знань, навичок, здібностей.

Інноваційні педагогічні технології в системі освіти засвідчують якісно новий етап взаємодії й розвитку науково-педагогічної та педагогічної творчості і процесів застосування її результатів. Складність, багатогранність педагогічної діяльності є чинником, що відкриває простір для багатьох педагогічних технологій, динаміка продукування яких постійно зростає.

Однією з них – є LEGO-технології. Що виступають незамінним дидактичним матеріалом освітнього процесу дошкільнят. Конструктор є надійним помічником у роботі практичних психологів, вчителів-логопедів і корекційних педагогів, допомагаючи провести тестування, релаксаційні та корекційно-розвивальні вправи.

За допомогою LEGO-технології розвивається сенсорне сприйняття, формуються уявлення про зовнішні властивості предметів, розвивається дрібна моторика, формується цілісна система уявлень дитини про навколишній світ, збагачується життєвий досвід [4].

Сучасна освіта, зокрема дошкільна освіта, передбачає використання парногрупових, авторських технологій, технологій особисто зорієнтованого навчання та рівневої диференціації. Усі вони при оптимальному застосуванні та поєднанні здатні значно підсилити ефективність освітнього процесу й отримати гідний результат у вигляді комплексу не знань, вмінь та навичок, а компетентностей, необхідних для життя та подальшого навчання дітей.

Узагальнюючи вище сказане, варто підкреслити, що інноваційні технології сприяють розвитку гармонійно розвиненої особистості розкриваючи перед дітьми широкі можливості для розвитку здібностей. Таким чином, кожна дитина індивідуально пізнає корисну інформацію і знаходить для себе щось нове, обґрунтовує, продумує і на основі цього формує свої життєво необхідні компетенції, формує себе як особистість в цілому, що у свою чергу, сприяє розвитку інноваційної культури.

Головна умова впровадження інноваційних технологій у дошкільну освіту – це ініціатива і винахідливість, творчий підхід і прагнення до розробки й впровадження змін, цікавих ідей спрямованих на освітній процес та їх практична реалізація, а також умов, які створює для своїх працівників керівник ЗДО для здійснення інноваційної діяльності. [2, с. 182].

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у дослідженні педагогічних умов упровадження інноваційних педагогічних технологій у сучасних закладах дошкільної освіти.

Література

1. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
2. Смолюк С.В. Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті / С.В. Смолюк // Періодичний науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. Серія: Дошкільна педагогіка. – 2023. – Випуск 58. – Том 2 – с.182.
3. Шахіна Ю., Садова Д. В. Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті: переваги та особливості використання. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки", 2020. Вип. 1. С. 236-240.
4. Шість цеглинок в освітньому просторі школи :методичний посібник / упор. О. Ю. Рома. The LECO Foundation, 2018. 32 с.

Оксана ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету,
м. Мукачево (Україна)
e-mail: oksana.chekan010788@gmail.com

Акилина ІЛЬНИЦЬКА

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
група ДО-2м
спеціальність 012 Дошкільна освіта
Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ПІДХОДИ

Сучасне суспільство з його розмаїтістю і темпом розвитку ставить вимоги до кожного його члена, який прагне бути успішним й щасливим, починаючи з раннього віку. Насамперед, це стосується впевненості, що базується на довірі, позитивному ставленні до себе і світу, здатності швидко

адаптуватися до нових ситуацій та знаходити спільну мову з оточуючими. Означені якості формуються на етапі первинної соціалізації дитини і значною мірою залежать від характеру середовища, яке створюється в родині та закладі дошкільної освіти, що є першими соціальними інститутами.

У Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», а також у Базовому компоненті дошкільної освіти одним з основних завдань є збереження та зміцнення фізичного, психічного та духовно-морального здоров'я дитини. Враховуючи це, головною метою освітнього процесу є підготовка зростаючої особистості як свідомого, активного суб'єкта, здатного вирішувати актуальні проблеми, творчо змінювати і вдосконалювати навколишній світ та самого себе. У цьому контексті гуманістичне розуміння цілей полягає у забезпеченні повноцінного та гідного життя дітей молодшого дошкільного віку.

Перехід дітей молодшого дошкільного віку від вузького сімейного середовища до інтеракцій з однолітками та дорослими у закладах дошкільної освіти виступає значним психологічним викликом. Даний період характеризується численними невротичними реакціями, негативними поведінковими проявами, соціальною замкнутістю, а також зниженням рівня мовленнєвої та загальної психічної активності. Означені явища обумовлені специфікою молодшого дошкільного віку, що включає слабо виражений інтерес до соціального оточення, відсутність навичок ефективної комунікації, спільної гри та обміну іграшками, сором'язливість, безініціативність, недостатній розвиток активного мовлення, а також підвищену вразливість фізичного та психічного здоров'я. Проблематика ставлення дітей молодшого віку до дошкільних закладів освіти розташовується на стику психології, дошкільної педагогіки та соціальної педагогіки. Психологічні джерела розглядають відповідне питання як одну з ключових складових процесу формування і розвитку особистості у дитячому віці (Кононко, Кудрявцев, Петровський, Піроженко, Фельдштейн). Процес становлення образу «Я» (Єлагіна, Зеньковський, Ісаєв, Мухіна, Новосьолова, Слободчиков, Створкіна)

та взаємодія між закладами дошкільної освіти і родиною як першими соціальними інститутами (Люблінська, Мещерякова, Науменко) також є предметом наукових досліджень. Особливості формування позитивного ставлення до навколишнього світу та самого себе у дітей раннього та дошкільного віку, а також їхні індивідуальні характеристики і рівні розвитку вивчалися у спеціальних дослідженнях (Аксаріна, Бауер, Божович, Валлон, Венгер, Гуріна, Ельконін, Запорожець, Котирло, Кузьменко, Ладивір, Неверович, Проскура).

Проблема ставлення дітей до закладів дошкільної освіти ретельно досліджена з погляду особливостей соціального розвитку на різних етапах онтогенезу. Вплив соціального середовища на цей процес детально розглянуто у працях таких науковців, як Т. Алексєєнко, О. Алеко, І. Бех, Б. Братусь, Л. Варяниця, Л. Врочинська, Т. Кравченко, Л. Куликова, С. Курінна, М. Лукашевич, О. Малахова, І. Рогальська-Яблонська та інших дослідників.

У психологічних джерелах проблема становлення особистості в дитинстві розглядається у різних аспектах, включаючи розвиток особистості в онтогенезі та специфіку структурування її компонентів (Бех, Кудрявцев, Петровський, Піроженко, Фельдштейн). Процес становлення самосвідомості та базового образу «Я», як умови формування суб'єктності та прояву активності особистості на різних етапах онтогенезу, досліджували Єлагіна, Зеньковський, Ісаєв, Слободчиков, Створкіна. Особливості формування позитивного ставлення до навколишнього світу і самого себе у дітей раннього та дошкільного віку, а також їхні індивідуальні прояви, спрямованість і рівні розвитку розглядали Аксаріна, Бауер, Божович, Валлон, Венгер, Гуріна, Ельконін, Запорожець, Котирло, Кузьменко, Ладивір, Неверович, Проскура. Роль сім'ї та закладів дошкільної освіти у формуванні особистості в ранньому онтогенезі досліджували Авдєєва, Люблінська, Мещеряков, Науменко. Морально-ціннісні аспекти особистості як складову активної позиції досліджували Лохвицька, Морєва, Почеревіна, Якобсон.

Аналіз сучасних досліджень у галузі дошкільної освіти (Л. Артемова, А. Богуш, З. Борисова, Н. Гавриш, Л. Зданевич, Л. Зайцева, І. Луценко, І. Кіндрат, О. Кононко, К. Крутій, С. Ладивір, В. Оржеховська, Т. Піроженко, Т. Поніманська та інші) свідчить про активні пошуки науковців і практиків щодо модернізації змісту освіти та виховання дітей. Особлива увага приділяється впровадженню особистісно орієнтованих виховних технологій і створенню психолого-педагогічних умов, що сприяють оптимальному розвитку дітей у взаємодії сім'ї та закладів дошкільної освіти.

Наукові дослідження, присвячені ранньому та молодшому дошкільному віку, активно проводились за такими напрямками: анатомо-фізіологічним (М. Безруких, О. Кочерга, В. Солькін, Д. Фарбер); психологічним (Л. Виготський, З. Гуріна, І. Дубровіна, Д. Ельконін, О. Запорожець, М. Лісіна); соціально-педагогічним (Н. Гавриш, Л. Кальченко, К. Крутій, І. Макаренко, Т. Науменко, І. Печенко та інші). Останні наукові дослідження проблеми становлення особистості на етапі раннього онтогенезу висвітлюють різні аспекти процесу в працях З. Гуріної, М. Єлагіної, О. Зимоніної, О. Кононко, Р. Моїсеєнко, В. Паніної, О. Саприкіної, Н. Семенової, О. Смирнової та інших. Вчені акцентують увагу на важливості перших років життя для соціального, розумового та особистісного розвитку дитини, коли формуються первинні уявлення про себе і довкілля, відбувається становлення самосвідомості, виникають стійкі форми міжособистісної взаємодії з оточенням, засвоюються моральні та соціальні норми.

Сім'я, дошкільний навчальний заклад та дитяче співтовариство на етапі дошкільного дитинства, як первинні інститути соціалізації, набули в сучасному суспільстві специфічних характеристик, проте залишаються ключовими в процесі становлення особистості та формування первинного соціального досвіду. Проте, вчені зазначають, що перехід від сім'ї до нових соціальних умов часто стає надзвичайно проблемним для батьків, педагогів та дітей. Дослідники стверджують, що формування особистості дитини відбувається одночасно і взаємопов'язано з моменту народження, що

призводить до розвитку як цілісного, системного процесу, а не як послідовності окремих, неузгоджених змін. Це, в свою чергу, визначає ставлення дитини до себе і світу. Однак, питання формування позитивного ставлення у дітей четвертого року життя до дошкільних навчальних закладів не було предметом спеціального дослідження.

Отже, аналіз наукової літератури свідчить, що, незважаючи на активні психолого-педагогічні дослідження проблеми соціальної адаптації дитини на ранніх етапах онтогенезу, питання формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти залишається недостатньо дослідженим і технологічно нерозробленим. На нашу думку, проблема полягає передусім у неготовності значної кількості батьків майбутніх вихованців до конструктивної взаємодії з закладами дошкільної освіти як активних і відповідальних учасників освітнього процесу. Крім того, існують неефективні способи побудови взаємин між закладами дошкільної освіти та сім'ями, а також недостатньо розроблене забезпечення психолого-педагогічного супроводу адаптаційного процесу для молодших дошкільників, що ускладнює його перебіг.

Література

1. Алєко, О. А. (2016). *Формування первинного соціального досвіду дитини у процесі взаємодії суспільного і родинного виховання*. (Дис. канд. пед. наук). Слов'янськ.

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція): наказ
№ 33 від 12.01.2021 р. МОН
України. https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

3. Богуш, А. М. (2014). *Оберіг: програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років*. Тернопіль : Мандрівець.

4. Піроженко, Т. О. (2014). *Дитина у сучасному соціопросторі : навч. посібник*. За ред. Т. О. Піроженко. Київ. Кіровоград : Імекс-ЛТД.

Оксана ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти

Мукачівського державного університету,
м. Мукачево (Україна)

e-mail: oksana.chekan010788@gmail.com

Вікторія ЛЕНДЄЛ

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
група ДО-2м

спеціальність 012 Дошкільна освіта
Мукачівський державний університет, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ ПРИНЦИПІВ В ОСВІТУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Еволюція українського суспільства, впровадження цивілізаційних стандартів життя та інтеграція в європейське співтовариство є неможливими без гармонізації соціальних відносин, побудованих на принципах гендерної соціалізації. Проблематика гендерної рівності є центральною у вирішенні актуальних питань сучасності. Гендерні відносини відображають рівень гендерної свідомості суспільства, важливим чинником формування якої виступає освіта. Саме через освітню систему можливе і необхідне закладання основ гендерних трансформацій у суспільстві. Це зумовлює суттєві зміни у змісті теоретико-методологічних підходів в освіті: переосмислюються цілі навчання та виховання хлопчиків і дівчаток. Особлива увага приділяється питанням інтеграції гендерних концептів у прогресивні соціальні перетворення, що передбачає рівноправне і рівноможливе співіснування обох статей, закріплене в законодавчих актах. Актуальні напрямки модернізації національної освітньої та наукової систем у гендерному аспекті відображені у нормативно-правових документах (ст. 24 Конституції України, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (розділ V, ст. 21), Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», наказ МОН України «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» (№ 839 від 10.09.2009) та ін.).

Соціальна стратегія держави, спрямована на створення умов для розвитку України шляхом удосконалення людського потенціалу, передбачає інтеграцію гендерного компонента у всі сфери суспільного життя: політику, економіку, культуру та освіту. Згідно з визначенням Організації Об'єднаних Націй, гендерні відносини (соціальні відносини між статями) є однією з ключових проблем ХХІ століття. Серед найглибше розроблених аспектів означеної проблематики: впровадження гендерної складової в освіту (Ш. Берн, Т. Говорун, О. Кікінеджи, І. Кон, О. Ярська-Смирнова та ін.); методологічні проблеми гендерної педагогіки (О. Аніщенко, О. Вороніна, М. Гарієн, В. Гайдено, Г. Гарфінкель, В. Кравець, Л. Кобелянська, Л. Штильова та ін.); сучасні гендерні дослідження в педагогіці (Л. Булатова, С. Вихор, Я. Кічук, О. Луценко, А. Митрофанова, Н. Павлушенко, О. Петренко, А. Палій та ін.).

Аналіз наукових джерел з проблеми гендерного виховання дозволив визначити найбільш розроблені напрями досліджень, а саме: теорії гендерної соціалізації особистості (Д. Гілліган, Д. Гері, Д. Джеклін, Ф. Джес, Є. Маккобі, Дж. Мані, Л. Попова та ін.); концепції андрогінії (С. Бем, Г. Аммон, З. Фрейд, Д. Юнг, Д. Хорн та ін.); психолого-педагогічні ідеї статевого виховання в сім'ї (Т. Агарова, Т. Афанасьєва, Р. Борман, І. Гребінників, Ю. Орлова, Л. Коломийченко, Л. Коротеєва, Б. Псанко, П. Сторжицький та ін.); педагогічні ідеї моральних аспектів гендерного виховання (О. Богданов, О. Бондаровська, Л. Градусова, А. Мудрик та ін.); педагогічні ідеї гендерного виховання хлопчиків (О. Барановська, В. Бездітних, О. Вахрушев, В. Караковський, Л. Коряшина, Л. Левшин та ін.); педагогічні ідеї гендерного виховання дівчаток (В. Нишева, Л. Тимошенко та ін.); педагогічні ідеї підготовки педагога до роботи з хлопчиками і дівчатками (В. Каган, В. Караковський, Д. Колесов, І. Кон, А. Мудрик, В. Чернов та ін.).

Увага науковців була спрямована на дослідження інтелектуально-психологічних відмінностей дітей різної статі (В. Васютинський, Ю. Приходько, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.), соціалізацію дошкільників

різної статі (Т. Говорун, І. Рогальська-Яблонська та ін.), статеву диференціацію та міжособистісні взаємини у ранньому онтогенезі (В. Абраменкова, А. Арушанова, Я. Коломінський, О. Кононко, М. Лісіна, Т. Рєпіна, Є. Суботський та ін.).

Отже, заклад дошкільної освіти як соціальний інститут продовжує підтримувати стандарти традиційної культури щодо жіночності та мужності, сприяючи формуванню стереотипних уявлень про самосприйняття і самооцінку дошкільників залежно від статі, що негативно впливає на прояви індивідуальності дітей у їхньому подальшому життєвому самовизначенні. Причиною такої ситуації є відсутність необхідних посібників, дидактичних матеріалів і методичних рекомендацій для гендерного виховання дошкільників, а також недостатнє вдосконалення професійної діяльності педагогів і батьків у означеному питанні.

Література

1. Андреев В. І. Педагогіка: Навчальний курс для творчого саморозвитку. 2-ге вид. - Харків: Центр інноваційних технологій, 2000. 608 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн.. Кн. 2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади. Київ: Либідь, 2003. 344 с.
3. Дорошенко М.Н. Гендерна детермінація вибору студентами стратегії поведінки в конфлікті: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 Київ, 2003. 19 с.
4. Кононко О. Статева самосвідомість як складова морального розвитку дошкільника. *Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. Київ: Пед. думка, 2020. С. 234–238.

Оксана ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти

Мукачівського державного університету,
м. Мукачево (Україна)

e-mail: oksana.chekan010788@gmail.com

Вікторія ЛАРІВОН

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
група ДО-2м(з)

спеціальність 012 Дошкільна освіта
Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ ОЦІННО-КОНТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ

Реформування системи загальної середньої освіти України, зокрема початкової школи, і впровадження Концепції «Нова Українська школа» сприяло модернізації первинної ланки – дошкільної освіти. Означене включає розробку Концепції розвитку дітей раннього і дошкільного віку (2020 р.) та нового варіанта Базового компонента дошкільної освіти (2021 р.). У поданих документах підкреслюється необхідність побудови освітнього процесу в закладах дошкільної освіти з урахуванням пріоритету досвіду дитини у всіх видах діяльності та методичного забезпечення на основі діяльнісного, інтегрованого та компетентнісного підходів.

Зміна традиційної освітньої парадигми на суб'єкт-суб'єктну обумовлює пріоритетність набуття дітьми дошкільного віку власного пізнавального, комунікативного та соціального досвіду для розвитку їхньої особистості. Важливим є створення умов для самореалізації дітей, формування активної, відповідальної, творчо-мислячої особистості, здатної до самоосвіти, саморозвитку та самореалізації у різних видах діяльності, а також розвиток критичного мислення у випускників закладів дошкільної освіти. Одним із напрямів розвитку самодостатньої особистості дитини дошкільного віку є залучення її до активної оцінно-контрольної діяльності та «самооцінювання» (за В. Сухомлинським).

Проблема оцінно-контрольної діяльності дітей дошкільного віку досліджується в роботах психологів (Р. Абрамович-Лехтман, Б. Ананьєв, М. Боришевський, І. Бронніков, А. Васильєв, Л. Виготський, Є. Субботський, Р. Шакуров та ін.) і педагогів (Ш. Амонашвілі, Н. Анкудінова, А. Богуш, О. Ковшар, О. Косенчук, О. Монке, В. Мухіна, Т. Ільїна, Н. Тализіна, Г. Урунтаєва та ін.).

Структурні компоненти оцінно-контрольної діяльності висвітлені в ряді досліджень вчених: розвиток самооцінки у дітей дошкільного віку (А. Богуш, І. Бронніков, Л. Божович, Д. Ельконін, Е. Еріксон, І. Кон, М. Лісіна, К. Роджерс); формування оцінно-контрольної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в умовах білінгвізму (А. Богуш); характеристика видів і функцій оцінки та оцінювання (Ш. Амонашвілі, А. Богуш, Ю. Зотов, Т. Ільїна, О. Ковшар, Г. Люблінська, О. Савченко, Г. Урунтаєва, А. Хуторський, Р. Шакуров та ін.); контроль і контрольні дії в діяльності дітей (А. Богуш, А. Васильєв, Н. Тализіна, О. Рудницька); модель самоконтролю (А. Васильєв); самоконтроль у діяльності дітей дошкільного віку (А. Богуш, М. Боришевський); структура оцінно-контрольного акту (Є. Рапацевич); оцінка якості дошкільної освіти (А. Богуш, Н. Гавриш, О. Косенчук, К. Крутій та ін.); розвиток особистості дитини старшого дошкільного віку (А. Богуш, О. Ковшар, Т. Степанова та ін.).

Отже, проблема формування оцінно-контрольної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в різних видах діяльності не була предметом окремого дослідження. Крім того, практика дошкільної освіти вказує на існування ряду суперечностей, які потребують негайного вирішення, зокрема: державні вимоги щодо оцінювання якості дошкільної освіти не відповідають готовності закладів дошкільної освіти до їх реалізації; необхідність формування у дітей дошкільного віку оцінно-критичного ставлення до процесу і результатів як власної діяльності, так і діяльності інших дітей недостатньо враховується вихователями, що перешкоджає розвитку самоцінної особистості дитини в цьому напрямі; випускники закладів

дошкільної освіти мають сформовані навички оцінки і контролю в різних видах діяльності, але відсутній діагностичний інструментарій для їх виявлення.

Література

1. Баранова, В. В. (2014). Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників засобами образотворчої діяльності: автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.08. Одеса.
2. Бех, І. (2013). Курс на діяльнісно-компетентнісний підхід. *Дошкільне виховання*, (1), 2-5.
3. Богуш, А. (2013). Мовленнєвий портрет п'ятирічної дитини. *Дошкільне виховання*, (7), 6-10.
4. Шевчук, А. С. (2020). *Дитячі розваги і свята (у схемах, таблицях, визначеннях, сценаріях): навчально-методичний посібник*. Тернопіль: Мандрівець.

Оксана ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету,
м. Мукачево (Україна)
e-mail: oksana.chekan010788@gmail.com

Неоніла ПАНЮЩИК

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
група ДО-2м(з)
спеціальність 012 Дошкільна освіта
Мукачівський державний університет, Україна

СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Сучасні тенденції суспільного розвитку та процеси реформування дошкільної освіти вимагають її змістовного оновлення, що обумовлено дією таких нормативно-правових актів, як Закон України «Про освіту» (2017),

Закон України «Про дошкільну освіту» (2001), Закон України «Про охорону дитинства» (2001), Базовий компонент дошкільної освіти (2021), Національна доктрина розвитку освіти (2002) та Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2013).

Державний стандарт дошкільної освіти визначає дев'ять ключових базових якостей особистості, що мають бути сформовані в дошкільний період, серед яких однією з головних є ініціативність. Відповідно до пріоритетних завдань дошкільної освіти, питання розвитку ініціативності у дітей набуває особливої ваги в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

В умовах сучасного суспільства, яке зазнає швидких науково-технічних змін та характеризується високою конкуренцією, виникають нові соціально-трудова вимоги до громадян України. Сьогодні від особистості очікується не лише активна життєва позиція, але й новаторський підхід до діяльності, здатність швидко адаптуватися до соціальних трансформацій та ефективно вирішувати складні життєві ситуації. Це повинні бути особистості, які здатні проявляти ініціативу та досягати успіху в суспільному житті.

Питання виховання особистості в дошкільному віці були предметом досліджень таких науковців, як О. Кононко, С. Кулачківська, В. Кузьменко, С. Ладивір та інших. Сучасні фахівці в галузі дошкільної педагогіки, зокрема Г. Беленька, Н. Гавриш, О. Кошелівська, К. Крутій, Т. Поніманська, А. Сіренко та інші, наголошують, що формування базових якостей особистості починається саме з дошкільного віку.

Дослідження питання виховання ініціативності в старшому дошкільному віці є актуальним у зв'язку із суспільним запитом, а вибір цього вікового етапу зумовлений психологічними особливостями раннього розвитку особистості та підвищеною чутливістю нервової системи дитини до формування ініціативності. Теоретичний аналіз вказує на те, що ініціативність є однією з базових якостей, які забезпечують успішну соціалізацію особистості.

Філософське осмислення поняття «ініціативність» знайшло відображення у працях М. Бердяєва, М. Бубера, А. Камю, Г. Марселя, М. Мерло-Понті, К. Ясперса. Підходи до розуміння сутності та виховання ініціативності детально розглянуті в соціально-філософських дослідженнях діалектики творчості та самореалізації особистості, проведених В. Андрущенком, Л. Губернським, Н. Кухарєвим, А. Лопухівською, В. Огнев'юком та іншими.

Науковці розглядають сутність ініціативності з різних точок зору. Деякі дослідники трактують ініціативність як рису особистості (Н. Плотнік, О. Погоніна, О. Трошкін, В. Шапран), інші – як важливий аспект виховання в діяльності (В. Манько, Л. Новікова, С. Петухова, Г. Сорока) або як елемент вольових якостей (І. Бех, Т. Піроженко, В. Котирло, С. Кулачківська, С. Поліщук, О. Удіна). Окремі вчені пов'язують ініціативність з творчістю (І. Біла, Л. Божович, Л. Виготський, Д. Ельконін, А. Запорожець, О. Кононко, В. Котило, В. Кузьменко, А. Богуш, С. Сисоєва та інші). Деякі дослідники розглядають ініціативність як форму активності особистості (К. Абульханова-Славська, О. Погоніна, Н. Тертична та інші) або як одну з її характеристик (О. Поддьяков, О. Старинська та інші).

Механізм формування ініціативності нами був проаналізований з урахуванням досліджень І. Беха. Ми виділяємо такі компоненти в структурі ініціативності: когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінково-діяльнісний. Формування ініціативності розуміється як процес, що включає засвоєння та усвідомлення змісту поняття ініціативності як особистісної якості, розуміння її проявів, виникнення внутрішніх прагнень, а також активні та самостійні дії, які включають внесення новизни та вольові зусилля, спрямовані на досягнення результату.

Проте, питання виховання ініціативності у старших дошкільників залишається недостатньо дослідженим. Відсутність єдиного визначення термінів «ініціативність» та «ініціативність дітей дошкільного віку» в теоретичних джерелах створює труднощі в розробці методологічного

інструментарію та визначенні сутності прийомів, методів і форм виховання цієї якості в умовах дошкільних закладів.

Для дітей старшого дошкільного віку найефективнішим засобом формування базових якостей, включаючи ініціативність, є гра. Виховний потенціал ігрової діяльності в контексті розвитку базових якостей особистості досліджено в роботах Л. Артемової, Н. Дятленко, О. Кошелівської, Л. Кравчук, О. Стаєнної та інших. Особливості розвитку ігрової діяльності вивчалися такими науковцями, як К. Карасьова, І. Карабаєва, Л. Лохвицька, Т. Піроженко, Д. Усик, А. Хаданович та іншими. Висновки дослідників свідчать, що найбільш ефективно ініціативність виховується в процесі сюжетно-рольової гри, яка є провідною діяльністю дошкільників (А. Бурова, Л. Виготський, Д. Ельконін, Р. Жуковська, О. Запорожець, К. Карасьова, С. Кондратюк, В. Котирло, Т. Поніманська, О. Усова та інші).

Психолого-педагогічні дослідження переконливо доводять, що сюжетно-рольова гра має особливий вплив на розвиток ініціативності та сприяє самореалізації особистості. Це пояснюється тим, що діти самостійно визначають мету, зміст і правила гри (Р. Жуковська, К. Карасьова, В. Котирло, Т. Піроженко, А. Люблинська, Д. Менджерицька та інші). Дослідники акцентують увагу на потенційних можливостях сюжетно-рольової гри в розвитку ініціативності (Л. Артемова, А. Бурова, Р. Жуковська та інші).

Аналіз сучасного освітнього процесу в закладах дошкільної освіти показує недостатнє використання можливостей сюжетно-рольової гри для розвитку ініціативності у дітей. Ефективність виховного потенціалу сюжетно-рольової гри знижується через застосування неефективних методів виховання та авторитарний підхід дорослих.

Література

1. Агіляр Туклер, В.В. (2017). Ініціативність як психолого-педагогічна характеристика особистості. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, V (52), Issue: 113, 7-11.

2. Богуш, А. М. (2010). (2-ге вид., доопрац.). *Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія*. Київ: Слово.

3. Богуш, А., Варяниця, Л., Гавриш, Н., Курінна, С., Печенко, І. (2006). *Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія*. Луганськ: Альма-матер.

4. Рогальська, І. П. (2008). *Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід: монографія*. Київ: Міленіум.

III

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ольга ГРАБ,
асистент кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівський державний університет, М. Мукачево (Україна)
e-mail: toroniolja@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ SCAMPER У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Актуальність проблеми. Одне із завдань закладу вищої освіти під час підготовки майбутніх вихователів – формування їхньої здатності до творчої професійної діяльності. Творча професійна діяльність педагога передбачає сформованість умінь нестандартно вирішувати завдання, створювати нові ідеї, що характеризуються оригінальністю, використовувати інноваційні методи та технології. Специфіка підготовки майбутніх вихователів полягає необхідності формування у них професійних компетентностей та кретивного мислення. Тому з метою розвитку креативності майбутніх фахівців дошкільної освіти я використовувала технологію SCAMPER. Вона сприяє розвитку дивергентного мислення, підвищує продуктивність, гнучкість, оригінальність, точність творчого мислення здобувачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему застосування технології SCAMPER та специфіку її використання розкрито у дослідженнях таких учених, як: М. Michalko, В. Eberle, М. Idek, О. Вікарчук, О. Калініченко, Е. Кузьміна та ін.

SCAMPER розвинувся з техніки мозкового штурму, спочатку запропонованої Осборном у 1993 році, яка була вдосконалена та введена в освіту Еберле у 1997 році.

Мета статті. Метою дослідження є висвітлення можливості використання технології SCAMPER для підготовки майбутніх вихователів.

Виклад основного матеріалу. SCAMPER – це схема постановки запитань, що стимулюють у майбутніх вихователів виникнення нових ідей. Кожна буква абрєвіатури – це скорочення від слова, що означає спосіб, за допомогою якого ви можете творчо попрацювати з проблемою, яка потребує вирішення, і отримати нові ідеї: (S) Замінити, (C) Об'єднати, (A) Адаптувати, (M) Змінити/Збільшити/Згорнути, (P) Застосувати для інших цілей, (E) Усунути та (R) Перевернути/переставити. Метод пропонує сім операторів для генерування ідей, які можна далі розвивати та вдосконалювати. Кожен оператор задає активні запитання, які направляють мозковий штурм і процес розробки [1].

SCAMPER допомагає подолати шаблонність мислення і дозволяє подивитись на можливість вирішення проблеми новим, незвичайним способом завдяки цього підходу здобувачі можуть з легкістю генерувати велику кількість нових ідей, розвиваючи кожную з них у різних напрямках.

Основні етапи технології та план дій, через які вона реалізується такі:

1. Сформуувати команду здобувачів які мають працювати над обраною темою.
2. Виділити конкретну задачу, яку необхідно вирішити.
3. Вибрати з існуючих або підготувати новий список контрольних питань, які найбільш відповідають змісту розв'язуваної задачі.
4. Відповідно до порядку дій використовувати питання по раз-розгляненій ситуації.
5. Уважно вислухати відповіді, щоб висунути якомога більше ідей, що стосуються вирішення завдання.
6. Виконавши цю процедуру під час планування кожного етапу процесу, може вироблятися максимальна кількість ідей, що стосуються вирішення конкретної задачі.

Переваги технології полягають у тому, що цей метод дуже простий, універсальний та ефективний. Проте ця техніка має також свої недоліки:

відсутність внутрішніх критеріїв для порівняння альтернативних варіантів, немає гарантії знаходження сильних [2].

Технологію SCAMPER нами було використано для генерації нових ідей, адже онією з головних проблем, з якою стикаються студенти, є їхня нездатність продукувати та розширювати ідеї.

Під час використання зазначеної технології перед здобувачами вищої освіти було поставлено проблему «Врятуймо екологічний стан річки Латориці». Зазначимо, що Латориця — гірсько-рівнинна річка бере початок у Воловецькому районі Закарпатської області біля села Латірки. Ця річка входить до списку найдовших водойм Закарпаття. Викладач пропонував здобувачам завдання: чітко сформулювати проблему, питання або ідею, яку ви б хотіли розвинути. Після того, як проблема поставлена, просувайтесь з питань SCAMPER і намагайтеся відповісти на них стосовно вашої проблеми. Дотримуючись процедури SCAMPER, ви можете запитати себе:

- Substitute (замінити): Як і чим можна замінити складові частини проблеми: забруднення, швидкісний рух транспорту тощо?

- Combine (з'єднати): Які суміжні складники можуть бути з'єднані в один?

- Adapt (адаптувати): Чи існують аналоги і на що це може бути схоже (як вирішують питання екологічної допомоги в європейському просторі)?

- Modify (модифікувати): Які ідеї можна розширити і як? Як і що можна зробити з більшою ефективністю (проведення членджу щодо очищення Латориці)?

- Put to other uses (використовувати за іншим призначенням): Чи можна надати наявним ідеям і концепціям додаткову цінність (звернутися до засобів масової інформації щодо проблеми забруднення Латориці)?

- Eliminate (видалити або звести до мінімуму): Чи можна спростити проблему (як почистити дно Латориці)?

- Rearrange/Reverse (змінити порядок): Чи може бути інша послідовність дій (чи можна спочатку чистити дно Латориці, а потім берега)?

Зазначимо, що технологія SCAMPER настільки зацікавила майбутніх вихователів, що вони виявили бажання зреалізувати ідеї, розроблені під час практичного заняття.

Висновки. Отже, технологія SCAMPER є ефективним і зручним інструментом, який можна використовувати для генерування та розширення ідей здобувачів щодо розв'язання проблемних ситуацій та створення різноманітних проєктів. Сприяє розвитку дивергентного мислення, може використовуватись у закладах вищої освіти з метою розвитку креативності майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Перевагами технології SCAMPER є: не потребує тривалої попередньої підготовки; економна в часі; проста у використанні (можна використовуватись як індивідуально, так і з мікрогрупою); дозволяє розробити декілька варіантів нових або модифікованих рішень проблемного завдання. Таким чином, SCAMPER може бути використана під час підготовки майбутніх вихователів із метою розвитку креативності.

Література

1. Serrat O. The SCAMPER Technique / Olivier Serrat. Knowledge Solutions: Tools, Methods and Approaches to Drive Organizational Performance. Springer Open, Singapore, 2017. pp. 311–314. https://doi.org/10.1007/978-981-10-0983-9_33.
2. Сичевська В. Метод SCAMPER: історичний аспект. Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства: збірн. наук. праць. Вип. 2. Житомир: ФО-П Левковець Н.М. 2020. С. 140-144.

Наталя ЛИСТОПАД,
кандидат педагогічних наук, викладач дошкільних дисциплін,
Комунальний заклад «Одеський педагогічний
фаховий коледж», м. Одеса (Україна)
e-mail: natasha.listopad@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Актуальність проблеми. Цифрове середовище сьогодні проникає в усі сфери життя, включно з освітою. Майбутні освітяни мають бути готові використовувати сучасні технології не лише як інструмент навчання, а й як частину своєї професійної культури. Сучасний педагог повинен володіти навичками цифрової грамотності, уміти використовувати цифрові ресурси для організації освітнього процесу і бути готовим до безперервної самоосвіти в умовах швидко мінливого інформаційного середовища. В умовах цифровізації формується нове покоління, так звані «цифрові аборигени», які звикли до швидкого опрацювання інформації та використання різних цифрових пристроїв, що вимагає перегляду традиційних методів викладання та впровадження цифрових технологій, таких як онлайн-курси, освітні платформи, інтерактивні додатки та інші цифрові інструменти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації (В. Биков, М. Жалдак, М. Кадемія, Т. Койчева, М. Лещенко, Н. Морзе, О. Спірін, М. Шишкіна та ін.) підкреслюють важливість інтеграції цифрових технологій в процес підготовки педагогів. Формування професійної культури майбутніх педагогів у цифровому середовищі вимагає не лише технічних знань, а й розвитку етичних, педагогічних і соціальних навичок, необхідних для успішного функціонування в сучасному інформаційному просторі [1].

Формування професійної культури майбутнього педагога в умовах цифрового середовища закладу фахової передвищої освіти є важливою темою, яка привертає дедалі більше уваги науковців, враховуючи стрімкий розвиток

інформаційних технологій та їх інтеграцію в освітній процес [4]. Останні дослідження та публікації з цієї проблематики (А. Богуш, Н. Кічук, І. Княжева, О. Ковшар, О. Кузьмінська, О. Співаковський, Л. Тимчук та ін.) охоплюють різні аспекти, пов'язані з впливом цифрових технологій на професійну підготовку педагогів, зокрема розвиток професійної культури та цифрової грамотності.

Мета статті. Метою статті є аналіз особливостей формування професійної культури майбутнього педагога в умовах цифрового середовища закладу фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Професійна культура майбутнього педагога – це сукупність цінностей, знань, навичок, поведінкових норм і етичних стандартів, які визначають професійну діяльність педагога та його взаємодію з дітьми, колегами й суспільством загалом. Вона охоплює як практичні, так і теоретичні аспекти професійної діяльності педагога та формується під впливом особистого досвіду, професійного навчання і соціального контексту. Основні компоненти професійної культури педагога:

- майбутній педагог повинен володіти широкими знаннями з педагогіки, методики викладання, психології, а також мати професійні компетенції, які дозволять ефективно здійснювати освітній процес, адаптуючи його до різних умов і потреб вихованців;
- важливою складовою є професійні цінності та моральні принципи, що ґрунтуються на етичних стандартах педагогічної діяльності, що включають повагу до дітей, відповідальність за їхній розвиток, чесність, толерантність і здатність до самооцінки та професійного вдосконалення;
- професійна культура педагога тісно пов'язана з його особистісним розвитком, оскільки успішний педагог не лише дбає про свої знання та навички, а й формує в собі якості, що допомагають ефективно взаємодіяти з вихованцями, такими як емоційна стійкість, емпатія, здатність до співпраці та лідерства;

- важливим аспектом професійної культури є здатність ефективно спілкуватися з різними групами – дітьми, колегами, батьками, педагог повинен володіти навичками міжособистісного спілкування, вирішення конфліктів і конструктивної співпраці;

- сучасний педагог має бути готовий до роботи в цифровому середовищі, володіти навичками використання інформаційних технологій, інтегрувати цифрові інструменти в освітній процес та підтримувати розвиток цифрових компетенцій у своїх вихованців.

Формування професійної культури майбутнього педагога забезпечує не лише якість його викладання, але й сприяє створенню цифрового середовища, де діти можуть розвивати свої інтелектуальні та моральні якості. Професійна культура виступає як інструмент, що регулює поведінку педагога, допомагає уникати педагогічних помилок і створювати умови для гармонійного розвитку вихованців. Отже, професійна культура майбутнього педагога включає в себе як технічні, так і особистісні аспекти, які визначають ефективність його роботи і вплив на освітній процес.

Цифрове середовище закладу фахової передвищої освіти педагогічного профілю стає важливим інструментом для формування професійної культури, де викладачі та здобувачі фахової передвищої освіти мають можливість взаємодіяти з сучасними інформаційними технологіями, розвиваючи власну компетентність та культурні цінності. Цифрове середовище змінює не лише методи викладання, а й форми взаємодії викладача зі здобувачами фахової передвищої освіти, колегами та батьками. Заклади фахової передвищої освіти педагогічного профілю відіграють ключову роль у підготовці майбутніх педагогів, і їхні завдання полягають в інтеграції цифрових технологій в освітній процес, що вимагає як розроблення нових навчальних програм, так і підготовки викладачів, здатних ефективно використовувати цифрове середовище в освітньому процесі закладу фахової передвищої освіти. Цифрове середовище відкриває можливості для міжнародної співпраці, що дає змогу майбутнім педагогам знайомитися з новітніми світовими освітніми

практиками, що робить необхідним оволодіння навичками роботи в глобальному цифровому просторі, що стає важливою частиною професійної культури.

Дослідники (С. Дяченко, О. Листопад, І. Мардарова, В. Нестеренко, С. Семчук, І. Тимофєєва, В. Хрипун, О. Чекан та ін.) аналізуючи особливості формування професійної культури майбутнього педагога в умовах цифрового середовища закладу освіти зосереджують увагу на наступних напрямках:

- цифровізація освіти та професійна культура педагога – оскільки цифрові інструменти стають невід’ємною частиною освітнього середовища, важливою складовою професійної культури майбутнього педагога є їх здатність ефективно використовувати ці інструменти в освітньому процесі, тому останні роботи аналізують, як цифрові платформи та ресурси сприяють розвитку педагогічної майстерності;

- розвиток цифрової грамотності педагогів, що передбачає не лише вміння користуватися технічними засобами, але й критичне ставлення до інформаційних джерел, етичні аспекти використання цифрових технологій, а також здатність формувати у здобувачів освіти навички медіаграмотності;

- педагогічна компетентність у цифровому освітньому середовищі, означена компетентність передбачає інтеграцію цифрових технологій в освітній процес з метою розвитку в здобувачів освіти критичного мислення, самостійності, співпраці та інноваційного підходу, тому значна увага приділяється формуванню цифрових компетенцій педагогів як частині їх професійної культури.

- психологічні та етичні аспекти, що передбачає використання цифрових технологій в освітньому процесі викликає питання щодо психологічного здоров’я викладачів і здобувачів освіти, а також етичні питання, пов’язані з використанням персональних даних, онлайн-комунікацією та взаємодією, тому дослідники акцентують увагу на необхідності формування етичних норм і стандартів для викладачів у цифровому середовищі;

- використання цифрових платформ для розвитку професійної культури, тому серед практичних аспектів досліджень розглядається використання віртуальних навчальних середовищ, онлайн-курсів і цифрових платформ для підвищення професійної компетентності педагогів, означені технології забезпечують доступ до різноманітних ресурсів для саморозвитку та професійної комунікації, що сприяє формуванню професійної культури;

- інноваційні методики навчання в цифровому середовищі, тому сучасні педагогічні дослідження розглядають впровадження інноваційних підходів до навчання через цифрові технології, зокрема гейміфікацію, дистанційне навчання та інтерактивні ресурси, що допомагають майбутнім педагогам засвоювати цифрові технології та розвивати творчий підхід до навчання.

Висновки. Отже, формування професійної культури майбутнього педагога в умовах цифрового середовища закладу фахової передвищої освіти – це невід’ємний елемент підготовки фахівців, здатних ефективно працювати в сучасному освітньому контексті, використовуючи можливості цифровізації для підвищення якості освіти.

Література

1. Биков В., Лещенко М., Тимчук Л. Цифрова гуманістична педагогіка: посібник; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Полтава : Астроя, 2017. 180 с.

2. Богуш А. М. Педагогічний меседж інноваційної діяльності майбутніх фахівців *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2020. № 2. С. 31-37. DOI: 10.24195/2617-6688-2020-2-4.

3. Княжева І. А. Теоретико-методологічні засади розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури : монографія ; Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса : Бондаренко М. О., 2014. 327 с.

4. Койчева Т. І. Теорія і методика формування корпоративної культури викладачів педагогічного університету в процесі наукової діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04; Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2014. 44 с.

Iryna MARDAROVA,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Preschool Education
State institution “South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky” c. Odesa (Ukraine),
e-mail: Mardarova.IK@pdpu.edu.ua

DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Relevance of the problem. Digitalisation of education is a term that refers to the digital transformation of educational services. Educational institutions are forced to change, adapt to the requirements of time and the competitive environment, generate innovations and become more effective in creating optimal external and internal conditions for the successful formation of a personality. The digital society with its high-tech characteristics is being actively formed, and requirements are being placed on educators to improve their digital culture. Currently, modern preschool teachers are faced with the need to organise distance education in wartime, create a safe educational and digital environment of preschools, use effective digital technologies in working with children, partner with parents, community representatives, other professional groups of different levels, acquire their own professional skills, self-improvement, etc.

The digitalisation of education provides an opportunity to ensure equal access to knowledge for children, joint coordination to support parents, and specially organised meetings for teachers of the educational cluster, online webinars, practical workshops on the use of digital tools, increase their digital competencies, social and professional mobility and significantly change the model of traditional teaching (a combination of digital and classical approaches).

Analysis of the latest research and publications. The peculiarities of digitalisation and digital transformation of the educational environment are reflected in the scientific works of I. Babychuk, V. Bykov, A. Bohush, M. Zgurovskyi, O. Kosovets, O. Noyabr, M. Malyovanyi, N. Morze, H. Savosh, O. Soy, Z. Yakymenko and others; the digital culture of teachers is considered in the studies of L. Havrilov, O. Karpenko, I. Kucherak, N. Lystopad, V. Namesnyk, O. Spivakovsky and others; the use of digital technologies in the work of preschool teachers is studied by V. Baranova, I. Honcharova, K. Isniuk, I. Kolesnikova, M. Koshelenko, O. Melnikova, O. Orlova, L. Tkachenko and others. Scientists' attention is focused on the need for special training of teachers in the digitalisation of the educational process, mastering not only the best ways to use computer technology, programming and digital content creation skills, but also the abilities to interact with the digital world, the ability to use digital tools effectively and safely in working with children, knowledge of cybersecurity and the use of artificial intelligence, and the observance and protection of copyright.

The purpose of the article. The purpose of the article is to characterise the peculiarities of the use of digital technologies in the professional activity of preschool teachers (educators).

Summary of the main material. The analysis of scientific studies [1-3] has led to the conclusion that in the modern world, the trend is to create a digital society, in which each country of the world puts its own vision and its own set of indicators of digital transformation, including the digital modernisation of the educational sector. 'Digitalisation in the field of education in Ukraine is a comprehensive work on building an ecosystem of digital solutions in the field of education and science, including the creation of a secure electronic educational environment, provision of the necessary digital infrastructure for educational and scientific institutions, raising the level of digital competence, digital transformation of processes and services, as well as automation of data collection and analysis' [5]. In particular, there is a trend in Ukraine to introduce the benefits of digital technologies, Internet resources and a wide range of social media into the educational process.

Thus, the digitalisation of education is considered in the following aspects: use of digital technologies to modernise and automate various processes of educational institutions; introducing a set of digital technologies into the activities of educational institutions in order to build an effective model of distance learning and solve professional and pedagogical problems.

Professional competences of preschool education teacher (educator) in the field of digitalisation are: ‘the ability to navigate the information space; ability to effectively use information and communication technologies and digital educational resources in professional activities; the ability to follow the rules of safe behaviour in the digital environment’ [4].

It should be noted that if preschool teachers (educators) are ready to use digital technologies, their ability to make effective decisions increases, their quality educational and scientific activities are ensured, the time required for the preparation of electronic information and didactic materials is reduced, and the level of their emotional and psychophysical stress is reduced, which prevents professional burnout.

In general, the concept of ‘digital technologies’ is considered as a special type of technology based on electronic data processing, transmission, coding of information and computer systems. Modern digital technologies include multimedia technologies, cloud technologies, the Internet of Things, AI, mobile technologies, big data, digital platforms, robotics, etc.

Let us dwell in more detail on the digital tools that preschool teachers (educators) can use in their work:

- digital resources for the development of educational media content (presentations, computer games, animation, videos, clips, didactic exercises): Canva (<https://www.canva.com>); Scratch (<https://scratch.mit.edu/download>); Moovly (<https://www.moovly.com/>); Learning Apps (<https://learningapps.org/>); Kahoot (<https://kahoot.com/>); ClassTools.NET (<http://www.classtools.net/>); Study Stack (<https://www.studystack.com/>); Microsoft Sway (<https://sway.cloud.microsoft/my>)

ТОЩО;

- digital tools for creating e-books and manuals: FlipHTML5 – Strongly recommend; Scrivener, Kotobee; Designrr; Beacon; FlipBuilder; Publuu; PressBooks; Story Jumper тощо;
- digital tools for video conferencing: Google Meet (<https://meet.google.com/>); Skype (<https://www.skype.com/uk/>); Zoom (<https://zoom.us>); Microsoft Teams (<https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-teams/log-in>) etc;
- cloud technologies: OneDrive; Google Drive, too;
- video hosting: Youtube Kids (<https://www.youtube.com/kids/>);
- artificial intelligence (educational information, creation of presentations and websites): ChatGPT (<https://chat.openai.com/chat>); Gamma (<https://gamma.app/>); Prezo (<https://prezo.ai/>) тощо.

The platform ‘Diia. Digital Education’ platform (<https://osvita.diia.gov.ua/>) presents educational series with the possibility of obtaining certificates that can be useful for preschool teachers (educators): ‘Programming for Beginners’, ‘Fundamentals of Cyber Hygiene’, ‘Organising Effective Online Learning’, ‘ChatGPT to improve your own efficiency’, ‘Artificial Intelligence’ etc.

The main obstacles to the use of digital technologies by preschool teachers (educators) are: lack of motivational readiness to use digital tools in the educational process, lack of experience, low digital competence; digital tools that are difficult to learn (unclear interface, toolbar, time constraints, security barriers, etc); technical equipment (outdated software, possibility of system failures, communication problems, lack of additional accessories, etc) material factors (paid content and access to many educational platforms and digital resources); ‘digital incompatibility’ (between the level of digital competence of teachers, children, parents, lack of desire to master digital tools), etc.

Висновки. Today, the digital transformation at the state level has covered all educational institutions and sets requirements for teachers to introduce digital technologies into the educational process. This paradigm shift, now also in the preschool education system, is necessary to adapt to the current conditions. The role

of educators is to direct these digital educational resources in a way that allows for easy, fast, affordable and high-quality provision of educational services, including distance learning, to achieve pedagogical goals and to give impetus to further sustainable development of educational infrastructure.

References

1. Bohush A. M. (2020) *Pedahohichnyy mesedzh innovatsiynoyi diyal'nosti maybutnikh fakhivtsiv* [Pedagogical message of innovative activity of future specialists]. Naukovyi visnyk Pivdennoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho. *Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*. № 2. P. 31–37. DOI: 10.24195/2617-6688-2020-2-4 [in Ukrainian].

2. Mal'ovanyy M.I., Prokopchuk O.T., Ulyanych YU.V. (2022) *Didzhytal-tekhnolohiyi u sotsial'nomu zabezpechenni* [Digital technologies in social security]. Zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho NUS. *Collection of scientific works of the Uman National Academy of Sciences*. № 100. P. 291-298 [in Ukrainian].

3. Mel'nykova O. M. (2023) *Suchasni tsyfrovi instrumenty u roboti maybutnikh fakhivtsiv zakladiv doshkil'noyi osvity v umovakh dystantsiynoho navchannya* [Modern digital tools in the work of future specialists of preschool education institutions in the conditions of distance learning]. Naukovi innovatsiyi ta peredovi tekhnolohiyi. *Scientific innovations and advanced technologies*. №. 6. P. 510-517 [in Ukrainian].

4. *Pro zatverdzhennya profesiynoho standartu «Vykhovatel' zakladu doshkil'noyi osvity»*. [About the approval of the professional standard "Preschool teacher"]. (2024) *MON Ukrayiny: sayt*. [in Ukrainian]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

5. *Tsyfrova transformatsiya osvity i nauky*. [Digital transformation of education and science]. (2024) *MON Ukrayiny: sayt*. [in Ukrainian]. URL: <https://mon.gov.ua/tag/tsifrova-transformatsiya-osviti-i-nauki?&type=all&tag=tsifrova-transformatsiya-osviti-i-nauki>

Оксана ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету;
вчитель-логопед логопедичного пункту
управління освіти, культури, молоді та
спорту виконавчого комітету
Мукачівської міської ради

Даніела СІКОРА

здобувачка Мукачівського державного університету
III курсу денної форми навчання педагогічного
факультету
спеціальності 016 Спеціальна освіта
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ

Підвищення рівня роботи з усунення порушень фонематичних процесів у дітей дошкільного віку в наш час є актуальною проблемою логопедії. За статистикою дітей з порушенням мовлення з кожним роком стає більше, що визначає необхідність пошуку більш ефективних шляхів спеціального виховання та навчання. Тому інноваційні методи на початковій стадії навчання дошкільників набувають все більшого значення в діяльності вчителя-логопеда, спрямованій на корекційно-розвиваючу роботу.

Останнім часом дослідження даного напрямку проводили науковці: О.Білюк, О.Гаврилова, Н.Голуб, А.Колупаєва, О.Мартинчук, В.Синьова, І.Середа, Н.Стельмах, які в цілому зазначають, що одним із пріоритетних завдань діяльності логопеда є формування у дітей мовленнєвої компетенції, застосовуючи при цьому різні інноваційні методики навчання. У дослідженнях О.Кучай та Т.Кучай відображено особливості досвіду США в сфері інклюзивної освіти [5] .

Найбільш адаптованими методиками для роботи з дітьми дошкільного віку є такі логопедичні технології, як сміхотерапія, казкотерапія, вокалотерапія, що вирішують ряд важливих завдань з формування у дітей з порушеннями мовлення емоційно-вольової сфери, розвитку просодичної

сторони мовлення, анатомо-фізіологічних процесів, артикуляційно-мімічної моторики тощо.

Корекційно-розвиваюча робота з дітьми, які мають відхилення в мовленнєвому розвитку, передбачає використання спеціалізованих і впровадження інноваційних адаптованих прийомів і засобів (головним чином навчальних, діагностичних і розвиваючих). Ефект їх застосування залежить від професійної компетенції педагога, вміння використовувати нові можливості, включати нетрадиційні технології в систему навчання кожної дитини, створюючи мотивацію і психологічний комфорт, а також надаючи дитині з порушеннями психо-мовленнєвого розвитку свободу вибору форм і засобів діяльності [3]. При цьому завжди необхідно враховувати індивідуальність кожної дитини з вадами мовлення, її інтереси та вподобання, індивідуальні особливості (особливості психічних процесів), швидкість виконання завдання, аналіз характеру та ступеню допомоги, яка потрібна дітям у певний момент. Від цього залежить вибір тих чи інших методик для ефективності та якості виховання і навчання дітей з порушеннями мовлення.

До сучасних інноваційних логопедичних методик можна віднести:

- арт-терапевтичні, до яких входять музикотерапія (вокалотерапія, гра на музичних інструментах); кінезітерапія (танцтерапія, тілесно-орієнтована терапія, логоритміка, психогімнастика); казкотерапія; мнемотехніка (технологія розвитку пам'яті, запам'ятовування інформації за допомогою картинок, або символічних знаків, що відображають слова, словосполучення, текст).

- креативна ігротерапія;
- пальцевий масаж;
- сенсорне виховання;
- Су-Джок терапія;
- інформаційна комп'ютерна методика.

Використання логопедом музикотерапії у закладі дошкільної освіти сприяє формуванню здорових психічних процесів дитини, необхідного

світогляду й позитивного світосприйняття. Застосування мнемотехніки покликане полегшити процес запам'ятовування задля збільшення об'єму пам'яті дитини шляхом створення й використання різноманітних асоціацій. Пальчиковий масаж покликаний нормалізувати м'язовий тонус, активізувати чи розслабити м'язи мовно-рухового апарату дитини. Методика «Су-Джок» стимулює мовні зони у корі головного мозку, розвиває пізнавальні здібності й вищі психічні функції дитини, приведення м'язів у необхідний стан для роботи, корекції мовлення. Інформаційна комп'ютерна методика передбачає логопедичні ігри, завдання, які сприяють збагаченню словника, розвитку зв'язного мовлення дітей, покращують фонематичне сприйняття.

Ці методики у різному поєднанні та черговості є складовими навчально-виховного процесу і сприяють досягненню максимально можливих успіхів у подоланні мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.

Отже, сучасний логопед повинен застосовувати у власній діяльності інноваційні засоби навчання й розвитку, новітні педагогічні методики і технології не тільки для здійснення корекційно-логопедичної діяльності, а й для зацікавлення дітей у ній, щоб досягти максимального ефекту від навчання для кожної дитини з вадами мовлення.

Література

1. Бондар Т.І. Формування інклюзивної компетентності в умовах інноваційної парадигми освіти. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 7. С. 153–162.
2. Гриневич Л.М., Морзе Н.В., Бойко М.А. Наукова освіта як основа формування інноваційної компетентності в умовах цифрової трансформації суспільства. ISSN: 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання, 2020, Том 77, № 3. С 1-26.
3. Голуб Н. М. Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з молодшими школярами із загальним недорозвиненням мовлення, затримкою психічного розвитку в умовах інклюзивного навчання. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць, 2020. Вип. 15.

С. 56-65.

4. Запорожченко Ю.Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної освіти. Інформаційні технології в освіті. Херсон, 2013. № 15. С. 138–145.

5. Кучай О.В., Кучай Т.П. Вивчення досвіду США в сфері інклюзивної освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 2019. Випуск 178. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. С. 40-43.

6. Ласточкіна О.В. Використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності логопеда. УДК 376.1-058.264:371.382. DOI: 10.32626 / 2413-2578.2018-12.169-178. 2013.

7. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: програмно-методичний комплекс. Київ: Кафедра, 2013. 284 с. 10.

8. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. Харків : Вид. група «Основа, 2012. 239 с.

9. Черніченко Л.А. Використання інноваційних технологій у логопедичній роботі з дітьми. Формування здоров'язберігаючих компетенцій дітей та молоді: проблеми, розвиток, супровід., 2017. Вип. III. Умань: ФОП Жовтий О. О. С. 124-126.

10. Черніченко Л.А. Підготовка майбутніх логопедів до інноваційної діяльності в умовах інклюзивної дошкільної освіти. УДК 378.018.8:376-056.264-051]:001.895] (043.3). дис.. 2020.

Оксана ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти

Мукачівського державного університету,
м. Мукачево (Україна)

e-mail: oksana.chekan010788@gmail.com

Анна ШТРАУС

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
група ДО-2м

спеціальність 012 Дошкільна освіта

Мукачівський державний університет, Україна

МЕДІАСВІТ І ДІТИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З РАНЬОГО ВІКУ

Сучасна соціокультурна ситуація відзначається всебічним проникненням засобів масової інформації в усі аспекти людського життя. Через їхню значущу роль у процесі соціалізації молодого покоління, особливу увагу слід приділяти неоднозначному впливу на фізичний, психічний та соціальний розвиток особистості. Сучасні діти активно використовують медіапродукцію, але залишаються найбільш вразливими та невідповідними до її споживання. Зважаючи на це, актуальним є завдання виховання особистості, здатної адекватно сприймати, критично аналізувати та об'єктивно оцінювати різноманітну медіапродукцію, ґрунтуючись на сформованій системі ціннісних орієнтацій. Цього можна досягти через цілеспрямоване виховання у дітей основ культури використання медіапродукції, починаючи з дошкільного віку.

Запит суспільства на виховання особистості, яка володіє культурою використання медіапродукції, відображено в нормативно-правових документах, зокрема в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Законі України «Про дошкільну освіту» (2001), державній цільовій програмі «Про національну програму інформатизації» (2013), Концепції впровадження медіаосвіти на період до 2020 року, та Базовому компоненті дошкільної освіти (2021).

Аналіз науково-педагогічних джерел показує, що проблема формування медіакультури є надзвичайно актуальною та привертає значну увагу дослідників. Теоретико-методологічні основи медіакультури висвітлено в роботах зарубіжних (Д. Белл, Ж. Бодрійяр, Б. Кастельс, П. Сорокін, Е. Тоффлер та інші) та вітчизняних філософів (В. Бех, В. Буряк, Н. Гендіна, П. Проценко, В. Шейко та інші). Різні аспекти розвитку масмедіа та моделі медіаосвіти досліджуються такими вченими, як Д. Бекінгем, Л. Зазнобіна, Д. Консідайн, Л. Мастерман, С. Пензін, О. Федоров. Психолого-педагогічні засади медіаосвіти розглядаються у працях О. Волошенюк, Л. Зазнобіної, В. Іванова, О. Спічкіна, М. Хілько та інших. Питання ролі засобів масової інформації у вихованні молоді досліджують О. Баришполець, В. Лизанчук, Л. Найдьонова, В. Різун, Г. Почепцов та інші. Вітчизняний та світовий досвід медіаосвіти вивчають науковці О. Нечай, Ю. Казаков, О. Самарцев, О. Шариков, Є. Черкашин.

У дисертаційних роботах останніх років висвітлено низку питань, пов'язаних з проблемою дослідження, зокрема: використання екранних засобів навчання в освітньому процесі (Л. Баженова, М. Духовна, В. Єгоров, Т. Леван, Д. Фельдштейн та інші); особливості соціалізації дитини в медіасередовищі (А. Мудрик, Л. Найдьонова, Р. Пацлаф, О. Петрунько, Б. Потятиник, А. Рижанова, М. Фішер та інші); особливості інформаційно-комунікаційної підготовки майбутніх вихователів (В. Бикова, Р. Гуревич, С. Дяченко, С. Іць, І. Тимофєєва, О. Чекан та інші); філософські, соціологічні, педагогічні та психологічні аспекти впливу масмедіа та медіапродукції на благополуччя дитини (В. Абраменкова, Л. Баженова, Ж. Мацкевич, О. Тупічкіна, Н. Олейник, О. Смирнова, А. Тадаєва, Х. Турецька, Л. Черноус та інші).

Особливості психофізичного розвитку дітей дошкільного віку розкриті в працях О. Баєр, І. Білої, А. Богуш, В. Кудрявцева, С. Ладивір, С. Максименка, Т. Піроженко, І. Товкач та інших. Вплив сучасного інформаційного простору на психічний розвиток особистості досліджують Г. Апостолова, О. Хартман та

інші. Різні аспекти соціалізації обґрунтовані в розвідках В. Абраменкової, Л. Варяниці, Н. Гавриш, К. Крутій, С. Курінної, О. Рейпольської, І. Рогальської-Яблонської та інших.

Важливими для нашого дослідження є наукові праці, які охоплюють питання визначення завдань, методів та прийомів формування основ особистісної культури в різних сферах життєдіяльності (Н. Вовк, Г. Григоренко, Р. Жадан, А. Крулехт, Л. Лохвицька, С. Іванчук, О. Плеханов та інші).

Незважаючи на стійкий інтерес до проблем формування медіакультури особистості в сучасній дошкільній педагогіці, аспект виховання основ культури використання медіапродукції у дітей старшого дошкільного віку залишається майже не вивченим.

Отже, аналіз наукових джерел та практичного досвіду вказує на наявність наукового підґрунтя для дослідження проблеми виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції у закладах дошкільної освіти. Водночас, виявлено низку суперечностей: між необхідністю виховання культури використання медіапродукції у підростаючого покоління та незадовільним станом реалізації означеного завдання; між сучасними вимогами дошкільної освіти та недостатньою готовністю педагогів до реалізації означених вимог; між важливою роллю сім'ї у вихованні дитини як культурного споживача медіапродукції та недосконалою обізнаністю батьків із цього питання; між потребою практики в методичному супроводі процесу виховання та відсутністю відповідного навчально-методичного забезпечення.

Література

1. Андрющенко, Т. К. (2013). Особистісно-діяльнісний підхід до формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку: психологічний аспект. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. пр. Уманського ДПУ імені Павла Тичини*. Вип. 44. Умань: ПП Жовтий О. О., С. 143–148.

2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція): наказ
№ 33 від 12.01.2021 р. МОН України. URL:
https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення:
17.11.2021).

3. Богуш, А. М., Гавриш, Н. В., Котик, Т. М. (2010). Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах : підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Київ: Видавничий Дім «Слово». 304 с.

4. Богуш, А. М. (2007). Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. Київ: Вища школа. 542 с.

5. Семчук, С. І. (2014). Вплив комп'ютеризованої реклами на становлення особистості дитини-дошкільника. *Науковий вісник Миколаївського державного ун-ту імені В. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*, 145, 116121.

IV ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Оксана ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету;
вчитель-логопед логопедичного пункту
управління освіти, молоді та спорту виконавчого
комітету Мукачівської міської ради
Олександра ОСТРОВКА
здобувач денної форми навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 «Спеціальна освіта»
Мукачівського державного університету

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ ІННОВАЦІЙ У ДОШКІЛЬНІЙ СФЕРІ

В умовах глобалізації та інформатизації суспільства, освіта стає ключовим інструментом розвитку особистості і суспільства. Особливу роль відіграє дошкільна освіта, адже саме на цьому етапі формуються основи особистісного розвитку, моральні та інтелектуальні риси. Виклики сучасності вимагають впровадження інноваційних методів і технологій, що можуть забезпечити якісну підготовку дітей до подальшого навчання та життя в нових умовах. Вивчення та впровадження зарубіжного досвіду у сфері дошкільної освіти стає нагальною потребою для вдосконалення національних освітніх систем.

Зарубіжний досвід дошкільної освіти активно досліджується у контексті адаптації до національних реалій. Зокрема, у працях В. М. Шинкаренка, Т. В. Голуб та М. С. Бондаренко розглядаються основні моделі освітніх систем провідних країн, таких як Фінляндія, Німеччина та Японія. Також звертається увага на впровадження інтегрованих підходів до навчання, інклюзивної освіти та використання новітніх технологій, включаючи цифрові платформи. Однак,

варто відзначити, що в Україні недостатньо досліджені аспекти практичного застосування зарубіжного досвіду на місцевому рівні.

Метою роботи є аналіз зарубіжного досвіду створення та впровадження освітніх інновацій у систему дошкільної освіти, а також визначення можливостей адаптації цих інновацій для української системи освіти.

Світова практика показує, що інновації в дошкільній освіті зосереджені на різних аспектах: змістовому, технологічному та організаційному. Наприклад, у Фінляндії освітній процес базується на інтегрованому підході, де діти навчаються через гру, експериментування та дослідження. Це дозволяє їм розвивати критичне мислення, соціальні навички та самостійність.

У Німеччині впроваджуються спеціальні програми для розвитку творчості та активного використання природних ресурсів. Програма "Лісові школи", де діти проводять багато часу на природі, є прикладом успішної інновації, що сприяє розвитку фізичної активності та екологічної свідомості.

Японія робить акцент на моральному та емоційному розвитку, формуючи в дітей почуття відповідальності, колективізму та емпатії. Важливо зазначити, що всі ці підходи мають спільний знаменник – індивідуалізація навчання, де кожна дитина має можливість розвиватися у власному темпі та відповідно до своїх інтересів.

Однією з ключових тенденцій у зарубіжній дошкільній освіті є впровадження інклюзивних підходів, що забезпечують рівні можливості для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних чи когнітивних можливостей. Наприклад, у Швеції та Норвегії дошкільні заклади інтегрують дітей з особливими освітніми потребами у загальні групи, де застосовуються індивідуалізовані програми розвитку. Це дозволяє дітям не лише взаємодіяти з однолітками, а й вчитися толерантності та співпереживанню.

Також інноваційним є підхід до організації навчального середовища. У багатьох європейських країнах, таких як Данія та Італія, велика увага приділяється створенню простору, що сприяє самостійній діяльності дітей. В таких закладах широко використовуються природні матеріали, відкриті

простори, зони для активної гри та релаксації. Наприклад, у підході Реджіо Емілія (Італія) простір вважається «третім вчителем», де діти можуть самостійно досліджувати оточення, виявляти інтереси та ініціювати навчальні проекти.

Технологічний розвиток також суттєво впливає на модернізацію дошкільної освіти. В Естонії та Фінляндії активно використовуються цифрові платформи для планування та моніторингу освітнього процесу. Це дозволяє педагогам ефективно планувати індивідуальні траєкторії розвитку дітей, а батькам — бути залученими в навчальний процес через цифрові щоденники, доступ до матеріалів та комунікацію з вихователями.

Окремо варто виділити досвід Південної Кореї, де дошкільні заклади активно використовують роботизовані системи для навчання дітей базовим навичкам програмування та логічного мислення. Цей підхід спрямований на те, щоб з раннього віку розвивати у дітей технологічну грамотність та адаптивність до цифрового світу. Роботи виступають не як основні засоби навчання, а як додаткові інструменти, що доповнюють традиційні методи.

Аналізуючи зарубіжний досвід, можна дійти висновку, що ключовими інноваційними підходами є:

1. Індивідуалізація освітнього процесу – врахування особливостей розвитку кожної дитини, її інтересів та темпу навчання.
2. Інтеграція гри та дослідницької діяльності – використання ігор як основного засобу пізнання світу та розвитку пізнавальних здібностей дітей.
3. Інклюзивна освіта – забезпечення рівних умов для всіх дітей, незалежно від їхніх можливостей.
4. Технологізація освіти – використання цифрових платформ, програм та роботів для підвищення якості освітнього процесу та залучення дітей до сучасних технологій.

Україна може взяти на озброєння ці практики, адаптуючи їх до власних культурних та соціальних умов.

Зарубіжний досвід свідчить про важливість впровадження інновацій у систему дошкільної освіти для забезпечення розвитку всебічно розвинених особистостей. Українська система освіти може отримати значну користь від адаптації цих інновацій, зокрема через інтеграцію ігрових та дослідницьких методів навчання, інклюзивної освіти та розвиток творчих здібностей у дітей. Для успішного впровадження зарубіжного досвіду необхідно розробити відповідну нормативно-правову базу, підвищувати кваліфікацію педагогів та створювати сприятливі умови для розвитку дітей.

Література

1. Шинкаренко В. М. Освітні інновації у дошкільній освіті: зарубіжний досвід // Освіта та розвиток. – 2020. – № 12.
2. Голуб Т. В. Інклюзивна освіта в дошкільних закладах Німеччини: досвід для України // Освітні трансформації. – 2019. – № 7.
3. Бондаренко М. С. Технологічні інновації в освітніх системах Японії та Фінляндії // Освіта XXI століття. – 2021. – № 5.

V

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ І ПЕРСПЕКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКАМИ ОСВІТИ

Ірина САРАЄВА

доктор філософії, завідувачка кафедри дошкільної і початкової освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса (Україна)

ВИКОРИСТАННЯ АДАПТИВНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ТА ПОЧАТКОВОЮ ОСВІТОЮ

Специфічною особливістю сучасного етапу розвитку освіти є впровадження у традиційне навчання педагогічних інновацій, які створюють сприятливе середовище для розвитку повноцінно розвиненої особистості. У сучасній дидактиці існує велика кількість педагогічних інновацій, що враховують соціальний запит суспільства, такі як: технологія повного засвоєння знань (Дж. Блок, Л. Андерсон); інтерактивні технології навчання (О. Пометун, Л. Пироженко); технології особистісно-орієнтованого навчання (І. Бех, Г. Кравцова, Т. Матіс, Г. Цукерман, І. Якиманська); модульне навчання (В. Бондар, Л. Романішина, В. Зінкевичус, П. Стефаненко, І. Богданова) та інші. Адаптивна система навчання також набула певної популярності в Україні під час пандемії і надалі в умовах війни, завдяки переходу на дистанційний формат навчання.

Проблему адаптивного навчання як одного з перспективних напрямів в сучасній освіті розглядали як вітчизняні так і зарубіжні філософи, педагоги та психологи, зокрема: В. Бондар, П. Брусиловський, С. Гончаренко, В. Дем'яненко, П. Дурлач, І. Зязюн, В. Кремінь, Е. Лав'єрі, Р. Соттіларе.

Мета дослідження полягає у виявленні можливості поетапного впровадження адаптивних освітніх технологій для забезпечення наступності та безперервності між дошкільною та початковою ланками освіти.

В умовах переходу освіти в он-лайн, освітній процес потребував трансформації та вдосконалення, тому психологічні і педагогічні теорії стали підґрунтям для виникнення адаптивної системи навчання, яка спрямована на оптимальне досягнення освітніх цілей з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Дослідники (О. Цветаєва, О. Знанецька) представляють адаптивне навчання у вигляді моделі, яка «пристосовується під здібності, знання, вміння та навіть настрої кожного учня»[Цветаєва, Знанецька, 2019: 170]. Застосовуючи адаптивну систему навчання в школі, вчитель має чітко розуміти, які завдання мають бути вирішені завдяки її використанню з урахуванням вікових особливостей учнів, можливості використання ІКТ.

Н. П'ятниця-Горпинченко, репрезентує наступні компоненти адаптивної навчальної системи, як-от: модуль збору даних (збір даних про індивідуально-типологічні особливості учнів, структуру та рівень початкової підготовки учнів, рівень розвитку здібностей учнів, статистику використання учнем навчального середовища тощо), модуль штучного інтелекту (система функцій комп'ютерних технологій, які в наближенні відтворюють людське мислення та навички, такі як проведення аналізу складних систем, надання обґрунтованих висновків, ведення осмисленого та зв'язного діалогу та інше), модуль підготовки до навчання (формується індивідуальні мотивації), модуль навчання (формується цілісний процес навчання), модуль контролю знань (відбувається ранжирування рекомендацій щодо будування траєкторії навчання)[П'ятниця-Горпинченко, 2022: 229].

Для початкової школи характерне опанування дитиною вміння вчитися та сформованість мотивації до подальшого навчання. Підлітки, в свою чергу, вчать спілкуватися, усвідомлювати наслідки своїх вчинків, проявляти себе не тільки в навчальній, а й в інших видах діяльності. Старші школярі, під час вибору профілю навчання, отримують можливість засвоїти програми професійної підготовки, що дозволяє їм у майбутньому визначитись з професійною діяльністю. Відповідно і завдання, які повинні реалізувати

педагоги в початковій школі будуть значно відрізнятись від завдань для старших школярів, а саме: забезпечення змістовною методичною підтримкою в рамках налагодження конструктивної взаємодії між вихователем закладу дошкільної освіти і вчителем початкової школи; забезпечення узгодженості та цільової єдності в розвитку дитини на етапах дошкільної та початкової освіти; оволодіння учнями початкової школи доступних для них способів та навичок навчальної діяльності; забезпечення послідовного збагачення та формування компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку як результатів освіти; організація поєднання різних педагогічних систем і технологій навчання [Базовий компонент ДОО, 2021: 77].

З огляду на вищезазначені завдання, доходимо висновку, що в процесі адаптивного навчання вчитель початкової школи повинен залучати до навчального процесу всіх дітей, незалежно від їхніх здібностей та індивідуальних особливостей, розробити адаптивний контент і застосовувати в своїй роботі різні інструменти адаптивного навчання – технології, які взаємодіють з учнем в реальному часі та автоматично забезпечують індивідуальну підтримку кожного учня. Також зазначимо, що сучасні адаптивні системи реалізуються шляхом активного застосування під час уроків сучасних освітніх та інформаційно-комунікаційних технологій, які спрямовані на отримання дітьми нових знань, навичок, умінь, систематизації та узагальнення отриманої інформації, такі як: мобільне навчання, QR-коди, STEM-освіта, STEAM-освіта, сторітелінг, кейс-метод, кроссенс, фішбоун, WEB-квести, біодекватна технологія.

Отже, застосування адаптивних освітніх технологій в закладах освіти надасть можливість педагогам підтримати індивідуальну освітню траєкторію дитини і зможе стати потужним інструментом для забезпечення наступності і безперервності між дошкільною і початковою ланками освіти.

Література

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження/ Упоряд.: О. Косенчук, І. М. Новик, О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
2. П'ятниця-Горпинченко Н. *Концепція системи адаптивного навчання в сучасних умовах*. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору 2022. Вип. 90. С. 229-236.
3. Цвітаєва О., Знанецька О. *Адаптивне навчання в сучасній системі освіти*. Зб. наук. праць Педагогічні науки Дніпровського національного університету 2019. Вип. LXXXVII. С. 170-175.

ЗМІСТ

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Babchuk O.

Organization of the communicative process in an institution of pre-school education3

Березовська Л.І.

Цифрова компетентність як складник професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти..... 8

Богущ А.

Технологічний підхід у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти.. 14

Гуданич Н.

Фасилітативна підтримка розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій 20

Діхтяренко С.

Конструювання як інноваційно-креативна технологія у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до дослідно-експериментальної роботи 25

Lystopad O.

Professionally oriented potential of the educational environment of a pedagogical university 31

Моргун В.

Організаційні засади методичної роботи в закладі дошкільної освіти 37

Найда Р.

Дуальна форма освіти як нововведення у професійній підготовці майбутніх вихователів у ЗВО 42

Фроленкова Н., Л. Тімченко.

Професійна самореалізація майбутніх фахівців дошкільної освіти як психолого-педагогічна проблема..... 47

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ (ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ)

Аржанухіна С., О. Перцова., Ю. Богославська.

Використання методів арт-терапії у формуванні міжособистісних відносин дошкільників та молодших школярів 52

Борова В.

Використання моделювання в педагогічному коригуванні звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку 56

Vertel A.

Helmut figdor's psychoanalytic pedagogy: in-depth psychological aspects of the work of a psychoanalytic-oriented teacher at an institution of pre-school educational 60

Декіна О.

Інноваційні методики та технології у розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку 64

Канарова О., Ю. Собеська.,

Розвиток логічного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами технології Дж. Кюїзенера 69

Княжева І.

Особистісно зорієнтовані технології підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до гуманістичного виховання дітей 73

Коваль А., О. Трифонова.

Інноваційні технології логіко-математичного розвитку дошкільників 78

Кононенко А.

Сюжетно-рольова гра як засіб формування комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку 82

Кудрявцева О., С. Інґ.

Інноваційні підходи до формування трудових умінь і навичок старших дошкільників Китаю 87

Лісовська Т., І. Зінько.

Формування творчої особистості дитини дошкільного віку засобами театралізованої діяльності 92

Лісовська Т., Г. Майстренко.

Освіта для сталого розвитку як інструмент формування морально-етичних цінностей у дітей дошкільного віку 98

Мамалига Е.

Формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку 103

Маліновська Н.

Мультимедійні технології розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку 108

Мірзоян І.

Шляхи формування педагогічної культури батьків 112

Панченко О.

Значення розвивального середовища у формуванні дослідницьких умінь дітей дошкільного віку 117

Попова І., І. Гідіма.

Образотворча діяльність як засіб розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку 121

Попова І., О. Тугаєва.

Використання технології сторітеллінгу у формуванні вмінь у дітей старшого дошкільного віку складати творчі розповіді 126

Усатенко І.

Сутність логіко-математичного розвитку на етапі дошкільного дитинства. 131

Чекан О.

Іновації в інклюзивній освіті: роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку дітей з аутистичними розладами 135

Чекан О., К. Диусь.

Інноваційні технології в дошкільній педагогіці.....	139
Чекан О., А. Ільницька.	
Формування позитивного ставлення дітей дошкільного віку до закладів дошкільної освіти: виклики та підходи.....	142
Чекан О., В. Лендел.	
Інтеграція гендерних принципів в освіту: виклики та перспективи для закладів дошкільної освіти	147
Чекан О., В. Ларівон.	
Формування оцінно-контрольної діяльності у дітей дошкільного віку: сучасні виклики та педагогічні стратегії	150
Чекан О., Н. Панющик.	
Сюжетно-рольова гра як засіб формування ініціативності у старших дошкільників: теоретичні аспекти.....	152

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Граб. О.	
Використання технології scampet у процесі підготовки майбутніх вихователів..	157
Листопад Н.	
Формування професійної культури майбутнього педагога в умовах цифрового середовища закладу освіти.....	161
Mardarova I.	
Digital technologies in the educational process	166
Чекан О., Д. Сікора.	
Освітні технології у процесі викладання методик дошкільної освіти у навчанні дітей з вадами мовлення	171
Чекан О., А. Штраус.	
Медіасвіт і діти дошкільного віку: формування культури споживання інформації з раннього віку	175

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Чекан О., О. Островка.	
Порівняльний аналіз зарубіжних інновацій у дошкільній сфері	179

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ І ПЕРСПЕКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКАМИ ОСВІТИ

Сараєва І.	
Використання адаптивних освітніх технологій для забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою.....	183

Для нотаток

Для нотаток

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**«СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

**Збірник наукових праць
І Всеукраїнської науково-практичної конференції
для науковців, педагогічних працівників, здобувачів вищої
освіти, аспірантів, молодих учених**

25 жовтня 2024 р.

За загальною редакцією Л. Березовської

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.

Друк цифровий.

Гарнітура Times New Roman.

Умовн. друк. арк.11,16

**ВИДАВНИЦТВО
“НАІР”**

Івано-Франківськ, вул. Височана, 18,

Тел. (050) 433-67-93

email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

№4191 від 12.11.2011р.

